

एप्रिल २००८

आयज आमची अस्मिताय
आनी आमी सामकेच शेणल्यात.

भडवेगिरी द्दिल्या आमच्या द्दगतांत
रुदन हें आतां कोणा पासत!!!

गोंय सरकाराचें क्रिडा संचालनालय

खेळ म्हळ्यार बरी भलायकी आनी मनोरंजन

गोंय सरकार खेळ उदरगती पासत कसल्यो येवजण्यो राबयता हें तुमी जाणांत?

१. प्राथमिक, माध्यमिक तशेंच उच्च माध्यमिक शालेय स्तरार शाररीक शिक्षणाची उदरगत
२. प्राथमिक, माध्यमिक तशेंच उच्च माध्यमिक शालेय स्तरार खेळ आनी खेळां सर्त राबयता.
३. शाळा, ग्रामपंचायत आनी तालुका पातळीचेर खेळा मैदानाची उदरगत.
४. गोंय राज्यांत शास्त्र शुध्द प्रशिक्षण दिवपाक प्रशिक्षण येवजण.
५. सरकारी आनी निमसरकारी शाळांक खेळां सामान पुरवणें.
६. उत्कृश्ट खेळाकेंद्रांची स्थापनां.
७. भारतीयम् प्रशिक्षण कर्यावळ.
८. योगशिक्षणाची उदरगत.
९. व्यायामशाळांची स्थापनां तशेंच सांबाळ करप.
१०. राज्य आनी राष्ट्रीय म्हत्वाचे दीस मनोवप.
११. गोंय प्राधिकरणा खातीर नागरीसेवा खेळां सर्तिचें आयोजन.
१२. दुर्बळ अवतिकायेंत खेळगड्यांक अनुदान भेटोवप.
१३. राज्य खेळां पुरस्कार भेटोवप.
१४. जलक्रिडा आयोजन.
१५. निमसरकारी माध्यमिक शाळा आनी महाविद्यालयीन खेळां मैदान उदरगतीपासत अनुदान.
१६. खेळ आनी शाररीक शिक्षणावेल्या साहित्य निर्मितीक उत्तेजन.
१७. खेळ वसती गृह उबारणी.

क्रिडा संचालनालय

कांपाल, पणजी - गोंय

हांचे वतीन प्रसारीत

वर्ष : ७ अंक ४

एप्रिल २००८

मोल १० रुपया

मुखेल संपादक

दिलीप बोरकार

मुद्रक आनी प्रकाशक

दिलीप बोरकार

छापणावल

सहाद्री ऑफसेट, खोर्ली-तिसवाडी

मार्केटींग व्यवस्थापन

कामिनी किणी

अक्षर जुळवणी आनी मांडावळ

श्वेता नाईक

वर्गणीचे दर

वर्सुकी २०० रु. / तीन वर्सा ५५० रु.

खंयच्याय म्हयन्या सावन

वर्गणीदार जांव येता. वर्गणीचो चेक

'बिम्ब' ह्या नांवान धाडचो

संपादकीय पत्रवेव्हाराचो पत्तो

जी.एस.बी.-३, हाऊसिंग बोर्ड कॉलनी,

पोस्ट आलत-पर्वरी,

आलत बेती - ४०३ ५२१

दूरध्वनी : (०८३२) २४११५९४

E-mail : bimbkonkani@yahoo.com

bimbkonkani@zapak.com

ह्या अंकांत उक्तायल्ले विचार त्या त्या बरोबऱ्याचे आसात.

संपादक मंडळ ताचेकडेन सहमत आसतच अशें ना.

भडवेगिरी रिगल्या

आमच्या रगतांत

रुदन हें आतां कोणा पासत!!

संपादकीय / ३

प्रतिबिम्ब / ४

नवलिका - नं. ध. बोरकार / १०

ललित - विठ्ठलराय भट / १९

पडवेर - अवधूत मधुसुधन नावेलकार / ३२

दिका - विन्सी क्वादूस / ३४

उशणीं वायनां - कृश्न चंदर / रमेश वेळुस्कार / ३६

संवाद - युसूफ अ. शेख / ४२

तोखणाय - शीला कोळंबकार / ४७

भलायकी - वंदना धुमे / ४९

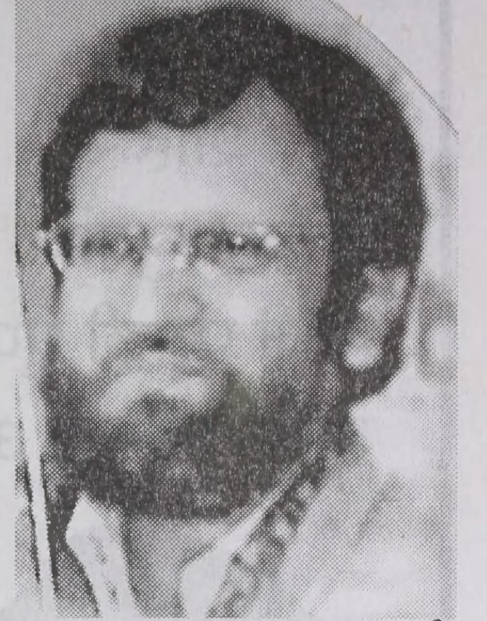
काळचक्र - / ५०

उतरकुवाडें - मुकेश थळी / ५१

हरयाळी - गोविंद नाईक / ५२

अंतर्मनांतले अंतरंग - दिलीप बोरकार / ५३

कोंकणी मासिक
बिम्ब

आयज आमची
अस्मिताय आनी आमी
सामकेच शेणल्यात.

भुवयांचें आंगण २४

अतुल र. पंडित,

सदानंद तेंडुलकार,

सुनील पालकार,

दोतोर (मेजर) प्रकाश शेटये

मतसंपेदता २९

दोतोर (मेजर) प्रकाश शेटये,

इंदू अशोक गेरसपे,

राजश्री सैल,

शोभा फुलकार,

सदानंद तेंडुलकार,

भरत नायक

१६ एप्रील_A

ह्या दिसा

गोंय शाहीर

उल्हास बुयांव

हांची पयली पुण्यतीथ

तांकां आमचीं आर्गां

जमचेलें ना रे बाबा जमचेलें ना

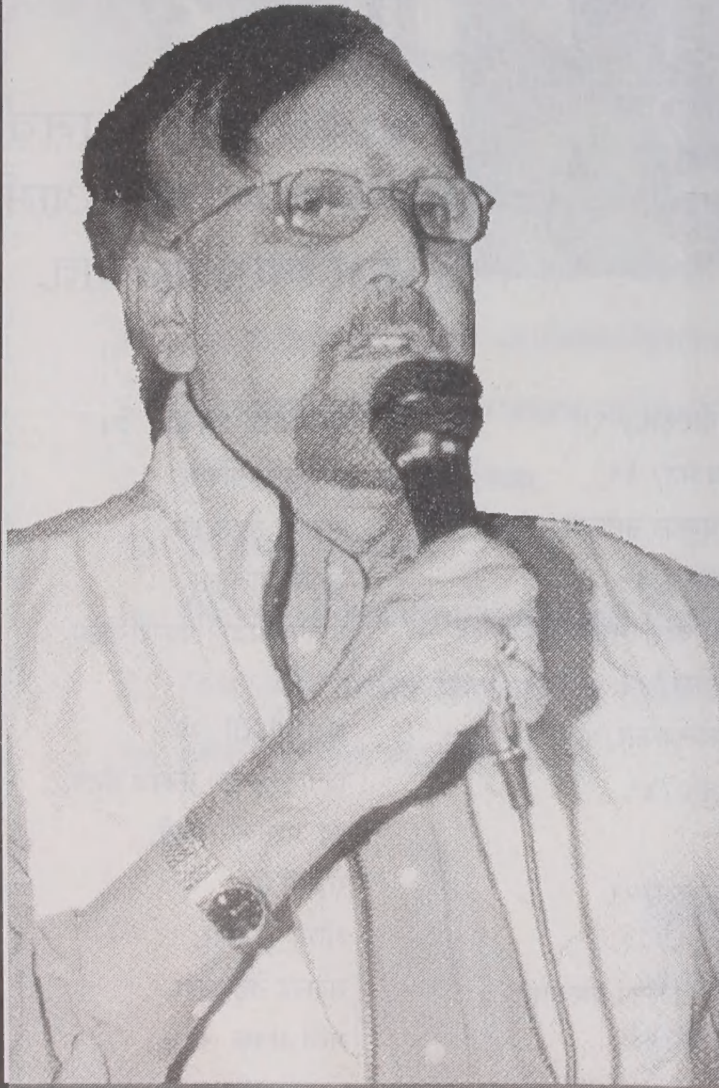
जमचेलें ना रे बाबा जमचेलें ना
दुसऱ्याची चाकरी जोंदळ्याची भाकरी
खावचेली ना.... हय खावचेली ना

आमची खोंप आमकां व्हड
तुमचो बंगलो तुमकां जड
खोंप आमची मोडून
बंगल्याचे भितोडेक येवचेलें ना
हऽय येवचेलें ना

आमी जेवतात शीत कडी
तुमी खातात श्रीखंड वडी
तुमचे भशेन चेटणी भाकरी
खावचेली ना

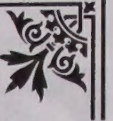
सगळे आमी गोंयकार
घडयतले आमचो फुडार
हो कोंकणो, तो क्रिस्तांव
तो बामण, हो खेत्री
भेद रे आमकां करचेलो ना

— उल्हास बुयांव

आम जनतेक कॉलिफिकेशन ना थंय मंत्र्यांक कसलें?

सं
पा
द
की
य

हे फावट 'प्रतिबिम्ब' खातीर जनार्दन कारबोटकार ह्या एका वाचकाचें पत्र आयलां. आमी तें आसा तशेंच उजवाडाक हाडलां. जनार्दनबाबाचें मत हें आज गोंयचो हुस्को आशिल्ल्या दर एकल्या खऱ्या गोंयकाराचें मत अशें आमकां दिसता

देखून ताचेर भाश्य करप अशें आमकांय दिसता.

आज खंयच्याय कामा खातीर एक कॉलिफिकेशन लागता. पूण गोंय राज्यांत राज्याचो मंत्री जावपा खातीर कसलेंच कॉलिफिकेशन लागना. जो कोण निवडून येता आनी आमदार जाता तेंच ताचें मंत्री जावपा खातीर कॉलिफिकेशन आसता.

गोंय मुक्त जाले उपरांत पयली विधानसभा भरली आनी उपरांत दर पांच वर्सांनीं वो उण्या काळांत जितलीं मंत्रीमंडळां घडलीं तेन्ना जे कोण राजकारणांत जेश्ट आसात तांकांच मंत्रीपदां फावो जातालीं. त्या काळार मंत्रीपदांची संख्याय उणी आशिल्ल्यान कोण मंत्री जावपाचीं सपनांय पळय नाशिल्लो. मंत्रीमंडळांत सुवात तांकांच मेळटाली जांकां फाटल्या मंत्रीमंडळांत मंत्रीपदाचो अणभव आसा वो जाणी विधानसभेंत आमदार म्हणून एक टर्म तरी अणभव घेतला. अशें आसलें तरी कोणाक मंत्रीपदाची मागणी करपाचें धाडस जायनासलें. पक्षफुडारी वो विधीमंडळ फुडारी जाच्या गळ्यांत मंत्रीपदाची माळ

घालता ताकाच मंत्रीपद फावो जातालें. कोणूच मात्तूय कुरकूर करिनाशिल्लो वो पक्ष फोडपाचो, सरकार उडोवपाचें धाडस करिनाशिल्लो. पूण आतां कालपयर आमदार जाल्लो सादो मंत्रीच न्हय तर मुखेलमंत्री जावपाचो दावो करून आपली मागणी साद्य जाली ना जाल्यार सरकार उडोवपाची वो तेंको काडून घेवपाची भास करतात.

आदले परमाण मंत्रीपद हें राज्याची सेवा करपा खातीर आतां उरूंक ना तर मंत्री जातकच जे कांय अधिकार मेळटात वो सत्ता हातांत आसता ताचो वापर करून स्वताचींच बोल्सां भरपा कडेन तांचो कल आसता. बोल्सां भरपा खातीर कसल्याच कॉलिफिकेशनाची गरज नासता. त्या खातीर चोरपाची नाडपाची अक्कल जाय पडटा. ही अक्कल आसल्यार कोणूय मंत्री जावंक शकता. कित्याक काळ तसोच आयिल्लो आसा. काळा परमाण आमकां आमची विचार सरणी, तत्व प्रणाली बदलपाची आज गरज निर्माण जाल्या. आदलीं सारखीं ध्येय धोरणां आनी तत्वां आज उरूंक ना. तेन्ना मंत्री जावपाक कॉलिफिकेशनां सोदप म्हळ्यार पासून फकणां म्हणूंक जाय.

आज पुराय राजकारण हो एक धंदो जाल्लो आसा. जाचेकडेन वेचणुकेक दुडू खर्च करपाची तांक आसा आनी थोडे लोक जमोवपाची कळाशी आसा तो आमदार जावंक शकता. आमदार जावपा खातीर आनी मतां घेवपा खातीर ताणें जो खर्च केल्लो आसा तो भरून काडपा खातीर आज निखटो आमदार रावप कोणाकूच परवडना. आमदार रावन मत्तदार संघाचो विकास करप हें आयज आमदारपणाचें ध्येय उरूंक ना. मंत्री जावन भरमसाठ दुडू कमावन वेचणुकेक जें कितें खर्चील्यात ते सोडोवन फुडले वेचणुके खातीरूय जमोवन दवरपाची तांची तजवीज

आसता. त्या पासत ह्या खिणांक तरी मंत्री जावपाचें आसता आनी तेंय जाता तितल्या बेगीन. कित्याक तर केन्ना कितें घडत आनी विधानसभा बरखास्त जायत हाची शास्वती नासता. आमदारकी गेल्यार परतून वेचून येवपाचीय शक्यता नासता. शिवाय फाटले वेचणुकेक जो खर्च केला तोच भरून आयिल्लो नासता आनी फुडले वेचणुके खातीर वाडिल्लो खर्चूय पेलपाची धमक नासता. म्हणटकच आमदारकी सांबाळून मंत्रीपद हातासपा खातीर तांकां कसरत करची पडटा. हीच कळाशी तांची कॉलिफिकेशनां.

दिगंबर कामत मुखेलमंत्री जायत सावन फाटलें एक वर्स फकत तांणी कोणाक मंत्री करचो आनी कोणाक काडचो हाचेरूच आपली तकली वापरिल्ली आसा. मंत्रीपद मेळोवपा खातीर आमदार ज्या थरार वतात आनी जे तरेन वागतात तें पळयत जाल्यार आनी कोणूय जाल्यार मुखेलमंत्री पदाचें हें काट्याचें मुकूट नाका अशें सांगून घरा बसपाचे. पूण दिगंबर कामत थंडपणान सगळें सोसतात आनी सरकार चलयतात! ते खरेंच तांचें कॉलिफिकेशन म्हणूंक जाय. बाकिच्या आमदारांक कॉलिफिकेशनाची गरज ना. तांचे मदली पिडापीड करपाची वृत्तीच हें तांचें कॉलिफिकेशन. ताचोच वापर करून ते मंत्रीपद सोदतात. तांकां मंत्रीपदाचो अर्थूय खबर ना ताचो आबूय खबर ना आनी मानमर्यादाय खबर ना. तांकां खबर आसा तें ताचो साधन म्हण उपेग करून आपलीं बोल्सां भरप. ताकाच कॉलिफिकेशन मानपाचो हो आयचो काळ आसा.

Sh. M. Kamat

संपादक बिम्ब,

फाटलें वर्सभर दिगंबर कामत हांचे सरकार सत्तेर येत सावन गोंय राज्याची उदरगत कितली जाल्या हें खबर ना. दिगंबर कामत एक बरे मुखेलमंत्री हातूंत दुमत ना. सगळ्यांकडेन ते बरेभशेन वागतात. तांकां निवांत वगत मेळिल्लो जाल्यार ते गोंयची उदरगत करतलेय आसले. पूण तांचो चडसो वेळ कोणाक मंत्री करप, कोणाक करप ना हाचेरूच सरता. तरीय बरें तांच्या आदाराक पावपा खातीर श्रेष्ठी आसात. ह्या श्रेष्ठींचेर सगळो भार घालून ते मंत्रीपदा खातीर आशेल्ल्या गोंयच्या आमदार नांवाच्या जळवां पासून मुक्ती मेळोवंक शकतात. आप पाप भटा माथ्यार थाप अशी वृत्ती आनी धोरण आपणायल्ल्यान मंत्रीपद दिवपाचे सगळे सोपस्कार पक्षश्रेष्ठींचेर सोपयल्ल्यानूच दिगंबरबाब भलायकेन बरे आसूंक जाय अशें म्हणचें पडटा. मंत्रीपद दिवप काय ना हें जर तांच्या हातांत आशिल्लें जाल्यार आज ते जशे हासल्या तोंडाचे आनी गुबगुबीत दिसतात तशे दिसपा नाशिल्ले.

आतां आनीक एक प्रस्न पडटा जे कोण मंत्री जावंक मुखार सरतात आनी

मंत्री जावपाक कसलेंच कॉलिफिकेशन लागना?

आपल्याक मंत्री करात म्हूण शबय घालतात, आत्र्या पयन्यान गोंयांत कोण आयकना म्हूण दिल्ली धांवतात तांची लायकी कितें? मंत्री जावपा खातीर ज्या खात्याची ते मागणी करतात त्या खात्याविशीं तांचो थोडोतरी अभ्यास आसूंक जाय आसलो. गोंयच्या उदरगतीचो आराखडो तांच्या दोळ्यां मुखार आसूंक जाय आसलो. खोलायेन अभ्यास करपाचें सोडा निदान एक पुसट अशी कल्पना तरी तांचे मुखार आसूंक जाय आशिल्ली. पूण ह्या लोकांचें शिक्षण, मळ आनी विचारसरणी पळयत जाल्यार हे जाची मागणी करतात थंय वाऱ्याक लेगीत पावंक शकनात. अशें आसतना ते कसल्या नाड्यार मंत्री जावपाची मागणी करतात?

आमी गोंय म्हळ्यार एक आदर्श राज्य करपाचीं सपनां पळोवंक जाय आशिल्लीं. हेर राज्यांत जें कितें घडटा ताचो नियाळ करून तांचे पासून गोंय वेगळें कशें घडोवं येता तें पळोवंक जाय आशिल्लें. म्हाका मंत्रीपद सोदतल्यांचो राग ना. ताणी राजकारण हो बरो धंदो हें पळयलां आनी तातूंत दुडू घाल्यात. वेंचून आयले म्हण ते आज मंत्रीपद मागतात. समजा ते वेंचून येवं नाशिल्ले जाल्यार आमी ताणी खर्च केल्ल्या दुडवांची परतफेड करपाचे? आमी ताका विसरूनच वचपाचे.

हेर खंयच्याय धंद्यांत लुकसान जायत जाल्यार लुकसान भरपाय मेळपाची तजवीज आसता. कांयच ना जाल्यार विमो तरी आसता हांगा ह्या धंद्यांत एखाद्रो उमेदवार पडलो जाल्यार सोंपलो. म्हणटकच दुडू ओतून जो कोण वेंचून आयला ताणें मंत्रीपद सोदप हें ताचें कर्तव्यूच थारता. ताका आमी गाळी मारूंक शकनात. मंत्री जावपाची अक्कल जरी नासली तरी धंद्यांत भितर सरला म्हणटकच धंद्याचें तांकां पळोवंकूच जाय. तरी लेगीत म्हाका एक प्रस्न पडटा, हांकां मंत्रीपद

आंवडेवपाचें धाडस कशें जाता? तांचें आयजवेरचें काम, तांचें शिकप, समाजांतली तांची सुवात आनी आपलेविशीं लोक कितें विचार करतात काय हे विशीं तांकां कांयच दिसना?

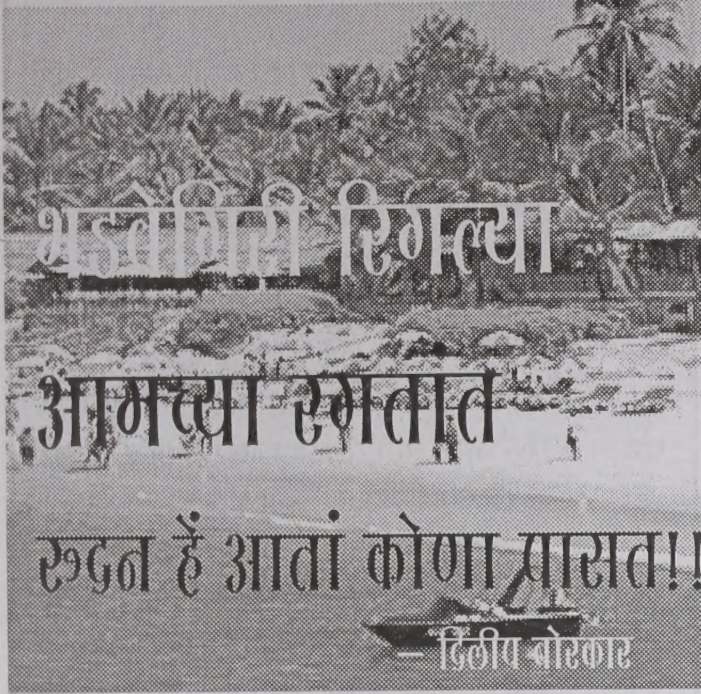
आयज दर दिसा जे कोण मंत्रीपद मागतात तांचें हें नाटक पळयत जाल्यार हासचें काय रडचें तेंच कळना. तुमकां कितें दिसता?

— जनार्दन कारबोटकार
अस्नोडे-गोंय.

बिम्ब मासिकाचें कितें करचें?

कोंकणी आमची राजभास जाली. कोंकणी आमची आवयभास तिका गोंयांत आनी देशांत फावो ती सुवात मेळूंक जाय म्हण जायते जाण वावुरले. ताका लागून ती राजभास जाली आनी संविधानाचे आठवे वळेरेंत पावली. आमचे आवयक फावो तो पाट मेळ्ळो. पूण तिच्या आंगार जे कितें अळंकार पुतानी घालूंक जाय ते मात आमचेकडेन नात. तांतलो एक अळंकार म्हण आमी बिम्ब मासिकाकडेन पळयतात. तेच पासत फाटलीं सात वर्सां ते आमी चलयतात. तें कितलो तेप चलतलें आनी कोण चलयतलो असो हुस्को जाला. आज मेरेन तो वन मॅन शो आशिल्लो. तो तसोच उरलो जाल्यार बिम्ब चलप कठीण. तें बंद पडलें म्हूण कोणाचें अडचें ना. तरीय तें चलचें अशें म्हजे सारख्या आनी कोणायकूय दिसू येता. तें कशें चलोवचें हाचेर तांचीं मतां जाय. मुजरत आमकां बरोवचें.

— संपादक

गोंय काबार जालें. गोंय सोंपलें. गोंयकार ह्या गोंयांत अल्पसंख्यांक जावन गेला.... गोंय भायल्यांच्या भकीक पडलां...

हालीं सराक गोंयचो हुसको खूब जाणांक जाल्लो दिसता. आपूण गोंयकार आनी आपलें गोंय आतां आपल्या हातांत उरूंक ना अशी भिरांत ज्या निश्क्रीय गोंयकारांक पडल्या ते एक तर आपल्याक विदेशांत वचपाची कसलीच संद मेळूंक ना म्हूण ती वाट पळयत बसल्यात ते गोंयकार आनी दुसरे 'सात लाख गोंयकार आमी यूग नवें फुलयतले, अंदल्यात मंत्र जिवां ते फाल्यां उलयतलें' अशी सपनाळी आस बाळगून स्वता कांयच करिनासतना, दुसरो करतलो म्हूण वाट पळोवपी गोंयकार.

बाकीचे सगळे गोंयकार, आपूण गोंयकार म्हूण फकत मिरोवपी पूण तांचीं सगळीं कर्तुबां हीं गोंय विरोधी. ते गोंय राज्याकडेन पळयता आसतना फकत उपभोगाची वस्त म्हूण पळयतात. 'आमचें गोंय' ही एक स्वाभिमानाची भावनां गोंयकारां मदीं एका काळार वसताली ती हांचे मदीं दिसना.

आपल्याक कितेंय सुट्टा जाल्यार वेळ पडल्यार हेच गोंयकार गोंय काडून पुर्तुगेजांकडेन दिवन मेकळेय जावपी अशे वृत्तीचे. पुर्तुगेजांकडेन दिवं नाका पूण विदेशी लोकांचे भकीक घालपाक ते फाटी फुडें पळोवपाचे नांत. तें काम कांय वेवसायीक आनी लोकनियुक्त प्रतिनिधीय करतात.

ह्यो सगळ्यो गजाली भडवेगिरी ह्या प्रकारांत आसपावतात.

भडवेगिरी हें उतर म्हजें न्हय तर आयज गोंयकारांची ही प्रवृत्ती पळोवन 'हे गोंयकार कसले? हे भडवे' अशी प्रतिक्रिया गोंयांत आनी गोंयां भायरूय आयकूंक आयल्या.

सर्वसामान्यपणान भडवेगिरी हो शब्द प्रयोग जो कोण शिंदळक्यांचो वेवसाय करता वो त्या वेवसायांतली दलाली करता तांचे खातीर करतात.

आज सगळ्या वेवसायांत शिंदळकी हो वेवसाय निंद्य मानला आनी तो करपी वो ताचेकडेन संबंद येवप्यांक समाजांत मान मेळना. शिंदळकी वेवसाय समाजमान्य नासलो तरी तो

समाजवेवस्तेची संतुळा राखपा खातीर तितलोच गरजेचो आसा. तरी त्या वेवसायाची दलाली करप्यांक समाज निंद्य कित्याक मानता?

बायलमनशेचेर समाजान आजवेर कितलेय अत्याचार, कितलोय अन्याय केल्लो आसलो तरी अस्तुरेक एक पवित्र अशी मान्यताय समाजान दिल्ली आसा. आज सर्रास तिजेर अत्याचार जातना दिश्टी पडटा आसलो तरी तिच्या विक्रीच्या संबंदान, मोलावणेच्या संबंदान जो कोण वेव्हार करता ताका जर भडवो म्हूण पाचारलो तर ताका तें सोसना. कारण ताका आपूण जें कितें करतां तें वायट हाची जाणविकाय आसता. देखुनूच कोणाकूय 'भडव्या' म्हळें जाल्यार ती खर गाळ थारता.

अस्तुरेची दलाली करप्यांक भडवेगिरी करप म्हणटात तशेंच आपले भुंयेकडेन प्रतारणा करपी, तिका हेरांच्या भकीक घालप्यांकूय तीच गाळ लागू जाता. कित्याक अस्तुरी आनी भूंय ह्यो दोनूय गजाली

आमी एकाच मापान, एकाच दाल्यान तोलल्यात आनी तिका एकाच तरेचो मान सन्मान दिल्लो आसा. तेच पासत आज जाणी गोंय विक्रेक काडलां, पावणेर घालां, गोंयकारपणाचो विलो काडला तांकां 'भडवे' म्हळ्यार कोणाक वायट दिसपाचें कारण ना. ताचे इतलें रास्त विशेशण तांकां आनी दुसरें ना. आमी भडवेगिरीचीं कांय ल्हान ल्हान उदारणां घेवया.

आमच्या गांवांत वासुदेव रावता. तो गोरवां पाळपाचो वेवसाय करतालो. आतां ताका बदलत्या काळा प्रमाण तो गोरवांचो धंदो परवडना. ताणें त्या गोरवांचो विलो लायलो आनी रिकाम्या गोठ्यांत थोडें सिमेंटाचें काम करून, मल्लांचो आडोस करून तो धा-बारा कामगारांक भाड्याक दिलो. हे कर्नाटकाचे कामगार दिसभर हांगा-थंय काम करतात आनी न्हिदपाक त्या गोठ्यांत येतात. वासुदेवाक प्रत्येक कामगार म्हयन्याक ३०० रुपया दिता. वासुदेवाचें भाग भांडवल कांयच ना. गोरवां आशिल्लीं तेन्ना तांकां खावड घालची पडटाली. तांकां उदक-पाणी करचें पडटालें. न्हाण घालचें पडटालें. गोठो साफ करचो पडटालो. गोरवांक चरोवंक व्हरचीं पडटालीं. तीं कोणाचे खावडीक पडलीं जाल्यार मागीर शेतकारांच्यो गाळी खावच्यो पडटाल्यो. हें इतलेंय करून वासुदेवाक कितें मेळटलें? दुदाच्या धंद्यांत ताका म्हयन्याक पांचशींय रूपया सुटनाशिल्ले. आज ताका म्हयन्याक तीन-चार हजार रूपया कांयच हात-पांय हालयनासतना त्या गोठ्याचेर मेळटात.

वासुदेव गोंयकार आनी ताका गोंयचें प्रेम आसा. गोंय काबार जाता ही गजाल तो सांजवेळचो मटको लावपाक बाजारांत वता तेन्ना हेर गोंयकारांकडेन उलयता.

वासुदेवाचो शेजारी गांवकार. तो शेतकार. ताणें निकतेंच शेत मळून भात आंगणांत घाल्लें. पूण अकस्मात सांजवेळचो पावस दाटून आयिल्ल्यान गांवकारान वासुदेवागेर धांव मारली. ताच्या गोठ्यांत रावपी चार-पांच मानाय ताका तें भात साकांत भरूंक जाय आशिल्ले.

वासुदेवाले भाडेकार फेतयेखातीर घासाघीस करूंक लागले. गांवकाराचे नदरेन तें इल्लेंशें काम. भात भरून आडसाक उडोवंक जाय. तातूंत पावस पडत म्हूण ताकतीक. वासुदेवाच्या भाडेकारांनी गांवकाराची गरज वळखली. ताणीं पयशे चड सांगले. तांची आपलेभितर कन्नडांतल्यान उलोवणीं सुरू जालीं. गांवकाराक कन्नड समजताली. ते आपल्याविशीं वायट उलयतात हें गांवकाराक कळ्ळें. ताणें आपलो भुरगेपणा पासूनचो शेजारी वासुदेवाच्या नाड्यार त्या कामगारांक 'घाटी' म्हळें आनी असल्या घाट्यांक धांवडावन घालूंक जाय अशें मोठ्या नेटान वासुदेवाक म्हळें. पूण वासुदेवाक राग मारलो. कित्याक त्या कामगारां खुस्तार वासुदेव सुखान जियेतालो. वासुदेव इतले वर्साचो शेजार धर्म विसरलो. आपल्या शेजाऱ्यांचो पाखो घेवपा बदला वासुदेवान त्या कामगारांची कड घेतली आनी गांवकाराचो अपमान करून ताका

फॉरेनरांक जमनी घेवपाक निर्बंध

सरकारान मोदणी कायद्यांत दुरुस्ती करून हे फुडें फॉरेनरांक गोंयांत जमनी घेवपा खातीर रिजर्व्ह बँकेची परवानगी हाडपाची सक्ती केल्या.

रिजर्व्ह बँकेची परवानगी कोणाकूय मेळना. ती मेळोवपाक खूब व्हड आनी कठीण प्रक्रिया आसता. म्हणजेच ह्या फुडें फॉरेनरांक जमनी घेवप शक्यूच जावपाचें ना.

ह्या आदीं गोंयांत ४८३ परस चड फॉरेनरांनी जमनी विकत घेतल्यात आनी हीं सगळीं प्रकरणां रिजर्व्ह बँकेकडेन धाडल्यांत. बँक फाटलें वर्सभर ह्याच प्रकरणाची छाननी करता. गोंय सरकारचे एके समितीन हातुंतलीं सुमार तिनशीं प्रकरणां फेमा कायद्याचो भंग जाल्ल्याचो अहवाल दिवन सादर केल्यांत.

ह्या जमीन खरेदी प्रकरणांत जितले लोक घुस्पल्यात आनी जाणी दलाली करून विक्री करतना जें कमिशन घेतलां तें कमिशनूच कितल्यातरी कोट्यांनी रुपयांचें आसा. जर ही प्रकरणां सुटावीं जालीं नात जाल्यार गोंयच्या खुपश्या भडव्यांची धांदळ जातली. तांकां घेतिल्ले दुडू परते करचे पडटले. कांय लोक भिकेक पडटले तें जालेंच पूण घेतिल्ले पयशे वसूल करून घेवपा खातीर रशियेचे माफिया जीव घेवपाक लेगीत फाटीं फुडें पळोवपाचे नात.

खरें म्हळ्यार जमीन फॉरेनरांकूच न्हय तर देशी लोकांक लेगीत विकपाची ना असो कायदो गोंय सरकारान खूब आदीं करूंक जाय आशिल्लो. त्याच पासत संघ प्रदेशा बदला गोंयकारांनी घटक राज्याची मागणी करून, आंदोलन करून घटक राज्य मेळयल्लें. पूण कर्मकट्ट्या लोकप्रतिनिधीक घटक राज्याचो अर्थ आनी अधिकार कळूंकूच ना.

घरांतल्यान ओशीमोर केलो. गोठ्यांतलीं गोरवां पयलीं गांवकाराक पळयल्या बराबर वळखिच्या सुरान हामेतालीं. आतां त्याच गोठ्यांतले बिगर गोंयकार ताचे कडेन पळोवन फिदीफिदी हांसताले!

सिल्वेस्टर विसेक वर्सा अबुदाबी काम करता. पांच वर्सां काम करून जाल्या उपरांत ताणें गांवचेच एके चलये कडेन काजार केलें आनी तो परतून अबुदाबीक गेलो. मागीर थंयच्यान घर बांदपा खातीर दुडू धाडीत रावलो. बायलेन अबुदाबीच्या मोदेल्याचें आकांताचें घर बांदलें. घर बांदतना सिल्वेस्टराचे बायलेचें, कातारीनाचें टायल्स बसोवपी राजस्थानच्या राजेंद्र सिंगा कडेन सूत जमलें. आपलेंच घर

गोंयचे भुंयेर गोंयकारांची शांतीकाय इबाडून आपल्याक शांतीकाय हाडूंक योगासनां करपी फॉरेनर्स.

कशें राजेंद्र सिंगान पुराय घर सजयलें. मदीं ताचे वांडगा कातारीन राजस्थानाकूय वचून आयलें आनी ताच्या घरा घरचेंच जावन रावलें. राजेंद्र सिंगूय अदींमदीं हक्कान सिल्वेस्टराच्या घरा रावूंक लागलो. घराच्या इनोग्रेशनाक राजेंद्र सिंगान खाशेली तकालस घेतली. सिल्वेस्टराक कांयच लागूंक दिलें ना. बऱ्या तेंपान गोंयांत आयिल्लो सिल्वेस्टर इश्टां वांगडा बरोच पियेलो. राजेंद्र सिंगावेल्यान ताचे बायलेक मारिल्ले कॉमेंट्सूय ताणें पचयले. कातारिनाचें मन राखपाक ताका सगळें सांबाळून घेवचेंच पडटालें.

मागीर सिल्वेस्टर कातारिनाक घेवन अबुदाबी गेलो. घराची देखभाल करूंक राजेंद्र सिंगाक दवरलो. राजेंद्र सिंग त्या पन्नाशेक लाखांच्या घरांत राजा कसो रावूंक लागलो. शेजारचें कोणालेंय गोरू घराच्या ओट्टांत तोंड घालीत जाल्यार राजेंद्र सिंग तांचेर गरम उदक उडोवंक लागलो. ताच्यो त्यो करण्यां शेजारी सिल्वेस्टर येतकच ताच्या कानार घालताले. पूण सिल्वेस्टर राजेंद्र सिंगाचो पाखो घेवन शेजाऱ्यांक किंकोत करतालो. कित्याक राजेंद्र सिंग येद्या व्हडल्या

बंगल्याची काळजी घेतालो आनी ताका भाडेंय दितालो.

बागा—हणजूनचीं कांय घरां थंयच्या घर मालकांनीं ब्रिटीशर आनी रशियन तशेंच हेरांक भाड्यानीं दिल्यांत.

पयलीं घर मालकान एका फॉरेनराक आपल्या घराचो एक रूम भाड्याक दिल्लो. उपरांत ताचे सोयरे धायरे फॉरेनांतल्यान एक एक करून येवंक लागले. म्हणटकच ताका आनीक एका रूमाची गरज पडूंक लागली. करतां करतां सोयऱ्यांची गर्दी वाडली तशी ताका पुराय घरूच भाड्याक दिवन उडयलें आनी आपूण सोरो काडपाची भाटी आशिल्ली ती मातशी वाडोवन तातूंत आपलो संवसार थाटलो.

फॉरेनरान ताका वेळोवेळ थारिल्ले भाडें दिवचें. माडांचेर वयर सकल चड आनी देंव मागीर सोऱ्याची भाटी काड हाचेर ताका व्हडलें कांय सूट नाशिल्लें. आतां भाड्याचे पयशे मेळटाले. विसा सोंपतकच फॉरेनर वतलो म्हणटकच घर कोण खातलो ही भिरांत नाशिल्ली. पूण मागीर ताका कळ्ळें की जांकां आपूण फॉरेनरांचे सोयरे

मानतां ते सोयरे न्हय तर तो फॉरेनरूच आपलें घर तांकां भाड्यान दिता आनी दामदुपटीन भाड्याचे पयशे डॉलरांनीं घेता. घर मालकाची आस वाडली. ताणें फॉरेनराक घर खाली करपाक सांगलें. फॉरेनर पेजाद मनीस. ताचो संबंध पंच सरपंच, पोलीस आनी आमदारां मेरेन. तो त्या घरमालक रेंदराक भीक थोडीच घालता? घर मालकान सरपंच – आमदार – पोलिसांक सांगून पळयलें. पूण त्या घरांतूच ह्या लोकांचो त्या फॉरेनराकडेन जमनी विकपाचो, अमली पदार्थ विकपाचो वेवसाय चलतालो. तेन्ना त्या घर मालकाचें कोण आयकतलो?

ह्यो सगळ्यो गजाली काल्पनीक रंगयल्ल्यो न्हय. गोंयांत सद्या ह्योच गजाली घडत आसात.

खरें म्हळ्यार वासुदेवान गोठ्यांतल्या भाड्यान रावपी कामगारांक शेडावपाचें आनी गांवकाराक तेंको दिवपाचो. सिल्वेस्टरान राजेंद्र सिंगाक ताची सुवात दाखोवन शेजाऱ्यांक मान दिवपाचो. सरपंच—आमदारान घर मालकाक राखण दिवपाची. पूण आपले जोडी मुखार तांकां आपल्या पेल्याचें आनी गोंयकारपणाचें कांयच पडून

गेल्लें नाशिल्लें आनी फुडाराकूय पडून गेल्लें नासतलें.

वयर जीं कांय मोसां दिल्यांत तीं गोंयांत आयज दर गांवांनी, दर एक दर्या वेळेर आनी दर एक वाड्यार अणभवूंक मेळटा. गोंयकार भोगवादांत घुस्पला आनी त्या पासत तांकां जो आलायतो दुडू जाय पडटा तो मेळोवपा खातीर तो आपलें सत्व घालोवन बसला. दुडू होच आज गोंयकारां पासत म्हत्वाचो जाल्ल्यान जे गतीन ते गोंयकारपणाचो विलो लावंक उठल्यात तें पळयल्यार भंय दिसूंक लागता.

अशिक्षित गोंयकारां पासून शिक्षित गोंयकार हे सर्तींत आसा. गरीब गोंयकारा पासून गिरेस्त गोंयकार गोंय विकपाच्या वावरांत गुल्ल जाला. तांचीं तीं कर्तुबां, भवनांहीण जावन दुडवां फाटल्यान धांवपाची वृत्ती पळयत जाल्यार किंळस येवंक लागता. सांज जातकच कांय लोक गांवां गांवांनी बार्चेंर बसतात. कोपाचें मारतां मारतां कोणाची कितली जमीन आसा आनी तांच्या घरांत कोण कोण आसा हाची खबर थंय चर्चेक येता. ती खबर हाडपी खबरेय आतां तयार जाल्ले आसतात. ती जमीन कशी मोलांव येता आनी ताचेर कितलो लाभ जावं येता हाचो हिशेब सोऱ्याच्या पेगावांगडा जायत आसता.

दुसरेदिसा मागीर हे दलाल जांकां भडवेच म्हूण संबोधप रास्त दिसता ते त्या जमीन धनयाकडेन वतात. सपनांत लेगीत आपल्या पुर्वजांची जमीन विकपाचें जांच्या तकलेंत येवंक नाशिल्लें तांचे तकलेंत जमीन विकपाचो किडो सोडटात. शर्मा, वर्मा बी कोण तरी गिरायक तांचेकडेन आसताच. जमीन धनयांक वेगवेगळीं हायसां दाखोवन तांची जमीन विकपाक ते प्रवृत्त करतात. गोंयची जमीन सवायभितर गोंयां भायल्यांच्या चोपक्यांत वता.

हे लोक जे जमीन घेवंक येतात तांकां जमीन कसली कितें हें पडिल्लें नासता. ते फुडल्या पंचवीस - पन्नास वर्सांची तयारी करून दुडू घेवन आयिल्ले आसतात. तांकां देमांदपणांत अडकल्ली जमीन

स्कार्लेट किलिंग मृत्यू प्रकरणांत अटक केल्ल्या समसन डिसौजाक अटक करून पोलिस रिमांडाखातीर न्यायालयांत व्हरतना.

उपकारता, तांकां दाठ रूखानीं भरिल्लो दोंगोर उपकारता आनी रूपांतर जावपाची शक्यताय नाशिल्ली शेत जमीनूय उपकारता. तांकां जाय आसता फकत जमीन. गरजे परमाण खंयची जमीन कशी वापरप आनी त्या पासत कोणा कडल्यान कशी परवानगी घेवप हें तांकां खबर आसता.

हे भायले शेत जेन्ना गोंयच्या हुंबऱ्यारूच न्हय तर रांदचे कुडींत पाविल्ले आसात तेन्ना गोंयांत नवे नवे दलाल म्हळ्यार भडवे तयार जावप कठीण न्हय. हेच भडवे गोंयच्या खाची कोयण्यांनी आयज पळोवंक मेळटात. तातूंत सर्वसामान्य पोट भरपा खातीर धडपडपी गोंयकार आसताच. पूण पंच सरपंचूय आसात आनी मंत्री आमदारूय आसात.

सर्वसामान्य मनीस गांवांगांवांनी तिठ्यार वो तावेरनार हो वेव्हार करतात. जाल्यार अती सामान्य दलाल, गिरेस्त भडवे आनीक गिरेस्त जावपा पासत टायम्स ऑफ इंडिया सारख्या राष्ट्रीय दिसाळ्याच्या आदारान दिल्ली पावणी करतात.

खरें म्हळ्यार हें जें चलता ताच्या आड गोंयकारांनी आवाज काडूंक जाय आशिल्लो. गोंयची जमीन गोंयां भायल्या लोकांच्या हातांत वचपाची ना म्हणपाची जतनाय घेवपाचें काम तांचें आशिल्लें. पूण ती तांचे भकीक घालपा खातीर दलाली करपीच आयज गोंयकार आसात. कोण ल्हान प्रमाणांत विकता, कोण टायम्स ऑफ इंडिया आनी असल्याच व्हडल्या दर्जाच्या भडव्यां मारफत मोठ्या प्रमाणांत मोठ्या रकमेच्यो जमनी विकतात जाल्यार आदलींचे बिल्डर्स आनी ब्रोकर्स जे आतां मंत्री-आमदार जाल्यात ते कायद्यान बदल करून घेवन गोंयच्यो जमनी फारैरनांक, रशियन माफियांक विकतात. तांचे भडवेगिरीक अंत आनी पार उरूंक ना.

गोंयकारांची ही भडवेगिरी जमनी पुरतीच मर्यादीत ना. अमली पदार्थ विकपी गोंयांत जे कोण गोंयां भायले ड्रग पेडलर्स आसात तांकां राखण दिवपी आनी तांचो परामर्स राखपी गोंयकारूच आसात. तातूंत दर्यावेळेर सॅक्स उबारून धंदो करपी सॅक्सवालेय आसात, टुरिस्ट टॅक्सिचो वेवसाय करपी टॅक्सीवालेय आसात आनी सटरडे नायट बाजार चलोवपी इंगो सारख्या माफिया वाल्यांक तेंको दिवपी पंच सरपंच आनी आमदार मंत्रीय आसात.

हो आरोप खरें म्हळ्यार पुरावो नासतना करप हें बेजबाबदारपणाचें थारता. पूण गांवांगांवांनी लोक जें उलयतात ताका पुराव्याची गरज नासता. जें कितें घडटा तें समाज उदकांत उफेल्या बगर रावना. तेच पासत शांबा सावंत सारखो एक जबाबदार पोलिस अधिकारी लेगीत भीड मुर्वत बाळगी नासतना मंत्री आनी तागेले पूत ड्रग पॅडलर्सच्या धंद्यांत आसात म्हणपाचो आरोप करता. तातूंत कांय तथ्य ना अशें उपरांत कितलेंय सांगलें तरी हो धुंवर वयर सरता तो खंय तरी उजो लागला देखूनूच.

१० टक्के ड्रग पॅडलर्स गोंयांत

भारतांतल्या मुखेल अश्या अमली पदार्थ विक्रेत्यांनीं गोंयांत आपलें बस्तान ठोकलां. हातुंतले चडांत चड ड्रग पॅडलर्स उत्तरेकडेन वावुरतात. उत्तर गोंयच्या मोरजी, हरमल, हणजून, कळंगूट, बागा आनी कांदोळे ह्या वाठारांत हे लोक वावुरतना दिसतात. पुराय देशांत सुमार २४८ मुखेल ड्रग पॅडलर्स आसात. हातुंतले १० टक्के पॅडलर्स गोंयांत आसात आनी ते वेवस्थित धंदो करतात. ताणी पुराय गोंयभर वेवस्थित जाल्ले विणलां आनी ते पोलिस, थळावे लोक आनी आंतराष्ट्रीय ड्रग पॅडलर्स हांच्या संगनमतान आनी पालवान हो वेव्हार चलयतात.

ह्या आदीं ह्या प्रकरणाची पुराय म्हायती गोंय विधानसभे मुखार दवरिल्ली. 'आंतराष्ट्रीय अमली पदार्थ नियंत्रण मंडळान' दोन वर्सां पयलीं पुराय देशांतल्या २४८ ड्रग पॅडलर्सचीं यादी जाहीर केल्ली. तातुंतले १० टक्के गोंयांत आसात आनी उत्तर गोंयांत ते धंदो करतात हाची म्हायती दिल्ली. तातूंत रशियन, इस्रायली, स्कॉट्स, नायजेरीयन आनी कॅनीयन ड्रग्स पॅडलर्सचो मुखेलपणान आसपाव जाता. मोरजी आनी हरमल ह्या वाठारांत रशियन, वागातोर वाठारांत इस्रायली, कळंगूट आनी बागा वाठारांत स्कॉट्स, आनी कांदोळी वाठारांत नायजेरीयन आनी कॅनीयन ड्रग्स पॅडलर्स वावुरतात. ताणी हे वाठार संगनमतान वाटून घेतल्यात. ते कोकेन, एमडीएमए, एलएसबी, एक्स्टसी टॅब्लेट असल्या अमली पदार्थांची विक्री मोठ्या प्रमाणांत करतात. हो वेवसाय करतना तांकां थळाव्या गोंयकार तरनाट्यांचो मोठ्या प्रमाणांत आदार जाता जातूंत मोटरसायकल पायलट, टॅक्सी ड्रायव्हर आनी बेकारांचो आस्पाव आसा.

गोंय जे दिकेन आज वता तें पळयत जाल्यार आनी कांय तेंपान गोंय म्हळ्यार एक शिंदळेकचो अड्डो जाल्लो दिसतलो. जंय शिंदळक्यो गोंयच्यो नासतूय पूण रशियेच्यो आनी हेर विदेशी वाठारांतल्यो आसतल्यो. हांगा ड्रग पॅडलर्स गोंयकार नासतूय पूण तांकां राखण दिवपाचें काम गोंयकार भडवेच करतले.

स्काल्टे प्रकरणाक लागून गोंयचें नांव पुराय संवसारार बदनाम जालां. हें एक प्रकरण पयलेच खेप उक्ताडार आयलां अशें न्हय. ह्या आदीं जायत्या विदेशी अस्तुन्यांचेर आगळीक जाल्ली आसा. पूण हें प्रकरण जितलें गाजलां तितलें हेर खंयचेंच गाजूंक ना. हाची फाटलीं कारणांय तशीं आसात.

स्काल्टेक जे पिरायेर आनी जे पद्दतीन मरण आयलां तें मरण इतलें भिरांकूळ आनी मनीसपणाक लजेक घालपी आसा की फुडाराक बरोच काळ हे गजालीची याद गोंयकारां वांगडाच विदेशी पर्यटकांक उरतली. हें प्रकरण दिसता तितलें सादें न्हय. स्काल्टेच्या मरणाचें दूख्ख जे पद्दतीन ताका तें आयलां त्या खातीर बरेंच खर आसत. पूण प्रस्न पडटात ते हे : स्काल्टेची पिराय पंदरा वर्सांची. तें फांतोडेच्या ३ वरांचेर घरा भायर कितें करतालें? ताच्या आंगांत जितलीं अमली द्रव्यां सापडल्यांत तीं जबरदस्तीत तिका घाल्लीं काय तें वेसनी आशिल्लें? स्काल्टेची आवय आपल्या रासभर भुरग्यांक घेवन कितें करताली? काय ती बरीच वर्सां ड्रग पॅडलर्सकडेन संबंध दवरून आशिल्ली आनी ज्या घरांत तिणें स्काल्टेक दवरिल्लें तो गोंयकार फकत स्काल्टेचो बॉयफ्रेंड आशिल्लो काय हे शिर्शकथेक शिर्शक दिलां ते तरेचो भडवो आशिल्लो?

जर हें निव्वळ प्रेमप्रकरण आशिल्लें जाल्यार स्काल्टेक अशें मरण येवपा नाशिल्लें आनी ताचो बॉयफ्रेंड ताका असो उबंत उडोवपा नाशिल्लो. हें सगळें घडूंक पावलें तें जे कोण गोंयांत गोंय मोलावपा खातीर येतात, ड्रग पॅडलींग करपाक येतात वो आनी कसल्या उद्देशान येतात तांकां पालव दिवन आपलो फायदो सोडोवपा खातीर भडवेगिरी करतात त्या भडव्यांक लागून. मागीर ही भडवेगिरी दुडवां खातीर आसत, ड्रग्स खातीर आसत वो सॅक्सा खातीर आसत. पूण गोंयकारांकडल्यान ही भडवेगिरी चलत आसा.

आमकां गोंय राखपाचें आसत जाल्यार सगळ्यां पयलीं ही गोंयकारांची भडवेगिरी पयलीं बंद करूंक जाय. ती जर तशीच चलत उरली जाल्यार गोंयचें कांयच खरें न्हय. सात लाख गोंयकार आमी यूग नवें फुलयतले अशें म्हणत गोंयचे कवी गोंयचें भांगराचें सपन पळयताले तांच्या गितांचे सूर अजून विरूंक नात. ते गोंयचे पिळगेचे कानार सादतात पूण चित्र दिसता तें करपल्ल्या युगाचें.

अजून आमी गोंय मुक्तीचो भांगरा सुवाळो मनोवंक ना. पुर्तुगेजांच्या चोपक्यांतल्यान गोंय मुक्त केल्ले आनी त्या भांगर गोंयचे रूप पळोवपाक आशेल्ले सुटके झुजारी अजून गोंयांत आसात. गोंय एक आदर्श राज्य जावंचें देखून गोंय सुटके उपरांत गोंयचें स्वतंत्र अस्तित्व दवरपा खातीर वावरिल्ले गोंयकार अजून आसात आनी गोंयांक एक आगळी दिका दिवपा खातीर समाज प्रबोधन करपी गोंयकारूय ह्या गोंयांत आसात. तांच्या दोळ्यां मुखार गोंय एक वेगळो आकार घेता. ताणी सगळ्यांनीं आतां एकठांय येवन विचार करपाची गरज आसा. आमी गोंय सांबाळटले काय गोंय पावणेक काडपी भडव्यांच्या हातांत घालून फकत उक्त्या दोळ्यांनी पळयत रावतले!

बा व कें

गजेंद्र नायक आपले आवयचो, काशीबायचो आग्रो आनी हट्ट मोडून आपली सोयरीक आपणेच जुळयल्ली आसता. पूण काशीबायन आपलो मावस भाव वसंत हाचे धुवेकडेन जुळयल्ली आसता गजेंद्राक न कळटा. तशें करूंक ती व्होरान गाडी घोडे घेवन वसंताकडे वता आनी वाटेर देव देवळांकूय भेट दिता. हें सगळें करतना काशीबायक आपल्या पुताक विस्वासान घेवचें अशें मात्तूय दिसना. आपलो पूत आपले सांगणे म्हणणे भायर केन्नाच वचचो ना हाची तिका पुराय खात्री आशिल्ली. पूण घडले वेगळेंच. काशीबायन सगळे तरेचें दडपण गजेंद्राचेर हाडूनय, साम, वाम, दंड, भेद बी सगळे प्रकार वापरूनय गजेंद्र आपल्याक कसोच बदना हें पळोवन काशीबाय ताचे मुखार नमतें घेता. वसंतान केल्ल्या खर्चाची लुकसाण भरपाय करूंक तयार जाता. ... आतां फुडें कितें घडटा तें पळोवया नें. ध. बोरकार हांचे बावकें हे नवे नवलिकेत.

कांय लोकांच्या बाबतींत 'देव दिता आनी देवचार नाडटा' म्हणपाचें घडटा. जणेका मनशाच्या जिवितांत ताच्या लग्न सुवाळ्याक चड म्हत्व आसता. गरिबांतलो गरीब लेगीत आपलो लग्न सुवाळो व्हडा दबाज्यान जांवचो म्हण काळजी घेता. लग्नकार्याच्या निमतान सगळ्या सोयऱ्या-धायऱ्यांनी, इश्टमित्रानी घराक पांय लावन, वधू-वराचेर आनी कुटुंबाचेर आशिर्वादांचो पावस घालचो, अशी आस्त बाळगून आसतात यजमान लोक. देवाचे कृपेन, भटाबामणाच्या आनी आवय-बापायच्या आशिर्वादांनी घडोवन हाडिल्लो लग्न सुवाळो जोडप्यांक जल्मभर सुखान दवरता, अशी समजीकाय आसता जणेकल्या समाजांतल्या लोकांची!

आपलें लग्न वैदीक पद्धतीनच जांवचें अशें गजेंद्राक दिसतालें. श्रीमंत कुटुंबांत जल्म घेतिल्ल्या खुबशा युवक-युवतींचीं लग्नां ताणें पळेल्लीं. ताणें पळेल्ल्या आयजमेरेनच्या लग्न सुवाळ्याचो नियाळ केल्या उपरांत ताणें थारायलें - आपलो लग्न सुवाळो आपूण अशे तरेन घडोवन हाडटलों, कीं पळयतल्यांचे यादींत तो जल्मभर

उरचो. ताचें सपन साकार जावपाक कसलेंच आडमेळें येवपाची शक्यताय नासली. कारण ताचे आवयच्या मनांत कितें शिजता हाचो पत्तो तेन्ना ताका लागूं नासलो. ताचे सोयरे धायरे आनी इश्टमित्र ताका राजकुंवराचो मान दिताले. ह्या राजकुंवराच्या लग्नाची वाट शेंकड्यांनी न्हय, तर हिसबा भायर लोक पळेत आसले. गजेंद्रान आनी ताच्या बापायन आपापले परीन लोकसंग्रह करून दवरिल्लो. काशीबायच्या उतराक लागूनय लग्नाक बायलांची गर्दी जाय सारकी आसली आनी आतां? आतां खंयचेकडे कांयच ना. गजेंद्राले मनांतले मांडे मनांत उरले. काशीबायल्या मनांतलीं सपनां वाऱ्यार उडून गेलीं. तिणें पुताच्या लग्नाक आपलें आडमेळें हाडचें न्हय अशें थारायलें खरें, तरी तिचें काळीज खंतावलें. हें खंताळें काळें काळीज घेवन ती लग्नादिसांनी घरांत वावरूं शकली ना. ते काळ्या काळजाचे बायलेन आपल्या चेऱ्याचेर फाल्स हांसो दाखोवन वावुरपाचो खूब येत्न केलो, पूण तिका तें जमलें ना. शेकीं ती आपूण बरी ना म्हणपाचें निमित्त करून मावसभावागेर

गेली. काशीबायलें मानसीक दुयेंस पुताचें लग्न जाय मेरेन निवळलेंना. तिचें दुयेंस बरें जावंक एका म्हयन्याहून चड तेंप लागलो.

आपूण बरी नाशिल्ल्याचें निमित्त करून काशीबाय घरांतसून भायर सरून गेली खरी, पूण तिणें वतना रत्याची मूठ चडच गरम केली. तिणें लग्न सुवाळो सोंपमेरेन जें कितें घडटा ताची बारीक सारीक सगळी म्हायती आपल्याक दिवपाची ओर्द रत्याक दिली. फाटीं गजेंद्राचेर विश्वास दवरून रत्याची तिणें खरडपट्टी काडिल्ली. आतां तिका पिकासांव जाता, ही गजाल काशिबायन रत्याक उलोवन दाखयली.

येवजणे प्रमाण गजेंद्राचें लग्न एका सुसोबीत सभागृहांत जालें. गजेंद्राचे नातेवायीक कोणच नाशिल्ले म्हणल्यार जाता. इश्टमित्रांची संख्या शेंबराहून चड नासली. गुरुजी वटयांचेय आमंत्रित तितलेच आशिल्ले. वट्ट दोनशेंच्या जवळपास लोक हाजीर आशिल्ले लग्नांक. जांकां आमंत्रण दिल्लें ते एकान एक आयिल्ले. बेटीच कोल्या आमंत्रणा दिवंक नाशिल्लीं. खाणा-जेवणाचीय वेवस्ता चोख जाल्ली. खोजने, फुगेट्यो, वाजप-गाजप बी तसलें कांयच नाशिल्ल्यान सभागृहांत शांतकायेचें साम्राज्य पसरिल्लें, मात शेनायच्या मधूर सुरांनी भायर-भितरलें सगळें वातावरण सुखदिणें जाल्लें. गुरुजीन आपल्या इस्कोलांतल्या शिकपी म्हालगड्यांचो एक पंगड तयार केल्लो. ह्या पंगडांतल्या जणेकल्या हुशार आनी समजीकायेच्या भुरग्यांचेर एकेक जापसालदारकी सोपयली. हेत हो की देशेंतकायेन आनी शांतकायेन लग्न सुवाळो पार पडचो. आपल्याक न्हय तर न्हवऱ्याक फावसारको दबाजो घडोवन हाडपाची काळजी घेतली गुरुजीन. फकत लागसारच्या लोकांक आमंत्रित करून घडोवन हाडिल्लो लग्न

सुवाळो, लोकांच्या काळजांत चड तेंप घर करून कसो उरता, हें ह्या लग्नसुवाळ्यान लोकांक पटोवन दिलें.

गजेंद्राचो लग्नसुवाळो पार पडलो. गजेंद्राले इश्ट-मित्र, गिरेस्त आशिल्ल्यान तांकां ह्या लग्नसुवाळ्याचें व्हडलेंशें कांयच दिसलें ना. ते आयिल्ले फकत फोर्मालदाद करूंक. व्हंकले वटयांचे लोक मात ह्या लग्नकार्यान भारावले. कारण हे लोक मध्यम वर्गीय आशिल्ल्यान इल्ले हिशोबी. खर्च हात राखून करपी. आनी हांगा तर सगळें ठाकठीक. गजेंद्राचे मान्यतायेन गुरुजीन दुडवांची उदळण केल्ली. तरी तो कोणाक फालतू खर्च असो दिसलो ना. गरीब गुरुजीक गिरेस्तकायेच्या मोलाची पुराय जाणविकाय आसली. अशी जाणविकाय आशिल्लेच मनीस हातांत आयिल्ल्या धनाचो सदुपयोग करून घेतात.

देखणो लग्नसुवाळो संपन्न जाल्या उपरांत गजेंद्र नववधूक घेवन घरा आयलो. वांगडा व्हंकलेक पावोवपाक धा-पंदरा लोक आयले. लोकांमदें बायलोच चड आशिल्ल्यो. न्हवऱ्या-व्हंकलेक भितर काडपाचें काम रत्याच्या आदारान ताराक करचें पडलें. हें तारा म्हणल्यार मंगेशाची बायल. मंगेश हो गजेंद्राचो इश्ट.

व्हंकलकारांच्या खाण्या-पिण्याची वेवस्ता तारान बेस बरी केल्ली. तीय एका गिरेस्ताल्या घराब्याक फाव तशीच.

व्हंकलकारांची उठपा-बसपाची वेवस्ताय वाखाणण्या सारकीच आसली. एका भव्य-दीव्य सालांत तरेक तरेचे सोफा मांडून दवरिल्ले. सोफांक सोबीतकाय हाडटा तसलींच लोडां आनी उशीं फाव त्या सुवातांचेर सजयल्लीं.

सालाच्यो वण्टीय विविध चित्रांनी सजयल्ल्यो. वण्टींचेर गजेंद्राच्या पुर्वजांचे फोटो फासक्यांनी बसोवन अडकयल्ले. सालाच्या मदेकादाक एक वाटकुळ्याकाराचें व्हड झुमर लांबतालें.

हेर सुवातांचेर बड-बड बडबडपी ह्यो ल्हान-व्हड वयाच्यो बायलो, ह्या घरांतलें वैभव

पळोवन कांय वेळ अवाक जाल्ल्यो. शिक्षकांच्या कातीगुरीच्या बायलांक हें वैभव पळोवंक नवें आसलें. दुर्ग्यांक तें फाव जालें म्हण कांय जाणांक मनांत सावन बरें दिसलें, तर कांय जाणां मनांतल्या मनांत जळफळीं. तांच्या मनांतले भाव तांच्या चेऱ्यावेल्यान कोणाच्यानय सहज पारखूं येताले.

मनांतले विचार व्यक्त करिनासतना रावपी बायलो साप्प थोड्यो आसतात. हांगाय जेमतेम चार-पांच मिणटां वोगी बसून आशिल्ल्या बायलांची आतां चांचाळ कोमेस जालीच.

“नशीब बरें गे बाये पोराचें.” म्हऱ्यांतले बायलेक आयकूंक येता तशें, सुस्कारो सोडीत एक बायल उलयली.

“नशिबान घोव भोगचो, अशें आदले तेंपावेलें जाण्टे म्हण्टाले तें फट जाता?” दुसरे बायलेन आपलें गिन्यान उक्तायलें.

“तीं पुराणांतलीं वायंगीं आतां उपकारतात गे? आदल्या तेंपार घराबे पळोवन लग्नां थरतालीं. थंय गुणांक वालोर कोण दितालो?” गुरुजील्या इस्कोलांत शिकोवपी टिचरीन, वत्सलान मदेंच फोण्ण घालें.

“हें मात खरें गे बाये. आतां तेंपार शिक्षण, गूण, वागणूक बी पारखूनच न्हवरो व्हंकलेक मागणी घालता. न्हवऱ्या-व्हंकलेच्यो आवडी-निवडी एकामेकाक समजल्यार घोव-बायलांचो संवसार फुडें बरो चलता न्हय गे!” पयले बायलेन टिचरीक तेंको दिलो. टिचरीक फुडें उलोवंक नेट आयलो.

“तुकाच म्हण सांगतां. हांगेलें लग्न मोगान जालां आं!” टिचरीन गुपीत उक्तायलें.

“खरेंच गो वत्सला? आगे म्हजे बाये! तुवें बरी नविदाद सांगली मगो म्हाका..... असो कसो जमलो गो तांचो मोग? खंय हें श्रीमंत नायक घराणें आनी खंय हो शाळामास्तर. कहां राजा भोज और कहां गंगू तेली.”

निवृत्तीकडे पाविल्ले दुसरे एके टिचरीन आपूण हिन्दी पंडिताईन म्हण दाखोवपाची संद सोडली ना.

“मोगाक दोळे ना म्हणटात तें जाणा मगो तूं?” तिसरेच एके बायलेन आपलो मोगा विशींचो अणभव उलोवन दाखयलो.

“आनी फुडलें सांगल्यार तुमकां अजाप दिसतलें.”

“सांग तूं, दिसूं दिसल्यार अजाप.”

“दुर्गे कितलेच फावट लग्नां आदीं तागेले गाडयेंत बसून सिनेमाक गेलां. हांवें पळेलां ह्या म्हज्या दोळ्यांनी.” वत्सला आपले दिश्टीन गुरूजीचें नांव बदनाम जाता जाल्यार जावंदी म्हण उलयलें. एक फावट गुरूजीन ताका लिव सेंक्शन करू नासली. ताचो वचपो काडपाचो येत्न ताणें हांगा केलो.

“आपल्याच न्हवऱ्या वांगडा गेलें मगो तें सिनेमाक, तातूंत कितें वाकडें जालें बाये?”

“येदे व्हडल्या गिरेस्ताल्या चल्या वांगडा एका गरीब शिक्षकाले चलयेवांगडा गाडयांनी भोंवप सारकें दिसता गे तुका? तरी बरें म्हण बरें, एकदाचें लग्न जालें.”

आठ-धा बायलांमदें चार-पांच दादले बसून आसले. तांकां ह्या वाचाळ बायलांची बडबड मातय आवडली ना. आदले तेंपार बायलो दादल्यांक मात्शो तरी दचकताल्यो. आयज तो तेंप उरूंक नाशिल्ल्यान दादल्यांकच बायलां मुकार दचकून रावचें पडटा.

दादल्यांमदें एक-दोन वयस्क आसले. तांकां दिसतालें, बेताल बायलांचेर एक धेंगसो घालचो. पूण ताणीं तशें केलें ना. धेंगशान नरमवपी बायलां नाशिल्लीं तीं. तांकां वोगी करचे परस आपूणच भायर गेल्यार बरे म्हण वयस्कांनी थंयच्यान अचळय कूस माल्ली. तांच्या फाटल्यान हेरय कडसरले.

दादले उठून गेल्या उपरांतय थंय कसलोच फरक पडलोना. बडबड चालूच उरली.

थंय बशिल्ल्यो सगळ्योच बायलो निर्लज्ज नासल्यो. तांच्यामदें एक सत्तर-पंचात्तर वर्सांची समजिकायेची बायल आसली. तिका ह्या चांचाळांची वाचाळताय मातय आवडनासली. ती दोन समजिकायेचीं उतरां उलोवन बायलांची बडबड थांबोवंक सोदताली. तिका उलयनशें दिसतालें पूण उलोवंक शकनासली. उलयल्यार मुखावेल्या दातांचें खांवटें हेरांक दिसतलें म्हण ती तोंड उक्तें करपाक फाटीं सरताली.

तरी जंय कसल्याय गजालींचो अतिरेक जाता थंय तो पालोवपाची वेवस्ता ईश्वरान केल्लीच आसता. येदो वेळ मोन्यानी आनी निर्विकारतायेन बसून आशिल्ली एक समजिकायेची बायल ताट्ट करून उबी जाली. ती उबी रावन बायलांक अशे तरेन पळोवंक लागली की तिच्या दोळ्यांच्या प्रभावान थंयच्यो हेर सगळ्यो बायलो कावऱ्यो बावऱ्यो जाल्यो. तांची गडबड आनी बडबड खिणांत बंद पडली. ती कितेंय तरी सांगूंक सोदता, हाची जाणविकाय त्या बायलांक जाली. तांचे अदाशी कान ते तेजस्वी बायलेच्या तोंडांतलीं उतरां आयकूंक आशेवन रावले. एकाद्रया राष्ट्रीय नेत्याच्या पुण्यतिथी दिसा दोन मिनटां शांतकाय पाळटात. तशी शांतकाय त्या सालांत अणभवाक आयली. ही शांतकाय चिरीत ते तेजस्वीनीन उलोवंक कोमेस केलें - “आगे बायांनो, तुमी कितें आडायलां? शिकिल्लीं सवरिल्लीं बायलां तुमी. जनाची ना तर मनाची तरी धरात मगे. तोंड आसा म्हण व्हांवयत रावतात? वेळ, काळ आनी प्रसंग कसलो तो पळयात. तुमी हांगा व्हकलेक पावंक आयल्यांत. महिला मंडळाचे सभेक न्हय. लग्नाच्या सभाघरांत बोवाळ घालो तो पुरो जालो ना? हें न्हवरेकारालें घर, हांगा शिस्तीन बसूंक जाय, चतरायेन उलोवंक जाय, हाची जाणवीकाय तुमच्या असल्या बायलांक आसूंक जाय आसली. तुमच्या म्हऱ्यांत हीं ल्हान-सान भुरगीं बसल्यांत,

तांचो तरी विचार करात मगे! कसली देख दितात तुमी तांकां?” तेजस्वीनी मोठ्यान उलयली ना. थंयच्या बायलांक आयकूंक येता तशेंच उलयली. पूण पयलीं शांता रूप घेवन बशिल्ले तेजस्विनीन आतां चंडिके रूप धारण केल्लें. हें रूप पळेनाफुडें सालांत बशिल्ल्या बायलांवेळीं भुतां खंयच्यान खंय पळून गेलीं, हाचो पत्तो कोणाक लागलो ना.

हीच तेजस्विनी तासभरादीं लग्नाघरांत बायलांमदीं बसून आशिल्ली. ती शांत बशिल्ली. तरी तिचे कान-दोळे हॉलांतल्या सगळ्या बायलांचीं हालचाल मनपटाचेर टिपताली.

ही तेजस्विनी बायलां मदली बायल. पूण तिच्यांत आनी हेर बायलांत जमीन-मळबा इतलो फरक आसलो. चडशो बायलो नवश्रीमंत आसल्यो. एका तेंपार हांचे घराबे अन्नाक पादीशेर आशिल्ले. मोडक्या घरांनी आनी खोपट्यांनी वास करताले. आयज हे घराबे गाडयो, भांगरांशिंगरां सांबाळून फ्लेटांनी रावतात. तांच्या पदराक थोडेंभोव शिक्षणय आसा. पूण अकलेचे कांदे. मुखतायेच्यो खाणी. जोडिल्ली जोड प्रसादनाक आनी कपड्यालत्याक खर्च करून आपल्या भुरग्यां बाळांच्या आनी हेर जाण्ट्यां-नेण्ट्यांच्या जेवणा-खाणाकडे दुर्लक्ष करपी ह्यो आधुनीक बायलो पळोवन तेजस्विनीचें मन सतत खंती जातालें. पूण तिच्या मुखार कसलोच उपाय नासलो. नारी रूपाचो एक व्हडलो वांटो, मुखतायेच्या जाळांत सांपडून ह्या देशाचें व्हड लुकसाण करता हें तेजस्विनी उक्त्या दोळ्यांनी पळेता. तेन्ना तिका दिसता ह्या मूर्ख बायलांक खडसावन काडचीं. तांकां तांची खरेली सुवात दाखोवची. पूण त्या वक्तार तिका तें जमलें ना. कारण वेळ-काळाचें भान दवरूनच तेजस्विनी आपल्या मोलादीक उतरांचो उपेग करता. कारण तिका नारी शक्तीची विटंबणा

जाल्ली नाका आसता.

सुर्वेक शांत आशिल्ले एके नारीन चंडीकेचें रूप धारण केल्या उपरांत, ती तेजस्विनी जाली. तिच्या दोळ्यांतल्या तेजाचीं किरणां सालभर फांकलीं. मळबांतलीं काळीं कुपां फुडें सरकतांच सुर्याच्या उजवाडान सगळो वाठार, प्रकाशमय जाता तेच परी तेजस्विनीच्या उतरांनी, सालांतल्या बायलांचे तकलेंतले वळवळटे किडे मरून पडले आनी खिणांत तांच्या तकल्यांनी घसघसीत उजवाड पडलो.

इतले म्हणसर आपलो हांसतो चरो घेवन थंय गुरूजी आयलो. गुरूजीच्या आगमनान तेजस्विनीची मनकळी खिणांत उसवली. उजवाडांत उजवाड मिसळ्ळो. सालांतलें सावट पयसावलें.

हें अशें विपरीतशें घडपाक कारण कितें आशिल्लें? व्हंकल पावणेच्या वेळार न्हवऱ्याल्या घरांत कोण ना कोण आसूंक फाव आसलो. एक रत्नें आनी तारा सोडलीं जाल्यार आनी कोणच नासलो घरांत व्हंकलकारांक येवकार

दिवपाक. ताकाच लागून उतळ माथ्यांक व्हांवपाक बांद उल्लो ना. निदान काशीबाय तरी आसूंक फाव आसली. तिच्या धाकान तरी गंभीरतायेचें वातावरण तयार जातलें आसलें.

नावाचें रत्नें आयज तरी खऱ्यानीच रत्न सोबलें. तें घरांतली वावराडी आसली तरी ताणें घरकान्नीचें सवंग बेस बरें वटयलें. मात्सो कळाव लागलो तरी व्हंकलपावणेंतल्या ल्हाना-व्हडांचो आदर-सत्कार आनी रीतबात उत्तम रितीन केली ताणें.

समजीकायेच्या गुरूजीन गजेंद्राच्या इश्ट-मित्रांच्या आदारान, गजेंद्र-दुर्गाचें लग्न व्हडा दबाज्यान केलें. तरी गजेंद्र मात आपल्या लग्नाविशीं समादानी नासलो. ताणें आपल्या मनात रंगयल्लीं सपनां भंगलीं अशेंच ताका दिसतालें. ताच्या लग्नाक व्हडल्या-व्हडल्या मनशांची हाजिरी लागली. नेगोशियांत्य, भाटकार, ऑफिसर आनी कांय आमदार-मंत्र्यांचोय आस्पाव आशिल्लो लग्नाक आयिल्ल्या

लोकांमदें. नाशिल्लीं तीं ताच्या खोशियेंत वांटो घेवपी ताचीं लागसारचीं मनशां, ताका रावन रावन दुख्ख भोगतालें तें हेच गजालीचें.

करतां करतां आतां रातीचीं णव जालीं. सगळ्या बायलां-भुरग्यांनी आनी दादल्यांनीय बी न्हवऱ्यालें घर पळोवन घेतलें. गुरूजील्या दुर्गाक इतलें बरें घर फाव जालें म्हण ताका सगळ्यांनी परबीं दिलीं. व्हकलेलें बिराड त्याच शारांत आशिल्ल्यान कोणाक घरा वचपाक धांवपळ करपाची गरज नासली. बायलांनी मिरय मिरय मिरयलें आनी आतां तांकां आपल्या घराची याद जाली. दादले सोडून बायलांनी व्हकलेक वेंग

मारपाक कोमेस केलें. व्हंकलेचीं कांय लागसारचीं सोयरीं सुकसुकूं लागलीं. व्हंकले-न्हवऱ्यान मात सगळ्यांक हांसत्या चेऱ्यान निरोप दिलो.

व्हंकल लग्न जावन न्हवऱ्यागेर वता त्या दिसा व्हंकले घरा दुख्खाचें सांवट पातळटा. न्हवऱ्यालें घर मात खोशयेन भरता. लागसारच्या सोयऱ्याधायऱ्यांनी आनी घरच्यांनी घर गजबजून वता. पूण आयज हांगा न्हवऱ्याल्या घरांत मात परतें जालें. व्हंकलेकारालीं मनशां एक एक करून गाडयांनी बसलीं आनी भूर्भूर करून उडून गेल्ल्यावरीं गेलीं. घरांत उरलीं तीं रत्नें, तारा आनी मंगेश! मंगेश आनी तारा थोड्या वेळान वचपाच्या बेतान आशिल्लीं. मागीर उरतलें तें फक्त रत्नें. न्हवरे-व्हंकलेक घरांत आदार आशिल्लो तो फक्त रत्न्याचोच. गजेंद्राक खाशेलीं भाव-भयणां नासलीं म्हण कितें जालें? काशीबाय तरी जीवंत आसली? तिणें मनांत हाडिल्लें जाल्यार गजेंद्राच्या जिवितांतली ही म्हत्वाची रात झगझगीत आसूनय उदासतायेन भरिल्ली दिसची नासली.

आपल्याक पावंक आयिल्लीं मनशां एकेक करून नाच जालीं तें पळोवन दुर्गे मात्शें दचकलें. आयज सांज मेरेन तें मनशांचे गर्देंत वावुरलें. आवय-बापायल्या घरांत फक्त चार मनशांच वावुरतालीं तरी रातीचीं धा मेरेन घर मनशांनी भरिल्ल्यावरी दिसतालें. घरांतलीं मनशां थोडींच तरी शेजाऱ्या पाजाऱ्यांनी घर दिसरात भरिल्लेंच आसतालें. ताका कारण आसलें दुर्गाल्या आवय-बापायचो सोबाव. घरांतलें शिक्षणीक वातावरण शारांतल्या विद्वानांक आकर्शून घेतालेंच! ते भायर अशिक्षीत-अर्दशिक्षीत

लोकांचेंय येवप-वचप आसतालें गुरूजीच्या घरांत. दिव्याच्या उजवाडांत काळखांतलीं पिसोळीं धांवून येवचीं, तशीं गुरूजीच्या आनी तांच्या घरकान्नीच्या म्होवाळ उतरांक लागून, मनशांचे पांय सहज वळताले गुरूजीच्या दारावशीं.

गुरूजीचो निवास म्हळ्यार एक देवमंदिर. ह्या देवमंदिरांत कितलीय गर्दी जाली तरी शांतकायेक मरण नाशिल्लें. अवती-भोवती, शेजाऱ्यांपाजाऱ्यांच्या घरांत केदेंय व्हडलें वादळ उप्रासलें तरी ताची झळ, ताची बादा गुरूजीच्या घराब्याक लागनासली. गुरूजीच्या घराचीच थंडाय, भायल्या केदेय व्हडल्या ताकतीच्या वाऱ्या-वादळाक थंडायताली. गुरूजीच्या मठयेंतली थंडाय दुर्गाच्या रूपान गर्जेद्राल्या झगझगत्या-लकलकत्या घरांत रिगली.

दुर्गे सरस्पतीच्या मंदिरांतल्यान एका लक्ष्मीपुत्रागेर, लक्ष्मीच्याच पावलांनी भितर सल्लें. आनीक कोणय जाल्यार विशाल आनी भव्य बंगलो आपल्याक लाबला म्हण खिणभर तरी भुरकटून वतलें आशिल्लें. पूण दुर्गाचेर गर्जेद्राल्या गिरेस्तकायेचो कसलोच परिणाम जालोना. दुर्गे आतां आपली गिरेस्तकाय गर्जेद्राक मानतालें. पती हो आपलो देव. तोच आपलो राखणो. आपूण ताची अर्दांगिनी. ताच्या बऱ्या-वायटाची काळजी घेत फुडलें जिवीत घालोवपाची जापसालदारकी ते दिसा सावन पत्करिल्ली दुर्गान.

घोव-बायलांचें भावी जीवन सुखान घालोवपाचें आसल्यार, एकामेकाक व्हड मानूनच फुडलें आयुश्य जगपाचें आसता ही शिकवण गुरूजीन आपले धुवेक दिल्ली. गुरूजीचो संवसार ह्या तत्वाचेरच सुखान चलतालो. दुर्गानय आवय-बापायच्या पावलार पावल थेवन जिविताची फुडली वाट

चलपाचो निश्चेव केलो.

आवय-बापायगेर आसतना सीता, शांता, गोधू, किशोरी बी लग्न जावन घोवागेर वतकीर तीं आमच्या गोंयांत तरी सीताबाय, शांताबाय, गोधूबाय, किशोरीबाय जातात. गुरूजीलें दुर्गेय घोवागेर येनाफुडें दुर्गाबाय जालें. वयस्क शेजाऱ्यालें दुर्गाबाय, घरांतल्या मानाय-कामेऱ्यांली व्हयनीबाय आनी काशीबायली सूनबाय आनी गर्जेद्रालें कोण? गर्जेद्र आपले बायलेक इश्टीण मानूंक लागलो आनी इश्ट-इश्टीणीक नांवानच उलो मारपाची रीत घोळटा वयल्या समाजांत.

गर्जेद्राचो बापूय आसतना ताच्या वयाच्या इश्टमित्रांचें येवप-वचप सारखें चालू आसतालें. राजकारण, समाजकारण, धर्मकारण आनी कसल्याय आकस्मीक विशयांचेर सतत उलोवप चलतालें तांच्या घरांत. तांच्या च्या-पाण्याची वेवस्ता करपाक एक खाशेली वावराडी नोमियार केल्ली नायकबाबान. घरांत इश्टांवांगडा नायकबाबालें दिस्कुसांव चलता आसतना, गर्जेद्र आपल्या खास इश्टांवांगडा भोंवंक वतालो. अशें आसलें तरी गर्जेद्र पारपोळ मात केन्नाच नासलो. ताचें जिवीत शिस्तिचें आसलें. मंगेशा वांगडा नाटक-सिनेमा पळोवप ताका आवडटालें. तरी चडांत चड वेळ तो वाचनांत घालयतालो. ताच्या वाचनालयांत दुर्मीळ पुस्तकांचो आसपाव आसलो. गर्जेद्राच्या बापायकय वाचनाचो नाद आसलो. वेळ मेळटा तेन्ना, बापूय-पूत ग्रंथालयांतल्या पुस्तकांचेर आदारीत वरांचीं वरां चर्चा करताले.

बापूय मेल्या उपरांत मात गर्जेद्राल्या बंगल्याचो भूत बंगलो जालो. बंगल्यांत लोकांचें येवप-वचप खूबच उणें जालें. काशीबायरूपी भुताचो वावर बंगल्यांत अणभवाक येवंक लागलो. बंगल्यांतलो हांसो घरधनयांवांगडा गेलो तो गेलोच. बंगल्याच्या मुखेल सालांत आनी कुडींत उदासकायेचें राज्य पातळ्ळें.

कोणेंय कितेंय म्हणूं मनीसजात आसता

थंय दुख्ख चड तेंप उरना. मळब काळ्या कुपांनी कितलेंय व्यापलें जाल्यार सारो तेंप तशेंच उरना. केन्ना ना केन्ना काळीं कुपां पयसावन सुर्याचीं किरणां धतीर येवन उजवाड आपलें जैत मिरयताच!

गर्जेद्राल्या बंगल्यांतय तशेंच घडलें. दुर्गाचें पावल बंगल्यांत पडलें आनी फांतोड इल्ली इल्ली उडत वचून दीस उजवाडटा, तशी बंगल्यांतली उदासकाय पयस जावन भायर-भितर खुशालकाय केन्ना वावरूंक लागली, कोणाक पोतो लागलोना.

ज्या घरांत लक्ष्मी आनी सरस्पती हाताक हात धरून आदारान आनी आदारान नंदता तें घर सदांच सुखी आसता. पूण अशें क्वचीत घडटा. जे सुवातेर लक्ष्मी आपलें अधिराज्य जमयता, थंय सरस्पत विट्टा. लक्ष्मीच्या ताकती मुखार सरस्पतीचो घुस्मटमार जाता. एक मात खरें, ह्या दोनय देवतांच्या झगड्यांत - तीं लागलीं तर जैत हें सरस्पतीचेंच जाता. सरस्पतीच्या सोसीकतायेच्या मुखार लक्ष्मी तिगाव धरूंकच शकना.

दुर्गे घरांत येवचे आदीं काशीबायक लक्ष्मीचें फाटबळ आसलें. लक्ष्मीच्या नाड्यारच काशीबाय नायक बंगल्याचेर राज्य करताली. पूण तें राज्य रामराज्य नासलें तर तें मदांदकायेचें राज्य आसलें. मदांदकायेच्या राज्यांत लक्ष्मी खेळटा, बागडटा, पूण सरस्पती मात उबगून थंयच्यान पयस आनी पयस पळटा.

दुर्गाबायली नायक बंगल्यावयली ही पयली सकाळ आसली. सगळ्याच बंगलोवासींची खोशयेची सकाळ. ही खोस मुजरत कोणें निर्माण करूं नासली. ती दुर्गाबाय वांगडा सावळी जावन तिच्या फाटोफाट चलून आयिल्ली.

आवयल्या घरांत सक्काळीं उठपी दुर्गाक मोलादीक गादयेचे उबेन सकाळ केन्ना

जाली कळ्ळीच ना. “सकाळ जाली उठ बाय.” म्हण सांगपी मायेचो मनीस घरांत कोण ना, हाची जाणविकाय मात ताका जाल्याबगर रावलीना.

“व्हनीबाय, च्याव तयार आसा. तोंड धुवता न्हू?”

दुर्ग्यान केंसांशेंडको बांदीत, हांसत हयकारान मान हालयली.

“तू रत्ने मगो!”

“हय बाय!”

“आनी कोण कोण आसात गो घरांत?”

“जेनू, कांतू आनी म्हयेश!”

“खंय आसात गो ते?”

“ते रातीचे घरा वयतात न्ही?”

“कसलीं कसलीं कामां करतात गो ते?”

“फुलझाडांक उदक घालपाचें, गाडयो धुवपाचें बी काम जेनू करता. बाजारांत वोसोन नुस्तें बी हाडपाचें काम कांतू करता. माळ्याचेंय काम तोच करता.”

“आनी महेश कोण?”

“महेश ड्रायवोर.”

“दोन गाडयो आसात न्हय गो बंगल्यार?”

“पूण ड्रायवोर एकूच. बाबाक दोन ड्रायवोर जाय, पूण आई म्हणटा एकूच पुरो. एक गाडी बाबा सोता चलयता न्हू? आई भायर सरता तेन्नाच म्हयेश चलयता.”

“आई ना तेन्ना घरांत रानता कोण गो?” दुर्ग्यान उत्सुकतायेन प्रस्न केलो.

“आई आसतनाय हांवच रानतां.”

“आईक तुज्या हातचें आवडटा?”

“म्हाका चिकन-मटण करूंक कळटा. बाबाक आवडटा तें सगळें करूंक जाणा हांव. आनी आईले सुमानातले चडशे दीस अनवाळे आसतात न्हू गे?”

“आतांय तूच रांदतलें मगो?”

“तू सांगता तशें करतलें हांव.” रत्ने शाणें. ताणें फाव तीच जाप दिली.

इतलें म्हणसर एकेक करून सगळे चाकर आयले. दुर्ग्यान तांकां आफोवन हाडून एकेकट्याचें नांव आनी खुशालकाय विचारून घेतली.

“आयज हांव तुमकां सगळ्यांक म्हज्या हातची च्या पिवयतां.”

केद्याय व्हडल्या क्रूर जनावरा फाटीर मायेन हात भोंवडायलो जाल्यार तांकां मायेची परतफेड करीन दिसता. आनी हीं तर मनशां. चाकरांकडेन मायेन उलोवपी पयली बायलमनीस म्हणल्यार दुर्गाबाय थारली त्या बंगल्यार. आपणें दिल्ल्या उतराक पाळो दिवपाक, फाटलो-फुडलो विचार करिनासतना तें कामाक लागलें. ताणें पयलीं गजेंद्राक च्या दिली. मागीर हेरांक.

गजेंद्राच्या लग्नाक आतां एक म्हयनो जालो. काशीबाय आपूण बरी नाशिल्ल्याचें निमित्त करून वसंतागेर गेल्ली. हे गजालीकय आतां एका म्हयन्यापरस चड दीस पासार जाल्ले. आवयन आपूण बरी नाशिल्ल्याचें निमित्त केलां, ही गजाल गजेंद्र बेस बरो जाणा आशिल्लो. काशीबायन कितलेंय नाटक केलें, तरी ती गजेंद्राची आवय आशिल्ली. आपल्या दुयेंसांचो लग्नाचेर परिणाम जांवचो न्हय म्हण ती आपल्या मावसभावागेर गेल्ली. तिचीं हीं नाटकां गजेंद्राक खबर आशिल्लीं. लग्न बरे भशेन जावं दी. आपलो हुस्को करूं नाका. बरें दिसतकच आपूण येतां म्हण ती सांगूनच गेल्ली. तिचो सोबाव लक्षांत घेवन गजेंद्रान तिका हाडूंक वचपाचो विचार केलो ना. गजेंद्रान आपूण जावन ही गजाल दुर्ग्याक सांगून दवरिल्ली. तरी दुर्ग्याचें संस्कारीत मन शांत रावंक शकलेंना. ताणें लग्नाच्या दुसऱ्या दिसाच गजेंद्राक प्रस्न केलो.

“गजेंद्र, तू आईचे खबरेक केन्ना वतलो?”

“कसलीं पिशेपणां उलयता गो तूं!”

“हातूंत पिशेपणां कसलीं, तुवेंच सांगलां म्हाका ती बरी ना म्हण.”

“आनी हांवें तुका हेंय सांगलां कीं ती आपूण जावन येतली.” गजेंद्रान उबगून दुर्ग्याक जाप दिली.

“तिणें सांगलें आनी तुवें आयकलें. तुमचे मदें कितें उलोवप जालां तें तिसऱ्याक कशें कळटलें?” दुर्गे समजिकायेन उलयलें.

“खरें गो तुगेलें. पट्टा तें म्हाका. पूण हांव तरी कितें करूं? ती वसंतमामागेर सोडून आनी खंयीं गेल्ली तरी हांव तिका जबरदस्तीन हाडटलों आशिल्लों. वसंतमामागेर म्हजें येवप-वचप नाशिल्लें. आतां आनी तर ताचो आखखो घराबो साप्प दुस्मान जाला म्हजो. आतां तूच सांग, कशें तोंड दाखोवं हांव तांकां. म्हजो कसलोच गुन्यांव नासतना कित्याक म्हण जांव हांव खालती? ना, म्हाका फोर्स करूं नाका तूं तांगेर वचूंक.”

दुर्ग्याक गजेंद्राचें म्हणणें पटलें. ताची आवय चुकल्या. आवयचे चुकीचें प्रायश्चीत पुतान कित्याक घेवचें? घडिल्ल्या चुकांक भोगसणें आसूं येता. पूण मुजरत केल्ल्या वायट कर्तुबांची फाटराखण करपी मूर्ख थारता.

गजेंद्रान आपल्या आवयच्या सोबावाची पुराय कल्पना दुर्ग्याक दिल्ली. ताका लागून गजेंद्राच्या वागपांत मात्तय अतिताय घडना हाची जाणविकाय दुर्ग्याक आसा. लोकांकय गजेंद्र आनी काशीबायच्या सभवाची पुराय कल्पना आसा. न्हवऱ्यावटेनचो लोक लग्नाक हाजीर नाशिल्लो, हाची चर्चाय लोकांमदें चलताली. तरी तो दुर्ग्याच्या दिश्टीन प्रस्न वेगळो आशिल्लो. आवय-पुतामदें कितें घडलां, तें आपल्याक कांयच खबर ना अशें तें शेजाऱ्यां-पाजाऱ्यांक आनी सोयऱ्यां-धायऱ्यांक दाखोवंक सोदतालें. सासूमांयकय

तें आपल्या निर्मळ मनाचें दर्शन घडोवंक सोदतालें. हेत हो की फाटीं कितें घडलें तें घडलें. ह्या फुडें तरी ह्या घरांत उजवाडाचीं नवीं किरणां फांकचीं. आपूण एक सुसंस्कृत आवय-बापायची धूव. गजेंद्रान आपली घरकान्न म्हण केल्ली निवड ताका फाव तशीच आसा. अशें लोकांच्या तोंडांतल्यान सहजतायेन भायर पडचें, अशी दुर्गाची इत्सा आसली. ताणें ती इत्सा गजेंद्राक उलोवन दाखयनासतना कृतीन दाखोवपाचें थारायलें.

“गजेंद्र हांव कितें म्हण्टां!”

“उलय गो.”

“आमी महेशाक गाडी घेवन धाड्या.”

“खंय?”

“आईक हाडूंक.”

“नाका.”

“तूं मदे पडूं नाका रे. तुका कळनासतना हांवें धाडला म्हण सांगूं दी महेशाक.”

“नाका. व्हडलो इश्यू करतली ती ह्या गजालीचो. लग्न जालां

म्हणटली काल-पयर, आनी घोवाक जुमानी नासतना बायल मनमानी करूंक लागली म्हणना जाल्यार ती आईच न्हय.” गजेंद्रान काशीबायल्या मनांतलें उलोवन दाखयलें. पूण दुर्गे थोडेंच गप्प बसपी! आनी कोणय जाल्यार म्हणटलें आसलें, ‘कर बाबा तुका जाय तें. आवय तुजी. तुमच्या मदीं हांव कित्याक पडूं?’ पूण दुर्गे तसल्यांतलें नासलें. आपूण बरें आनी घोव बरो. बाकीचीं सगळीं मारलीं झक. देवान दिल्लें खूब आसा. राजा-

राणयेचो संवसार करून मारुया मजा म्हणप्यांतलें दुर्गे नाशिल्लें. आपली जापसालदारकी वळखून वागपाचे धडे, भुरगेपणात सावन दिल्ले ताच्या आवय-बापायन. फक्त घोव आनी भुरगे-बाळांचो विचार करप म्हणल्यार संवसार करप न्हय. वडीलधाऱ्यांक आपलीं मानून तांची सेवा करप ही सनातन धर्माची रीत ताच्या मनार बिंबयल्ली. ताणें गजेंद्राक परत जागयलो.

“आरे गजेंद्र, आई कशीय वागली म्हण

यो म्हणटां.”

“तें बरें जातलें. हांव समजायतां रे तिका मागीर!” गजेंद्रालो नेट पळोवन दुर्गे खोशेलें.

दुसरे दिसा महेश गाडी घेवन कुंभार जुव्यां गेलो. ह्या आदींय तो काशीबायक घेवन केन्ना केन्नाय वतालो वसंतागेर. काशीबायलो ड्रायव्हर म्हणून ताची खास अशी विचारपूस जाताली. च्या-पाण्याची बरी वेवस्ता जाताली. हे पावट मात वसंताल्या घरच्यांचीं तोंडां काळींकिट्ट पडिल्लीं. काशीबाय खरेलीच दुयेंसकान्न दिसताली. ती पिरंगत-पिरंगत महेशाकडे उलयली. तिका दिसतालें सट करून तशीच गाडयेंत बसची आनी घरा येवची. पूण तें हट्टी सोबावाचे बायलेक जमलें ना. तिणें महेशाक परत धाडलो. आपूण आनी आठ दीस रावतां आनी येतां म्हणपाचो रकाद तिणें आपल्या पुताक दिलो.

कांय मनशां पक्की वेव्हारी आसतात. तोंडार सतत खोटें हाशें हाडून, गोड गोड उलोवन, आपूण तुमचोच अशें भासोवन आपल्याक जाय तें मेळोवपाची कला तांचेकडे

आमी तिचेकडे दुर्लक्ष करून जावचें नारे.” दुर्ग्यान चिंता व्यक्तायली.

“मागीर कितें म्हणटा तूं?”

“आतां हांव कितें सांगूं तुका? तुजें दुख्ख आनी अडचण कळटा म्हाका. पूण म्हजींय सून म्हणून कांय कर्तुबां आसात न्हय रे? बरी ना म्हूण परक्यांगेर वचून राविल्ले सासूमांयची सून खबर घेना तें कळतकच कोणय कितें म्हणतीत?”

“बरें आसा. हांव अशें करतां, महेशाक गाडी दिवन धाडटां आनी आईक आसा तशी घेवन

आसता. आपलें काम सादना शें दिसल्यार मनशांक पयस करपाचें काम खंयच्याय वक्तार करूंक शकतात. वसंत आनी ताच्या घरांतलीं हेर मनशांय अशाच प्रकारांतलीं आशिल्लीं.

खरें म्हळ्यार वसंताल्या मनशांक काशीबाय तांगेर आयिल्ली नाकाच आशिल्ली. काशीबायक लागून वसंताक लुकसाणी नाशिल्ली. ती आपूण जावन तांचेकडे लेमसेताली. खोशी करपाक पदरमोडय करताली. वसंताले धुवेक सून

करून घेवपाचें आमीश तिणें हालींच्या तेंपार दाखयल्लें. तांची चड दाटी जावपाक हेंच म्हत्वाचें कारण आशिल्लें. गजेंद्राचें लग्न आतां दुसरेच चलयेकडेन जाल्ल्यान काशीबायक वसंतालें घर आतां सासणाचें पयस जाल्लें. गजेंद्राच्या लग्नादिसा वसंताल्या घरांत काळोख दाटून आशिल्लो, ते उपरांत कितलेशेच दीस थंय उजवाडाचीं किरणां कोणाक अणभवूंक मेळनासलीं. तरी निर्लज्ज काशीबाय त्या काळखांत बुडून आशिल्ली. कित्याक? तर फक्त आपल्या पुताक दुख्ख दिवंक, लिसांव शिकोवंक.

गाडी रिकामी आयली ती पळोवन गजेंद्राक कांयच दिसलें ना. ताचे अपेक्षेप्रमाणच घडिल्लें तें. दुखेस्त जालें तें दुर्गे! पूण ताका आतां कांयच उपाय नासलो. प्रयत्न केल्याचें समादान मात मेळ्ळें.

दुर्ग्यान आतां चिंतलें. आई आयज ना फाल्यां येतलीच. सद्या तरी राज्य आपलेंच आसा. मेळटा त्या दिसांचो सदुपयोग करून घेवया. येतकच आईक आवडूं वो ना आवडूं, आंगांत आशिल्ल्या बरे गुणाची निशाणी दाखोवन दिवपाची संद मेळटा. ती वगडावंक उपकारचीना. खुबशे लोकांचो समज आसता की मनीस शाळा-कॉलेजांनी वचून जें शिक्षण घेतात तें चाकरी करून पोट भरूंक. पूण गुरुजीन दुर्गाक बी.ए.बी.एड मेरेन शिक्षण दिल्लें तें फक्त पोट भरूंक न्हय, तर समाजांत मनीसपणान वागूंक. सर्विसेची गरज आसल्यार आनी फाव ती मेळ्ळ्यार ती करचीच, पूण ना मेळ्ळी तर घेतिल्ल्या शिक्षणाचो उपेग स्वताच्या आनी हेरांच्या संवसाराचेर उजवाड घालपाखातीर जांवचो.

गुरुजीचे हे विचार दुर्गाच्या मनांत खोलायेन रिगिल्ले. दुर्गाच्या नशिबान आतां चाकरेची गरज नाशिल्ली. ताका लागून घेतिल्ल्या शिक्षणाचो सदुपेग करपाची

आयतीच संद ताका देवान दिल्ली.

आनी कोणय जाल्यार आपल्याक घोव गिरेस्त गावला म्हूण झेत मारतलें आशिल्लें. आतांचीं भुरगीं घरांत वळवळे काडटात आनी भायर पोके झेत मारतात. ताकाच लागून आमच्या देशाची अर्दी शक्त फुकट वता हांची जाणविकाय मात कोणाक जायना.

दुर्ग्यान सगळ्यांत आदीं घरांतल्या वावराड्यांक आपलींशीं करून घेतलीं. वावराडी म्हणल्यार घरांत सगळ्या तरेचीं कामां करपी. तातूंत ड्रायव्हराचोय आस्पाव आयलो.

मागीर ताणें शेजाऱ्यापाजाऱ्यांची बारकायेन वळख करून घेतली. ताका मानसशास्त्र आनी तर्कशास्त्राचें पुस्तकी गिन्यान आशिल्लेंच. ताच्या आदारान, सामकाराक आयिल्ल्या मनशाची पारखसाण बारीकसाणीन करतालें दुर्गे. ताका लागून खंयच्या मनशांक लागीं करपाचीं आनी कोणाकडे सांबाळून वागपाची बारीकसाण आशिल्ली ताच्या पदराक.

दुर्ग्यान अर्विल्ल्या शिक्षणाच्यो पदव्यो घेतिल्ल्यो, तरी ताका भारतीय संस्कृतायेची ओड आशिल्ली. ताका दिसलें हें घर पयलीं सासूमांयचें आनी मागीर आपलें. हिन्दू धर्माचे बसकेर घर सजोवन ताका चालंत साच्यांत बसोवचें. मध्यम मार्ग स्विकारचो आनी ते दिशेन ताणें काम करपाचो निश्चेव केलो.

आपल्या घराब्याचो, घराब्यांतल्या ल्हान-व्हडांचो, आपल्या कुळाचो, घराब्याकडे संबंद आशिल्ल्या सोयऱ्याधायऱ्यांचो, सगळे तरेच्या धाग्यादोऱ्यांचो विचार करपी अस्तुरेक 'कुलीन स्त्री' म्हणटात. ही कुलीन स्त्री जितकी सक्षम आसता, ते प्रमाणात तो घराबो परजळटा. आयज गोंयांत जे व्हडले-व्हडले घराबे नावलोकीकाक पाविल्ले दिसतात, तांच्या फाटल्यान घराब्यांतल्या जावन गेल्ल्या दादल्यांहून बायलांचो त्याग व्हड आसा. ह्या बायलांच्या त्यागांतल्यानच गोंयचें नांव व्हड जालां.

कुलवंतीणीची नदर सगळ्यांत पयलीं

घरांतल्या देवाऱ्याचेर पडटा. नायकबंगल्यार प्रवेश करिनाफुडें दुर्गाचीं पावलां मंदगतीन देवाऱ्याकडे वळ्ळीं. मुखेल सुवातेर दामबाबाचें व्हडलें पांयजेल दुर्गाक दिसलें. ह्या पांयजेलाच्या दोनीवटयां व्हडल्या माल्यांचे लामणदिवे कशेय भसेन झेमत-झेमत जळटाले. दुर्ग्यान वोगोत लायनासतना माल्यांतल्यो वाती फुडें सरकयल्यो. जीव नाशिल्ल्यो वाती खिणांत हांसल्यो. तांच्या हांस्याच्या उजवाडान, दामबाबाच्या दोनय कुशींनी बशिल्ल्या सगळ्या देवांच्या तोंडांचेर उजवाड पडून ते जागे जाल्ल्याचो भास दुर्गाक जालो.

दुर्गे आवयल्या घरा आसतना बेकार केन्नाच बसलें ना. शिवण-सूत ना तर कसल्या ना कसल्या कामांत गुंतून रावपाची संवयच जाल्ली ताका. पाककलेंत तर तें प्रवीण आशिल्लेंच. आंगांत कलागूण आशिल्ली बायलमनीस सोबेची बावली जावन केन्नाच एके सुवातेर बसूंक शकना. आतांच लग्न जाल्ल्या कारणान आनी घरांत भरपूर एकांत आशिल्ल्या कारणान गजेंद्र ताच्या फाटल्या-फुडल्यान एका सारखो पासयो मारतालो. दुर्गाचो गजेंद्राचेर मोग खूब आशिल्लो. पूण हे भशेन ताणें पासयो मारून ताका आडावन दवरप साप्प मानवनासलें दुर्गाक.

दोन-तीन दीस अशेच गेल्या उपरांत दुर्गाच्यान कशेंच रावंक जायना जालें. ताणें गजेंद्राक आपल्या वांगडा घरच्या कामांत गुंतून दवरचेली माण्णी केली. नीत्य नेमान घरांतल्या देवाची पुजा घडची अशें ताका दिसूंक लागलें. ताणें सातांपयलीं रत्न्याकडच्यान उदक तापोवन घेतलें. गजेंद्राक उसरां मेरेन हातरूणार लळून रावचेली संवय आसली. बापाय फाटल्यान देवाची पुजा तोच करतालो. पूण ताका ताळतंत्र कांयच नासलो. मनांत येता तेन्ना,

बेशिस्तीन सदचीं कामां चलतालीं गर्जेद्रालीं. आतां मात दुर्गाच्या आदेशान सगळें ज्युस्ता ज्युस्त चालीक लागलें.

देवाऱ्यांत गोंयचे आनी गोंयां भायले मेळून शेंकड्यांनीं देव हाडून बसयल्ले काशीबायन. दुर्गाक दिसलें, ह्या देवांची गर्दी काडून, दामबाबाक आनी ताच्या सांगाताक एक-दोन पावरफूल देवांक दवरचे देवाऱ्यांत. पूण हें सगळें आई येतकच तिचे मर्जेनच घडूंक जाय. मात ताका तेलान पचपचीत आनी बुळबुळीत जाल्लो देवारो मानवलो ना. ताणें रत्न्याक आपोवन थंयच्या थंयच आदेश दिलो-

“बाय रत्न्या, लामणदिव्यांनी तेल तूंच घालता मगो?”

“हय व्हयनीबाय!”

“सांबाळून घालचें गो. सगळी जमीन तेलान भिजल्या पळे कशी ती!”

“हांव सांबाळूनच घालतालें तेल व्हयनीबाय. केन्नाय चुकोन एक-दोन थेंबे पडले जाल्यार रोखडेच पुसून काडटालें. पूण आईनच सांगलें म्हाका, मालीं तेलान उप्पाट भरूं जायीं म्हणून.”

“कितीं सांगता गो तूं.”

“हय व्हयनीबाय, खऱ्यानीच सांगतां हांव. ह्या दामबाबाच्यान तर! फट उलयल्यार जीब झोडों म्हजी!”

“पुरो-पुरो, चड उलोवपाची गरज ना.” दुर्गान रत्न्याक फुडें उलोवंक दिलें ना. तरी रत्न्याची जीब ती, ओगी कशी रावत? वुळवुळीच -

“व्हयनीबाय, जमनी वयलें तेल पुसून काडल्यार पयलीं आई कांयच म्हणनासली. कोल्हापुराक वोसोन येयली न्हू? तेन्नाच्यान ती बदल्ल्या.”

“बदल्ल्या म्हळ्यार कितें जाल्या गो बाये?” दुर्गान उत्सुकतायेन प्रस्न केलो.

“दिव्याचीं मालीं ओतसर भरूंक लागल्या. कोल्हापुरांतल्या अंबाबाईच्या देवळांत खंय सगळेकडे तेलच तेल माखलेलें आसता. असली तेलमाखणी खंय ते देवतेक खूब मानवता. तेकाच लागोन, दामबाबाकय बरें दिसतलें अशी तिगेली समजीकाय जावन पडल्या. तेकाच लागोन

ती तेल व्हायता.”

आतां मात दुर्गे चडूच शादूर जालें. ताणें देवाऱ्यांत बदल घडोवन हाडपाचो विचार सोडून दिलो. जे गजालींक काशीबाय आडमेळें हाडपाची शक्यताय उणी, तांची एक ताणें येवजण केली. हे येवजणेक काशीबायन मान्यताय दिलीना तर ती फाटी घेवपाची तयारीय ताणें दवरली.

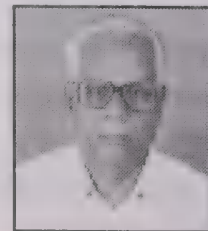
दुर्गाचे तकलेंतले येवजणे प्रमाण, बंगल्या भोवतणी एक सुंदरशी फुलबाग तयार करपाची थारायली. हे फुलबागेक पळोवन सदाकाल, लोकांचीं मनां ताजीं तरतरीत उरचीं, अशें दुर्गाक दिसतालें.

तशें पळोवंक गेल्यार बंगल्या भोवतणी खूब तरेचीं फुलां, चडशीं वाजांनी लायिल्लीं माळ्यान. ह्या फुलझाडांचो संबंद येतालो तो फक्त वाजांतल्या शेंकऱ्या-मातयेकडे. तांच्या मुळांचो संबंद जमनीकडे येना जाल्ल्यान, तीं भियेत-भियेत जगतालीं. निर्भयतायेन जगपाची मजा चाखूंक त्या फुलझाडांक मेळनासली. दुसरी गजाल अशी की त्या नकली फुलांचेर विखारी वखदांचो शिताडो मारिल्ल्यान एक लेगीत सुकणें फिरकनासलें ते बागेंत!

दुर्गान माळ्याक आपल्या म्हऱ्यांत बसोवन आपली येवजण समजायली. हे नवे येवजणे प्रमाण, वाजांतलीं फुलझाडां तशींच उरतलीं, पूण धर्तरेकडे नातें जोडपी नव्या दणकट फुलझाडांची येवजण केल्ली. तातूंत दसण, पारजत, चमेली, रातराणी, चांफे तेचपरी शेंवतीं-आबोलीं, जाया-जुयांचें एकेक तरी झाड बंगल्या भोवतणी आसचें. हेत हो की सगळ्या तरेच्या फुलझाडांनी बंगल्यांत परमळ भरचो. पांचव्या-पांचव्या पानांच्या आनी उंच उंच शेंड्यांच्या आकर्शणान बंगल्या भोवतणी कीर-सारोळ्यो आनी हेर सानसान सुकण्यांची सदांच जात्रा भरची. हे जात्रेंत सगळ्या तरेच्या सुकण्यांनी गायना करचीं, आनी शारांतल्या सिमेंट-कोंक्रीटाच्या फ्लेटांमदीं गर्जेद्रालो बंगलो शुक्रताऱ्याभशेन सोबून दिसचो.

दुर्गाले हे येवजणेक आडमेळें घालपाक काशीबाय बी उबी रावचीना मू?

(फुडें पलता)

- नं. ध. बोरकार
मास्कारेन्हस वाडो,
व्हडलें - गोंय
फोन : २२१८१४७

पोवळ्यांची माळ

दिगु कामतील्या घरा फाटल्या चार दिसां पासून गडबड, गडबड. चवती परब तोंडार आयल्या आनी तातूंतच दिगुली भयण गुब्बि घोवाक घेवन पयले खेपेकच कुळारा चवते परबेच्या निमित्त्यान चार दीस रावच्याक येवंचें आसा.

दिगु आनी तागेली बायल अणसु हाणीं पयलीं घर झाणण काडचें थारायलें. दोगांनी तकलेक तुवाले बांदून हिरा सान्नेन भितर भायर झाणण घर एकदम चक्क केलें. हांगा थंय घैरांव लांबतालो तो झाडटना पांच स पाल्ल्यो सकल पडल्यो. एक पाकयांलो पंगड उण्ण गेलो. मागीर शेणाचें दाट उदीक करून तें वणत्यांक मार्न त्यो सारायल्यो. काजळ घाल्लें शेणान घर सारावन काडलें. गणपती बसच्या कुडाक चुनो काडलो. आतां घर कशें चकचकीत दिसचाक लागलें. हीं सगळीं कामां सुरू आसतना तांगेल्यो दोन चलयो - इंद्रमती (इंद्रा) आनी चंद्रमती (चंद्रा) भितर भायर अशें कडमडतालीं. इंद्रा धा वर्सांचें तर चंद्रा आठ वर्सांचें.

इंद्रा काळें किट्ट, आंगान बारीकसर आनी लंबू सामकें बापयल्या म्हणकी; तर चंद्रा गोरे पिट्ट, गोल तोंडाचें पूण गिड्डें - आवयल्या म्हणकी. दोगांय कामाक मात्र शिटूक. शेजात्र मथुन्याक म्हणटालें,

“अणसुये, तुगेल्या धुवांक लोक मागून व्हरतले पळय. दिगंबराक जोतयांचें जोड झरोपाक लागचें ना.”

“तशें जाल्यार तुगेल्या तोंडांत साकर भरतलें हांव.”

दांत नाशिल्ल्या बोळकयान हांसत मथुन्याक म्हणटालें, “तांगेलें लग्न जमतासर हांव जिवंत उरतलें गोऽऽ. शाळेंत गणित शिकलें ना तूं. म्हाका आतां सत्तर पिराय आनी धा वर्सां शिवाय काय तुगेल्या धुवांलीं लग्नां जायनांत.” खो, खो, खो, खो कर्न हांसतालें तें.

“जावू दिगो फकाणां. चा दवरता.”

मथुन्याक चा पिवन वता पर्यंत दिगु

आनी भुरगीं रांदच्या कुडींत आयलीं. तांचो सांजेचो चा पिवंचो वेळ जाल्लो.

“अणसु, घर कितलें साप, सुंदर आनी चकचकीत दिसता न्हिगो. अशीच सापसपाय दर म्हयन्याक करूंया.” दिगु

“तुमी दर वर्सा अशेंच म्हणटात. एक पावटी गणपती उदकांत गेलो म्हणटकीर सगळेंच विसरतात. ‘गणपती गेलो पाणया आनी ह्म धर वणया’ तसल्यो गजाल्यो तुमगेल्यो.” अणसु.

“आब्बा! अशें म्हणटा तूं. हांव मदेंमदें याद करतां तेन्ना तूंच फाल्यां करूंया; परां करूंया, मुकाल्ल्या आयतराक करूंया अशें सांगतेर रावता. कितें म्हणटात न्ही तशें...”

“कितें म्हणटात.?”

“सांगू?”

“सांगात, सांगात.”

“पळय हां. हाका म्हणटात, जांग दाकोवन फालें करचें.”

“तशें म्हळ्यार कितें गे आये.” इंद्रान मदेंच तोंड घालें.

“अवचिन्ना. तूं गप्प बस. तुमगेल्या बापायक केन्ना कितें उलोवंचें, कोणा मुखार उलोवंचें, ताचो पाचपोच ना. आनी तुका कितें विचारचें, कितें विचारचें न्हय ताची अक्कल ना. धा वर्सांची घोडी जाली.” आवयन धपकायलें तशें इंद्रा येदें तोंड कन्न भायर गेलें.

गुब्बिक गेल्ल्या जुलै म्हयन्यांत लग्न

कन्न उडपा लेगीतच्या हेबरी ह्या गांवांत दिल्लें. प्रकाश कुशे हो तिचो घोव. व्हड कारखानदार. तांचे 'वीस नंबर' विडयेचे चार कारखाने थंय रात दीस धुंगर काडटाले. हजारांनी लोक त्या कारखान्यांतल्यान घोळटाले. कर्नाटक, केरळ, गोंय आनी महाराष्ट्र ह्या चार राज्यांत 'वीस नंबर' विडयो एकदम फेमस. 'विडी वोण्ण सोंपयतरेक एक तरेचे गोड स्वाद लुतीत उरता. गोड म्होंव मिसळिल्ल्या वरी.' अशें ती विडी ओडचे लोक ताची तोखणाय करताले.

गुब्बिलें लग्न कशें जमलें, ही एक कथाच आशिल्ली.

दिगु बायल, चारडां आनी गुब्बिक घेवन गोंयां मंगेशी गेल्ली. थंय गुब्बिन आपल्या मधुर आवाजांत दोन-तीन भजनां म्हळीं. तिणें म्हळें-

“मागे उभा मंगेश
पुढे उभा मंगेश”

हें पद थंय जमिल्ल्या लोकांक खूब आवडलें. थंय कुशे कुटुंब पण आशिल्लें. प्रमोद कुशे, ताची बायल प्रभा आनी पूत प्रकाश, हांकां गुब्बि खूब आवडलें. गुब्बि गोरें, धवें फुल्ल आनी गुबगुबीत. ताचो आवाज बारीक पण गोड, कांकणां किणकिल्या म्हणकी नाजूक. कुशेन थंयच्या भटाकडच्यान दिगुली सगळी म्हायती काण्ण घेतली आनी तीं सगळीं परतीं मंगळुरा वाटेक चमकलीं.

एक दीस हेबरींतल्यान शिवनाथ आचार्य हो कुशेलो पुरयत भट दिगुल्या घरा येवन पावलो. ताणें कुशेली सांगणी दिगूक सांगली-

“प्रमोद कुशे गुब्बीक आपली सून कन्न घेवपाक तयार आसा. जातक फातक कांय पळोवंचें ना. देवान कौल दिला. मनकुटान लग्न थारावंचें अशें सांगलां. तुमगेली कितें जाप मेळला ताचेर मुकारली

सांगणी आसा.”

बातमी आयकून दिगु आनी अणसु हांकां एक वाटेन खुशी आनी दुसऱ्या वाटेन दुःख जालें. ते लोक इतले व्हड, श्रीमंत आनी आमी इतलीं गरीब. गायंडोळ आनी नागराजाल्या सोयरीकेच्या काणे म्हणकी खबर जाली. दिगून आचारमामाक स्पष्टच आपल्या गरीबी बदल सांगून उडयलें. मुकार आनी खेस्तांव नाका म्हण.

दिगु नंदन गद्यातल्या भिकू शेणय-नेवरेकार हांगेल्या भुसारी दुकानांत मापारी म्हण कामाक आशिल्लो. भिकु शेणयली बायल आपू आनी दिगुली बायल हीं दोगांय जाणां मुरडेश्वर ह्या तांगेल्या कुळारच्या गांवच्यो इश्ट-मैत्रिणी. त्या वोळकीन दिगूक थंय काम मेळिल्लें.

भिकु शेणय हुशार मनीस. ‘न्हावन येता, जेयन येता, मुतू वचून येता, हागूक वचून येतां’ अशें सांगून दुकानाचो गल्लो दिगुल्या भरवंशार सोण्ण घरांत वतालो. दुकान आनी घर एकच. खिडके फाटल्यान लिपून उबो रावन दिगु चिल्लर खिशांत घालता की कितें, नोटां बीन धोतराच्या किरवंटेक लायता की कितें तें बारीक नदरेन चोयतालो. अशें सादारण पंदरा दीस दिगुली परिक्षा घेतेर ताका दिगुल्या एकनिष्ठपणाची खातरी पटली आनी दिगूक थंय नोकरींत कायम कन्न घेतलें.

दिगून आपल्या परिस्थितीचें सगळें पंचांग आचारमामा मुकार उकतें केलें. कुशेन सगळी म्हायती पयलींच सविस्तर काडून घेतिल्ली. तें समजून ताणें दिगूक कळयलें. ‘तुमी फकत चली आनी नाल्ल दिवंचो. हांव दोनी कडचो खर्च करतलों. लग्न मात्र हेबरीत जावका.’ अशे तरेन गुब्बि (गुलाबी) आनी कुशेलें लग्न जालें.

जांवय मनीस पयले पावटेक घरा येता. बंगल्यांत रावंचो मनीस तो. तागेली वेवस्ता जाता तितली बरी जावका अशें येवजून दिगून कोणा कोणाकडच्यान नव्यो मांदऱ्यो, एक जमखान, चार रंगीत माणयो, गादयो- अशीं, रूप्याचें ताट, रूप्याच्यो चार गुळवंटयो - अशें कितें कितें सामान पुंजयलें त्या बाबड्यान. घरा फाटल्यान व्हड असो

खड्डो खणून थंय तात्पुरतो पांयखानो बांदलो. तो चारी बाजून आनी वयल्यान तगडांनी धांपून घेतलो. ताका लाकडाचें दार लायलें आनी पांचवो रंग दिलो.

दिगुली सामानाची पुंजवापुंजवेची गडबड पळोवन शेजारच्या कुश्ट नायकान कुचिंद्रीपणान विचारलें, “दिगु, भावोजीक दाळ, तांदूळ तरी तुगेल्या घरचें मेळटलें म्हरे.”

“हय कुश्टमाम. तातूंत घालचें उदीक मात तुगेल्या बांयतल्यान हाडटलों हां. तूं कुश्ट नायक नी; दुश्ट नायक अशें गांवकार वोगीच म्हणनांत तुका.”

इतलें सांगून दिगु ताचे वटेन ‘थुक’ कन्न थुंकलो. जोरजोरांत विडी वोडत कुश्ट नायक होडहोडान खोकतेर बसलो.

गुब्बी घोवा बरोबर चार दीस राबून हेबरीत परतें गेलें. त्या चार दिसांत शेजारणी परतें परतें येवन गुब्बील्या आंगावयले दागिने पळोवन वतालीं. गुब्बी भांगरान सामकें बुण्ण गेल्लें. - कानांत वजरांच्यो कुडकां, बुगड्यो, काना पाळयेक कुरबुलां, नाकात वजराची टीक, गळ्यांत भांगराची दुपेडी गळशिरी, चंद्रहार, लक्ष्मीहार, जिलबी हार. हाताक दोन-दोन दाट पाटल्यो, चार-चार पिरडुकांचीं कांकणां, दोनी भुजांक बाजूबंद, कमरेक पट्टो- कितें पळोवंचें कितें पळोवंचें ना अशें बायलांक जातालें. सगळ्यां उठून दिसचो दागिनो म्हळ्यार ताणें गळ्यांत घाल्ली पोवळ्यांची माळ. एकेक पोवळें येदेंदें बोरां इतलें मोटें. तांबडो-तांबडो गूज.

“गुब्बी म्हळ्यार सामकें साक्षात लक्ष्मी दिसता.” अशें तिगेली अणसु होनी सगळ्यांक सांगताली.

गुब्बी घरा वचून पावलें तरी गांवांतल्या बायलांली तागेल्या भांगराची तोकणाय मात चालूच राविल्ली.

गुब्बी आसा पर्यान इंद्रा तिगेले

चंद्रहार तर चंद्रा तिगेली पोवळ्यांची माळ घालून घरभर धांवतालीं. चंद्रा त्या पोवळ्या माळेन पिशार पडिल्ल्या म्हणकी जाल्लें.

इंद्रा चंद्रा जांटचो जाल्यो आनी तांगेल्या लग्नाची चिंता आवय-बापायक सतावपाक लागली. दोगांय मॅट्रीक पर्यंत शिकून घराच बसून आशिल्ल्यो.

गांवांतच राबतल्या सदानंद कसबेकराली बायल अवचितपणान मेली. तागेलो एकूच पूत क्रिश्णानंद शेतभात, बागपोरसू, सांबाळून घेवन घरांत आशिल्लो. घरांत अन्नाचो गोटो शिजोवन घालचाक बायल मनीस जाय म्हण सदानंदान मागणी घालून इंद्राक आपली सून कन्न घेतली. ताचे पयलीं दिगून हेकडेन - तेकडेन आपल्या परीन प्रयत्न केल्ले - पूण ताका तातूंत येश आयलें नाशिल्लें. मागणी घालतरेक ताणें आनंदान सदानंदाक होकार दिल्लो. घोव-बायलांक बोडा वयलें एक होड वजें उतरिल्ल्या म्हणकी जालें.

पणजेंत छापखान्यांत कामाक आशिल्लो काशिनाथ दिवेकर हो सदानंद कसबेकरालो मावसभाव. क्रिश्णानंदाच्या लग्नांत ताणें चंद्राक करवली जावन मिरयताना पळयिल्लें. ताका तें भोव आवडिल्लें. ताणें सदानंदा तरफेन मागणी घालून आपलें लग्न थारावन घेतलें. अशें कन्न एका वर्सा भितर दोनी चलयांलें लग्न पार पडलें तें पळोवन घोव-बायलेक सू जालें. मथुन्याका आतां जिवेत नाशिल्लें. पूण ताचें उतर मात खरें जालें. अणसूक परतें परतें मथुन्याकाले शब्द याद

जाताले. “अणसे, तुगेली दोनी चलयांक मागणी घालून व्हरतले गो.”

इंद्रा-चंद्रालें बऱ्या भाशेन लग्न पार पडलें तें पळोवन गांवचे लोक म्हणच्याक लागले, “दिगु एकेनि मनीस. देव मनीस. कोणालेंच वायट चिंतूचो मनीस न्ही. कुड्ड्याल्यो गायो देव राकता अशें म्हणटात, तें खरें. दोनी धुवांक लोकांनी घरा येवन मागून व्हेलें पळयात.”

पणजे शारा भायर एके चाळींत काशिनाथ आनी चंद्रान आपलो संवसार सुरू केलो. दोगांय बारीकसाणेन, एकमेकार मोग करत मजेत रावतालीं.

एक दीस काशिनाथ हांसत हांसत घरा आयलो. “तुका एक आनंदाची खबर सांगतां. मुकारल्या आयतराक आमगेल्या मालकान मांडोवी हॉटेलांत होड पार्टी दवरल्या. तागेल्या लग्नाचो पंचविसावो वाढदीस म्हण. माका आपयला आनी तुकाय मुद्दाम घेवन यो म्हण बजावन सांगलां.”

ती खबर आयकून खिणभर चंद्रालें मुखामळ फुल्लें आनी दुसऱ्याच खिणाक बावलें. तें पळोवन काशिनाथ गोंदळून गेलो. “कितें गो. तुजें तोंड अशें कित्याक एकदम बावलें.”

“काय नारे. तूं वचून यो ते पारटेक. म्हाका ‘अडचण’ आसा म्हण सांग.”

“आगो पिशा. तसल्या व्हड हॉटेलांत वचपाचे चान्स परते परते मेळना. मालकान प्रेसांतल्या सगळ्या जणांक आपयलें ना. थोड्या जणांकच आपयलां. तातूंत हांव एक. तूं वोगीच नानाकार घालूं नाका.”

“आरे तूं म्हाका पार्टीक यो म्हणटा. म्हज्या आंगार एक तरी बरो दागिनो आसा? सुता इतलीं बारीक दोन भांगरां कांकणां. बारीकशी गळसरी आनी कानांत रिंगां. बरें कापड म्हळ्यार लग्नांत घेतिल्लो शालू. तो नेसल्यार जायत. पूण दागिनो नासतना....”

काशिनाथाक भोव वायट दिसलें. लग्नाक दोन

वर्सा जालीं पूण एक मुद्दा दागिनो बायलेल्या आंगार घालचाक शकलो ना म्हण ताका अपराध्या सारकें दिसून तो वोगीच बसून रावलो. थोड्या वेळान ताणें सांगलें -

“आगो तूं अशें कितें करता. तुजें इश्ट भारती साळगांवकार हें वास्कोत रावता. ताचे कडेन मणभर तरी दागिने आसतले. तूं चार दिसां खातीर एक दागिनो मागून हाड. ना म्हणचें ना तें तुका.”

तें आयकून चंद्राक धा हतयांचें बळ आंगात आयल्या म्हणका जालें. दुसऱ्या दिसा

सकाळींच भारतीक आवडटा म्हण थालीपीठ, लसणीची चटणी आनी वंवळाचे वळेसर घेवन तें वास्को पावलें. चंद्राक पळोवन भारती मनोमन खुश जालें. ताणें ताका फोर्स कन्न दनपारच्या जेवणाक दवरून घेतलें. दोगांल्यो खूब-खूब गजाली जाल्यो. सांजेर घरा परतुचे पयलीं चंद्रान भारतीक आपली अडचण सांगली.

“हात्तीच्या. इतलेंच मगो.” अशें म्हणत भारतीन कपाटांतल्यान नाना तरेच्या दागिन्यांच्यो पेटयो हाणून ताच्या मुखार दवरल्यो आनी “तुका जायते दागिने घे.” अशें सांगलें.

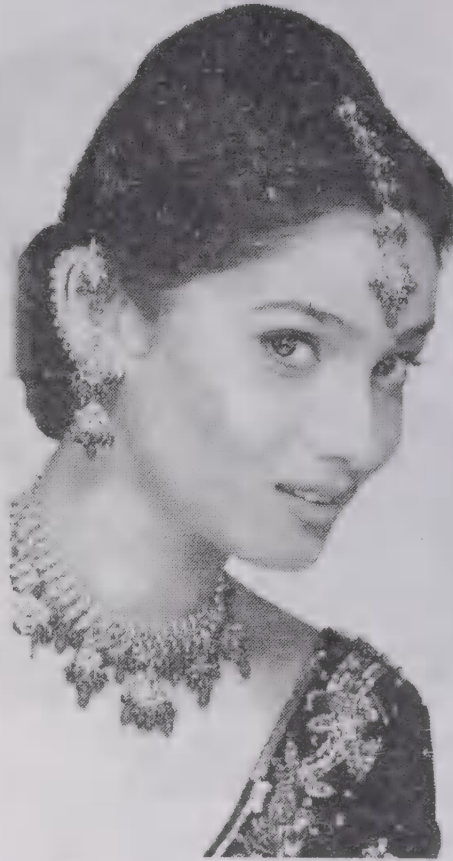
सगळेच दागिने सुंदर आनी नक्षीकामाचे आशिल्ले. सगळे दागिने पळोवन जाले. चंद्राले दोळे मात पोवळ्यांची माळ सोदताले. बरो वेळ जालो तरी चंद्रा दागिनो निवडना तें पळोवन भारतीन म्हळें, “तुका एक पूण दागिनो आवडलो ना गो.”

“तशें न्ही गो. म्हाका पोवळ्यांची माळ आसल्यार जाय आशिल्ली. गुब्बी आल्याली तसली माळ पळयल्या पासून म्हाका तसल्या माळेवेंच पिशें लागलां.”

“इतलेंच मगो. हांवें पयर मुंबयतल्यान येतना एक पोवळ्यांची माळ हाडल्या. पळय तुका आवडटा काय.” भितर वचून भारतीन आपली पर्स हाडली आनी तातुंतल्यान पोवळ्यांची माळ काणून चंद्राक दाखयली. ती माळ पळयतात चंद्रा एकदम खुश जालें. एकेक पोवळें बोरा इतलें मोठें आनी तांबडेंगूज. जुस्त गुब्बी आल्याल्या गळ्यांत आशिल्ल्या माळे भाशेन.

चार दिसांत माळ परत हाडून दितां म्हण सांगून चंद्रा वाऱ्याचेर उडत उडत घरा आयलें. त्या दिसाक ताणें ती माळ गळ्यांत घालून कितल्या पावटी आरशा मुखार पळयलें ताचें लेक ना. फकत देवाकच खबर ताणें कितले खेपेक आरशांत पळयलां तें.

मांडवी हॉटेलांतली पार्टी एकदम झक्कास जाली. सगळ्यांनी चंद्रालें रूप, सौंदर्य, कुरळे केंस आनी पोवळ्यांची माळ ह्या सगळ्यांचें मना पासून कवतूक केलें. काशिनाथालो मालक आनी तागेली बायल हाणीं पण चंद्राली वाखाण्णी केली. पार्टी सोंपता पर्यंत रातीचीं धा वरां जालीं. घोव-बायलेन रिक्शा कर्न घरा वचचें थारायलें. दोगांय रिक्शेंत गळ्यांत गळो घालून बशिल्लीं.

कपडे बदलून चंद्रा, भायल्या कुडांत आयलें आनी आपली पर्स सोदपाक लागलें. पूण पर्स खंयच दिसना. ताणें घोवाक विचारलें, “आरे म्हजी पर्स. म्हजी पर्स खंयच दृश्टीक पडना. तुवें खंय काणून दवरल्या.”

“ना गो बाये. हांवें तुजे पर्सेक हात लावूंक ना.”

“आरे देवा. रिक्शेंत विसरलें दिसता हांव ती पर्स.” अशें म्हणून चंद्रा खोळशे काडून व्हडव्हडान रडपाक लागलें.

दुसरी रिक्शा कन्न काशिनाथ ‘ती’ रिक्शा

खंय दिसता की अशें पळोवपाक एक भोंवडी मान्न आयलो. रिक्शा युनियनच्या आफिसांत पूण वचून आयलो. खंय काम जालें ना. रातचे बारा वाजताना निराश मनान तो घरा परतलो.

आतां कितें करचें. भारतीली पोवळ्यांची माळ कशी परती करची- ही चिंता दोगांक कातरावून उडोवपाक लागलो. तसलीच माळ खंचा सराफाल्या दुकानांत मेळत काय तें फाल्यां पळोवंचा अशें थारावन दोगांय न्हिदलीं खरी पूण रातभर तांगेलो दोळ्यांक दोळो लागलो ना.

दुसऱ्या दीस काशिनाथान कामाक राजा घेतली आनी दोगांय सराफाल्या दुकानांतून फिरफिर फिरलीं. खूप दुकानांत गेलीं. पूण पोवळ्यांची माळ मेळूंक ना. शेवटाक एक दुकानांत तांकां जाय तशीच माळ दिसली. किंमत रूपये बारा हजार. ती किंमत आयकूनच दोगांली छाती उडली. उपाय ना म्हण ती माळ घेवंचें थारायलें. पांचशे रूपये बयाण दिवन दुकानदाराक सांगलें “ही माळ कोणाक दिनाकात. आमी दोन दिसांनी पयशे घेवन येतात.”

पयशे कशे जमोवंचे? सोताचें घर घेवपाक म्हण काशिनाथान बँकेंत चार हजार रूपये जमा केल्ले आशिल्ले. मालका कडच्यान आठ हजार रूपये कर्ज घेवंचें अशें नक्की केलें. बारा हजाराक ती माळ घेवन चंद्रान भारतीक व्हरून दिली. चंद्रान दिल्ली पेटी भारतीन उगडनासतनाच कपाटांत दवरली. थंयच्यान परत येवन चंद्रा माचार धप्पकन्न आड पडलें.

ते रातीक काशिनाथ आनी चंद्रान खूब विचार केलो. मालकाले दुडू बेगीन फारीक करपाक जाय. कितें करचें, खंय खर्च कमी करचो, कशें उत्पन्न वाडोवंचें, शेवटाक निर्णय जालो.

चाळींतली खोली सोण्ण एकदम शेरा भायल्यान आशिल्ल्या झोपडपट्टींत

रावचाक वचचें. थंय उदीक आनी संडास जरा लांब पडटा. पूण इलाज ना. चंद्रान शेतांत कामाक वचचें. लोकाल्या घरचीं कामां करचीं आनी फावल्या वेळेंत ल्हान भुरग्यालें ट्यूशन घेवंचें. काशिनाथ काम सोंपतेर एका हॉटेलांत दोन तास वेटर म्हण काम करचो आशिल्लो. तसो तांगेलो दिनक्रम सुरू जालो. अशें करतां करतां दोन वर्सां सरलीं. चंद्रा वोता रापान काळें काळें जालें. आंगान सामकें भागलें. हाड आनी चामडें दिसूंक लागलें. ताचे सुंदर, मुदयाळे केंस पिकून धवेधवे जाले.

एक दीस त्याच भागान रावपी एक वळखीची बायल येवन तिणें चंद्राक त्या दीस सांजेक आपल्या बंगल्यार हळदी-कुंकवाक आपयलें. थंय गेल्यार जमिल्ल्या बायलांत भारती साळगांवकार पण आसा. ती बंगल्या

मालकिणीली इश्ट खंय. भारती आपल्याक वळखतलें म्हण चंद्रान थोडो वेळ वाट पळयली. पूण तिज्या दोळ्यांत मात वळखीची झांक मारली ना. मनांत कितें तरी थारावन चंद्रा भारती मुखार उबें रावलें. आनी “म्हाका वळखलें ना गो.” अशें विचारलें.

“ना गो. हांव वळखलें ना. कोण तुमी?”

“आगो, हांव चंद्रा मगो.”

“आरे देवा. चंद्रा! ही कितें तुजी अवदशा जाल्या. गेल्ल्या दोन वर्सां खंय आसा तूं. पत्तोच ना तुजो. हांव खरेंच वळखूंक ना तुका. कितलें भागलां गो तूं.”

भारतीलीं मोगाचीं उतरां आयकून चंद्राक रडूंक आयलें. उलोवपा खातीर तोंड उगडटा पूण शब्द भायर येना अशें जालें. ताची घुस्मट पळोवन भारतीन ताका वेंगेत घेतलें आनी

ताका थापटायलें तेन्ना थोड्या वेळान चंद्रा थाच्यार आयलें.

पोवळ्या माळे मुळे आपली जाल्ली दुर्दशा तिणें रडतरडत भारतीक सांगली. अजून थोडें कर्ज फिटपाचें आसा हें पण सांगलें.

“आगो पापया. पिशा. म्हाका तेन्नाच सांगचें न्ही तुवें. आगो ती पोवळ्यांची माळ नकली आसा. पोवळीं प्लास्टीकेचीं तीं.”

- विठ्ठलराय भट

आंबटकर कंपौंड
आंबिवली (प.)

पो. मोहने,

जि. ठाणे - ४२११०२

मो.: ९२२१३०९७५८

With Best Compliments from :

Dr. v. Rangaraj

Sr. Executive Director - Corp. Relation

ROLTA INDIA LIMITED

Registered & Central Office : Rolta Tower 'A' Rolta Technology Park,
MIDC-Marol, Andheri (East), Mumbai - 400 093. INDIA
Tel : 91-22-2832 6666 / 2826 2222 Fax: 91-22-2836 5992
Cable : ROLTA GROUP

कलस्तींतलीं चाटिंगां

(टिचर भुरग्यांक शिकयता. मदींच ती मायाक म्हणटा)

टिचर : माया, उबें राव.

(माया उबें रावता आनी विचारता)

माया : कितें? टिचर कितें जालें ?

टिचर : वेल्यान तोंड घेवन विचारता? हांव तुका येदोळच्यान पळयतां, तुजें चित्त थाऱ्यार ना.

माया : कित्याक म्हणटा तूं टिचर?

टिचर : तूं येदोळच्यान एकलेंच कितें बडबडटालें गो?

माया : ना टिचर, खरेंच सांगता हांव. हांव न्हिदांत केन्नाच बडबडना.

टिचर : पुरो पुरो. बस थंय ओगी.

(माया बसता)

टिचर : माया, हांव जें शिकयतालें ताचेर तुजें खरेंच लक्ष आशिल्लें?

माया : हय टिचर. म्हजे आजयेच्यान तर.

टिचर : घेवन घेवन आजयेचो सोपूत सो गो?

माया : घेतलो म्हणून कितें जालें? ती कितें वयर रावन आयकतली काय कितें? मेल्ल्या मनशांचो सोपूत घेवंक कसलो भंय?

टिचर : बरें, बरें. माया, एक सांग गो म्हाका, छत्रपती शिवाजी केन्ना जल्मल्लो?

माया : छत्रपती शिवाजी महाराजाचो जल्म १० एप्रील १६२७ ह्या दिसा शिवनेरींत जालो.

टिचर : व्हेरी गूड. बरेंच पाठ मुगो तुका. आतां म्हाका सांग, ३ एप्रील १६८० वर्सा कितें जाल्लें?

माया : सामकें सोपें. शिवाजीक ५३ वर्सा जाल्लीं. ना जाल्यार कोंत करून पळय टिचर.

टिचर : तुजें चूक न्हय गो. पूण त्या वर्सा शिवाजीक मरण आयिल्लें.

माया : आसत. तशेंय आसूं येता.

टिचर : बरें बरें. कॅन यू एक्सप्लेन मी एच टू ओ?

माया : एस टिचर. एच आय जे के एल एम एन ओ.

टिचर : शी, शी, शी. सामकें विटयलें गो तुवें? आगो एच टू ओ म्हणल्यार उदक.

माया : आसत. उदकाक कितलींशींच नांवां आसात. कितलीं म्हणून याद धरप?

टिचर : बरें, बरें तुवें दिल्लो होमवर्क केलो?

माया : हय टिचर, घे.

(माया नोटबूक व्हरून टिचरीक दिता. तो

नोटबूक पळोवन टिचर म्हणटा)

टिचर : आवयसू. कितल्यो चुको गो? सेर्त हो होमवर्क करतना तुजें लक्ष अभ्यासाचेर नाशिल्लें.

माया : ना टिचर. ताचें कितें आसा, सदांच म्हजो पप्पा म्हाका होमवर्क करून दिता. आयज मम्मीन केलो इतलेंच.

टिचर : आं! पप्पा म्हणटकच याद जाली. तुज्या पप्पाक म्हाका एक दीस मेळूंक जाय.

माया : तसो तो कोणाकूय केन्नाय मेळना टिचर. ताची ऑपॉयंटमेंट घेवची पडटा. आदवोगाद तो. पूण म्हजें नांव सांगल्यार मात तुका ऑपॉयंटमेंटाची गरज ना. पूण टिचर, तूं म्हज्या पप्पाक कित्याक मेळूंक सोदता?

टिचर : माया, तुका खबर आसा, तूं फाटले कांय दीस स्कुलांत वेळार पावंक ना. सदांच वेळान पावता. हें म्हाका ताका सांगूंक जाय.

माया : तातूंत तो कितें करतलो बाबडो? हांव सदांच स्कुलाच्या वेळारच घरांतल्यान भायर सरतां स्कुला कडेन पावपाक म्हाका सवका येवचें पडटा.

टिचर : कित्याक गो? थंय कितें ट्रॅफिक जाम आसता?

माया : ना टिचर. थंय एक बोर्ड लायला. बोर्डार बरयलां : गो स्लो. स्कूल अहेड. म्हणटकच स्लो येवचें पडलें ना? टिचर, तुवें पळोवंक ना तो बोर्ड?

टिचर : ना.

माया : तुका कसो दिसतलो? तूं मोटारीन येता न्हय?

टिचर : बरें, बरें. पूण माया, काल तूं वरभर स्कुलांत उसरां कित्याक पावलें गो?

माया : काल मजाच जाली. हांव रस्त्यावेल्यान वतालें. रस्त्यार धा रूपया पडिल्ले. ते म्हाका दिसले. इतल्यांत एक भिकारी थंय आयलो आनी बाय, तुवें म्हजे धा रूपया पळयल्यात गो? अशें म्हाका विचारूंक लागलो. हांवें ना म्हणलें. पूण तो वरभर थंयच्यान हाललो ना. शेणिल्ले धा रूपया सोदत रावलो.

टिचर : ताका तुवें आदार केलो?

माया : कशें करतलें? म्हजो पांय ताच्या धा रूपयाचेर आशिल्लो न्हय? निमणो तो थंयच्यान कडसरतकच म्हाका हालूंक मेळ्ळें.

टिचर : माया, हें अशें वागप बरें न्हय. गरीब लोकांक सदांच आपणें आदार करूंक जाय.

माया : पूण टिचर, म्हाका ते देवान दिल्ले न्हय?

टिचर : अशें म्हणूं नाका. देव लेगीत केन्ना केन्ना भुरग्यांची परिक्षा घेता. आतां माया, तो भिकारी. ते धा रूपया जोडपा खातीर ताणें कितले त्रास काडल्यात आसतले आनी कितल्या लोकां मुखार हात फाफुडल्यात आसतले हाचो तुवे विचार केला? अशें केन्नाच करूं नाका. नशिबांत आसा तेंच मेळटा हें विसरूं नाका.

माया : हय टिचर, बरोबर तुजें. तुवें म्हजे दोळे उगडले. हांव ते धा रूपया त्या भिकाऱ्याक व्हरून दितलें आनी आयच्यान बरें मनीस जावपाचो यत्न करतलें.

टिचर : वा! देट्स लायक अ गूड गर्ल!

(अशें म्हणून टिचर मायाक वेंगायता आनी पड्डो पडटा)

— अतुल र. पंडित
मडगांव - गोंय

गिमांतली मळा

झाडार जालीं तोरां बोरां
झाडा पोंदा जमलीं पोरां
तोरां चाबतात चरा चरा
बोरां पाडटात सरा सरा
काजुचेर आयल्या चवरां
बिबे फकां आयलां भारां
म्हुट्टे सोदून हाडात घरा
मीठ लावन करम करा
मागीर वचात वयल्या मळा
म्हुट्टे सगळे कोळमेन घाला
पायांनी मळून रोस काडात
मागीर ताचो निरो घेयात
दोण्यांतल्यान भरपूर पियात
थंयच काजू भाजून घेयात
हुनहुनीत सोलून खायात
तन्नी तोरां मिठाक लायात
खावन तांची गोडी पळयात
आमच्या गांवांत येयात येयात

- सदानंद तेंडुलकार
खोडयें, सत्तरी.

ललय गीत

दीस वचून आयली रात
बावली करता ताता
चिऊं न्हिदलें घोटेरांत
पाडूक न्हिदता आतां

मळबार चंद्र आयला पळे
सगळ्याक पेटल्या ज्योती
आजून कित्याक जागी बावली
दोळ्यांक लायना पाती

वारो आयलो आफडून गेलो
दारा फुडले पेरीक
वतना आतां धोलोवन वतलो
घरा फाटले बोरीक

घुघमा उलो आयकूंक येता
वयल्या दोंगरा माथ्यार
बावली म्हजी वतली फाल्यां
उदक हाडूंक पांठ्यार

फिलूबाय

खोमशी घालून
बूट घालून
न्हेसलें फिलूबाय
आयज ताका
व्हडल्या गोंयां
फेस्ताक वचूंक जाय

पयलें वचून इगर्जेत
आयकूंक बसलें मीस
फेरयेंत भोंवून
खेळणी पळोवंक
काबार जालो दीस

घेतलें एक खेळणें
हालयता तसलें हात
घरा पावतां
पावतां ताचो
सकयल पडलो दांत

- सुनील पालकार
नावशी
पोस्ट: गोवा युनिवर्सिटी
पीन : ४०३ २०६

आळशी कोंबलो

रोझमारी गांवांत एकटीच रावताली. तिणें एक कोंबलो आनी कांय कोंबयो पोशिल्ल्यो. कोंबयो तिका सदांच तातयां दितालीं. रोझमारी आपल्या कोंबयांची आनी कोंब्याची बरी कुयदाद घेताली. वेळार तांकां कणयो खावंक घालताली.

रोझमारीचो कोंबो मात खावन-खावन माजिल्लो. तो सामकोच आळशी आशिल्लो. सकाळीं केन्नाच म्हूण वेळार उठनाशिल्लो. कोंबयेन ताका जायतें समजायलें. पूण कोंबलो मात आळशी तो आळशीच. कोंबलो सकाळीं टायमार साद घालिना म्हूण रोझमारीकूय कोंबल्याची केन्ना केन्ना सामकी तिडक मारताली.

सकाळीं फात्यापारार जाग आयल्यार रोझमारीचीं सगळीं कामां वेळार जातालीं. बाबडी आसली जाण्टी. घरांत घड्याळ बीन कांयच नासलें. ती सकाळीं दीस उजवाडचे आदीं मळ्यांत वचून मिरसांगाचे रोपे आनी भाजी शिपताली. कोंब्यान उसरां उठयले की रोझमारीचीं सगळींच कामां अडून उरतालीं. केन्ना केन्ना मागीर तिडकीन ती कोंबल्याक दिसभर उपाशीं थेयताली.

एक दीस कोंबल्यान शेजारच्या घरांतल्यान फात्यापाऱ्यार घडयाळीचो आलार्म आयकलो. शेजारच्या घरांतले शिकपी भुरगे परिक्षेचो अभ्यास करपाक म्हूण फांतोडेर पाचांक उठताले. जाग येवची म्हूण घडयाळीचो आलार्म लायताले. आलार्म आयकून कोंबल्याक ज्युस्त जाग येताली. मागीर कोंबलो पाचांकूच कों... को ऽ चऽऽ कों करून साद घालतालो.

कोंबलो आतां आपणाक वेळार उठयता म्हूण म्हातारेक बरें दिसलें. तिका दिसलें कोंबलो सुदारलो. पूण कांय दिसांनी शेजारच्या त्या भुरग्यांच्यो परिक्षा सोंपल्यो. ते आतां फांतोडेर अभ्यासाक उठना जाले. आलार्म वाजना देखून कोंबल्याक फांतोडेर जाग येना जाली. आतां तर कोंबल्याक घड्याळाच्या आलार्माची संवय जाल्ली. आलार्म वाजना देखून कोंबलो सकाळीं सात-आठ मेरेन न्हिदून रावतालो. केन्नाय उसरां उठून साद घालतालो.

कोंबल्याच्या आळशीपणाक लागून रोझमारीचीं सगळीं कामां अडून उरचीं. तिका सकाळीं जागोवपी आनीक कोणूच नासलो. बाबडेगेर एक घड्याळ लेगीत नासलें. एक दीस रोझमारीक धुवेन दुबयच्यान एक मोबायल धाडून दिलो. मोबायलाक आलार्मूय आशिल्लो. रोझमारीन चिंतलें असलो बेभरंवश्याचो कोंबलो कसल्या कामाचो. मोबायलाचो आलार्म तिका वेळार उठयतालो.

एक दीस धूव आनी जांवय जेवपाक आयल्यां तें पळोवन रोझमारीन कोंबल्याक मारलो आनी जांवयाक बरी शाकोती करून घातली. अशेतरेन आपल्या आळशीपणाची खर ख्यास्त मेळ्ळी.

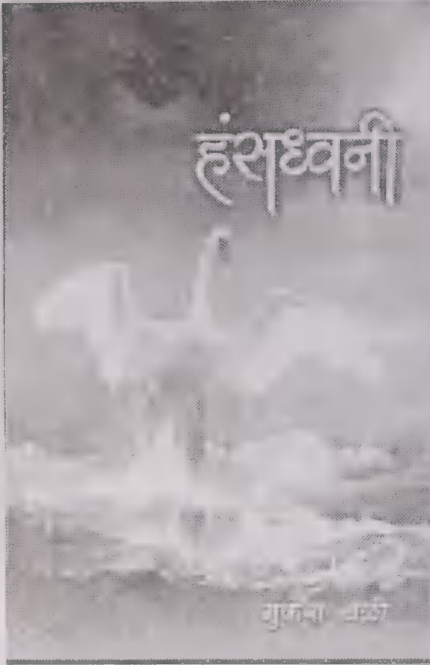
देख - आळशीपणा पयस दवरूंक जाय. आळशीपणांक केन्ना ना केन्ना ख्यास्त मेळटाच

- दोतोर (मेजर) प्रकाश शेट्टे

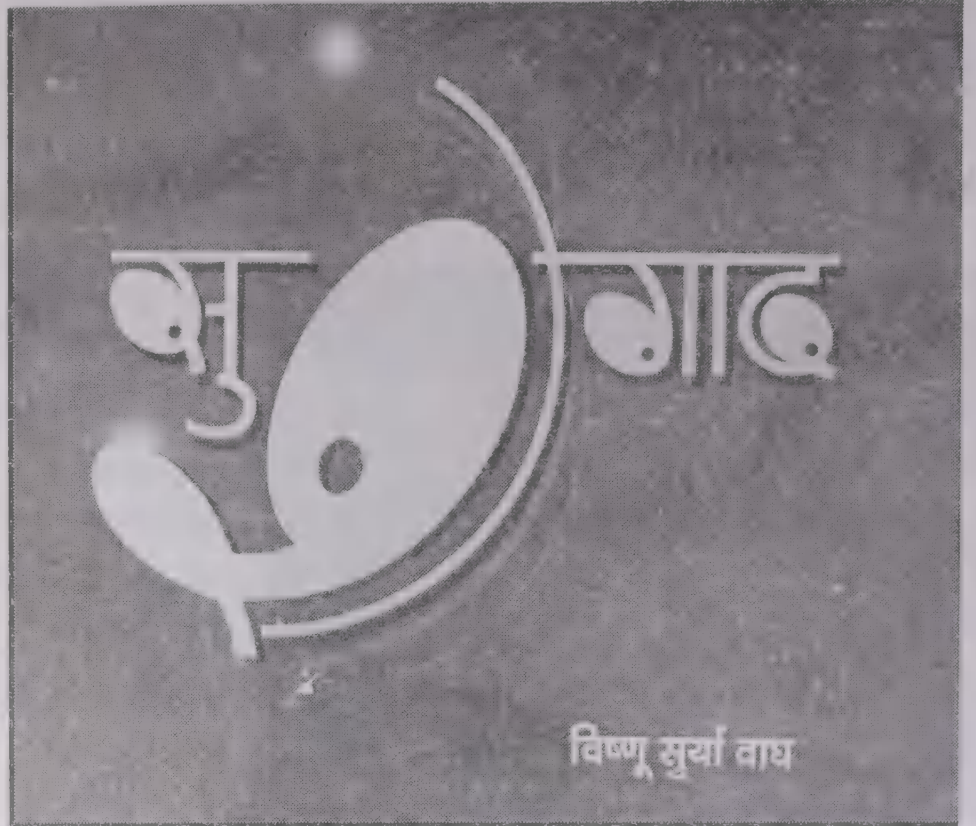
देवळाय - खांडोळ

मो.: ९४२०२९७३०८

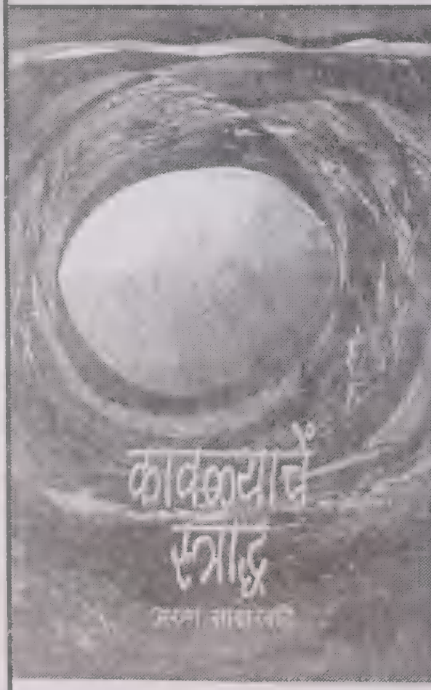
मुकेश थळी हांच्या वळेसर ह्या निबंद झेल्या उपरांत हंसध्वनी हो दुसरो निबंदा झेलो हालींच उजवाडाक आयला. मुकेशाच्या ह्या ललीत गद्य साहित्य प्रकारान २२ निबंद आसात. हें पुस्तक गोवा कोंकणी अकादेमीच्या साहित्यप्रभा अनुदान येवजणे खाला उजवाडायलां. आनंद प्रकाशनाच्या वतीन अँड. अमोल थळी हाणीं उजवाडाक हाडिल्ल्या ह्या पुस्तकाचें मुखचित्र गौरीश वेणेंकार हाणी सोबीतपणान तयार केलां. पुस्तकाचीं पानां - ११५ आनी मोल जावन आसा १०० रुपया.

मुकेश थळयान आपल्या ह्या ललीत गद्य साहित्यांत आपले जिणेंत आयिल्ले विविध अणभव, ताचेर आपले विचार सहज सोपे भाशेंत मांडल्यात आनी वाचतना तो वाचप्यांक एका वेगळ्याच अणभव विश्वांत घेवन वता.

कला संपन्न गोंयचे तांबडे मातयेंत रुजिल्ल्या घणचे कटर घण आदितालाचो मागोवो घेत मराठी कवितेच्या प्रांगणांत झिंजिर झिंजिर सांज हो कविता संग्रह घेवन आयल्या उपरांत विष्णू सूर्या वाघ आपलो सुशोगाद हो मराठी कविता संग्रह घेवन आयल्यात. बाकीबाब बोरकारां उपरांत गोंयच्या मराठी कवितेक निळ्या दर्याची गाज खऱ्या अर्थान मराठी विश्वाक दिल्या ती विष्णू सूर्या वाघान सुशोगाद ह्या काव्यसंग्रहांतल्यान.

इंदू सूर्य प्रकाशनान उजवाडाक हाडिल्ल्या ह्या पुस्तकाचें मोल २००रु. पानां - १४९.

कावळ्याचें श्राद्ध हो अरूण साखरदांडे हांचो दुसरो कविता संग्रह. ह्या आदीं तांचो एका झाडाक घर जाय हो खूब वर्सां पयलीं कविता संग्रह उजवाडाक आयिल्लो. आतां प्रदीर्घ काळा उपरांत तांचो एक दर्जेदार काव्यसंग्रह उजवाडाक आयिल्ल्यान ताका वाचप्यांनीं हुनहुनीत येवकार दिल्लो आसा.

अरूण साखरदांडे एक संवेदनशील कवी म्हण वळखतात. ह्या काव्यसंग्रहांत तांच्यो ७५ वेगवेगळ्या आशयाच्यो कविता आसात.

म्हापशेंच्या नुतन प्रकाशनान उजवाडाक हाडिल्ल्या ह्या पुस्तकाक श्रीधर कामत बांबोळकार हांचें सुंदर चित्र लाभलां. ११९ पानांच्या ह्या पुस्तकाचें मोल १४० रुपया जावन आसा.

कवीन हो काव्य संग्रह जी. ए. कुलकर्णी हांचे कथेक ओपला.

मोगाळ काळजा

सांग म्हज्या काळजा
कितलें तुका जपूं?
खावं नाका म्हण्टा
तेल, तूप लोणी
जेवणात जेव
एक कमी उणी
बसल्यार म्हण्टा धांव
चड धांवल्यार म्हण्टा
किसकिसता - मात्सो राव
मोगान म्हण्टा पडूं नाका
जायत हार्ट ब्रेक
तुजे भलायकेक वायट
मिठ, साखर, केक
म्हण्टा राव रिलॅक्स
तकलेक नाका त्रास
हार्ट-अॅटक आयल्यार
करचो पडत बायपास

- दोतोर (मेजर) प्रकाश शेटये

देवळाय - खांडोळ
मो.: ९४२०२९७३०८

जात्रा

दिव्य उर्जा तूं
तुगेले तेजोक्ण
उज्या किटी फाफुडलेवरी
एकेकल्यांक आमकां
ह्या जगा जात्रेंतू सोडूनू दिता
सांगाती पापपुण्याची शिंदोरी
दिवच्याक विसरना
गूणावोटू दुर्गूणय गांठी बांदून दिता
दिलो जन्म जाल्यारी
माथ्यारी हुमकळता मृत्यू तलवार
आनि सांगता
जात्रेंत गंमत कोरूनू यो
कायदे नियम कांय सांगना
मागिर कळता
ह्या भोंवडीचो काळमान
पयलींची ठरलेलो
ह्या जन्मांतू रीण काडल्यारी
मुखावैले जन्मांतू परतफेड
मागशी जन्माची अपूरी आस
ह्या जन्मांतू पूर्ण
दिल्लेले वेळांतू
जैत जोडूनू दाखोंवका
ही संसार जात्रा भव्य भयंकर बा
तरेतरे लोक
तरेतरे सामान
रंगरंगयाळे खेळ
विषय विष कालयिले मेळ

सगळो भूलभूलैया
भोंवता भोंवता होगाळनू वता
लीनदीन जावनू तुका आळयल्यारी
तूं खंय येता?
लहर आयली की
आमकांची आपयता
आरे, परत परत कितल्यो खेपो?
कितले जन्म, कितले मरण?
कितले जाले, कितले उरले
ह्या गणिताचे विस्मरण
चेल्लेडाने मांडयिले खेळावरी
परत परत आपयता
परत परत धाडता
आनि - एक दीसू
रेवें घर पाडयिले वरी
प्रलय ...
सगळे विनाश, विध्वंस करता
मागिर परत -
शुन्यांतल्यान निर्मिती
परत जन्ममरण
परत जग जात्रा

- इंदू अशोक गेरसप्पे
बेंगलोर

उजवाडाचो कोंब

असो कसो हो
अनवळखी चंद्र
मळबांतल्यान चान्नें
झिरपीता
मन म्हजें पुनवे राती
ओलें चंदन कशें परमळटा
धवें कापरी चान्नें
म्हजें तन मन भिजयता
पातळ विरविरीत पदरांतल्यान
रंद्रांद्रात रिगता
रात रात मध्यानरात
भोंवतणी भार येवन नाचता
पावलार पावल जुळयत
फांतोड येता येता
उजवाडाचो कोंब कशी
अंतराच्या गाभ्यांत रूजता

– राजश्री सैल
मडगांव – गोंय.

वजें

सुंदर सोबीत रंगयत सपन
गळ्यांत तुज्या घाली माळ
हातांत तुज्या दिवन हात
म्हजो तुका म्हळो नाथ
भुरगीं देवाचीं फुलां म्हणत
फुलांक तुव्हें जल्मूंक लायलीं
एका फाटल्यान एक फूल
हांव मात बावोन गेली

सात फुलांचें वजें दिवन
जीण म्हजी कुड्डी केली
वारो वादळ नासतनाच
तरणी पानां गळूंक लागलीं

सूख दुख्खाचे सर्तीत
फकत दुखांच वाट्याक आयलीं
अर्द्या पोटार फुलां म्हजीं
भूक – भूक करूंक लागलीं

उदक तांकां घालतां घालतां
म्हाका हावेन सुकोन घेतलें
करून काळोख म्हजे भोवतणीं
उजवाड तांकां दियत रावली

इतलें वजें दिवन माथ्यार
सांग तुका कितें मेळ्ळें?

– शोभा फुलकार
मो. – ९२२६३५९३६५

शबय

शबय शबय शिगम्या शबय
शबय शबय सैम शबय
शबय शबय सासणा शबय
शिगम्याची शबय शबय
वर्साची शबय शबय
उमेदिची शबय शबय
आळसा संवय सोडपी शबय
घाल शबय घाल शबय
आंग सगळें हालय हालय
हेवटेन तेवटेन धोलय धोलय
वर्साची परब मनय शबय शबय
होळी व्हरून नेमांत नेमय शबय शबय
तोंडान उलय शबय शबय
फुलय फुलय शबय शबय
पयशे जमय शबय शबय
खेळपाची नाचपाची उमेद भागय
राग दुस्वास सगळो घालय शबय शबय
फाटलें विसरून फुडें पळय शबय शबय
नाचत नाचत दीस घालय शबय शबय
सगल्यां वांगडा जीव खेळय शबय शबय
शबयचें बावलें नाचय नाचय शबय शबय
शबय शबय शिगमो सोबय

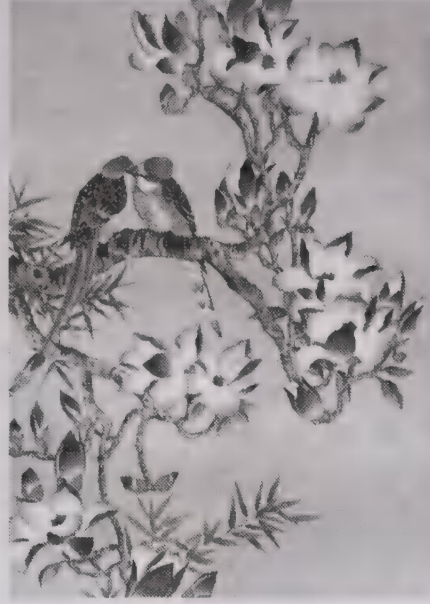
– सदानंद तेंडुलकार
खोडयें, सत्तरी.

नाका मोगा नाका

नाका मोगा नाका, लग्ना विशय नाका
विसर आमचें जुळपाचें, आमी लग्ना बगर मेळपाचें
तूं कोण, हांव कोण
तूं खंय, हांव खंय
तूं केदें, हांव केदो
तूं कसलें, हांव कसलों
आमचें कशें जावपाचें? कशें म्हूण जगपाचें?
नाका मोगा नाका, लग्ना विशय नाका

तुज्या बापायन केलो पोटलो
म्हज्या बापायचो हांवूच एक गुटलो
तुजो बापूय वाग हांव घरचो बुकलो
तुजो सुंदर गाल हांव ताचेर मुमर
तूं मोटर सायकल हांव काळो धुंवर
तूं बंगलो हांव गेट
तूं बस हांव तिकेट
तूं नार्वेकार हांव क्रिकेट
तूं बोल हांव विकेट
हांवें हांगाच रावपाचें तुमी म्हाका मोखपाचें
नाका मोगा नाका, लग्ना विशय नाका

तूं विसवण हांव धोडयारो
तूं नितळ हांव घाणयारो
तूं बकें हांव पिटोळ
तूं हार हांव गांयडोळ
तूं सुगंध हांव घाणी
तूं फेणी हांव पाणी
तूं वॅट ६९ हांव बिसलेरी
तूं शीत हांव पेज
तूं गोंय हांव सॅझ
तूं गोवा बचाव हांव मुरगांव बचाव
तूं सी. एम. हांव साव
तूं महामंडळ हांव खातें
तूं चिकन हांव तातें
म्हाका उकडून खावपाचें, फोडून ऑमलेट करपाचें
नाका मोगा नाका, लग्ना विशय नाका

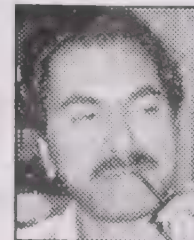
तूं नाटक हांव पड्डो
तूं तबलजी हांव तबलो
तूं अकादमी हांव खुर्ची
तूं सळसळटी कायल हांव मिर्ची
तूं कर्नाटक हांव म्हादय
तूं शोभराज हांव कादय
तूं शेवाळें हांव खोरें
तूं कृष्णाचें सुदर्शन हांव गिरगिरें
थंयचे थंयच घुवपाचें, भुरग्यां हातांत पडपाचें
नाका मोगा नाका, लग्ना विशय नाका

तूं सिनेमा हांव नाटकुलें
तूं कविता हांव कवमुलें
तूं कादंबरी हांव काणी
तूं इंग्लीश हांव कोंकणी
तूं बोरकार हांव आडारकार
तूं सरकार हांव गोंयकार
तूं शेट हांव पेट
तूं बाटा हांव रेट
तूं बॉम हांव फुगेट
तुवें काडी लावपाचें हांवें फुट्ट जावपाचें
नाका मोगा नाका, लग्ना विशय नाका

तूं पेन हांव कादेन
तूं बूश हांव लादेन
तूं शाणें हांव मालूक
तूं पुलीस हांव पिल्लूक
तूं भट हांव पाट
तूं सूर्य हांव मेणवात
हांवें पेटत रावपाचें मेण गळयत रावपाचें
नाका मोगा नाका, लग्ना विशय नाका

तूं रवी हांव फोंडेकार
तूं खलप हांव पेडणेकार
तूं राणे हांव सालेलकार
तूं खणी माती हांव सावड्डेंकार
तूं ट्रक हांव टायर
तूं गाय हांव गायर
तूं पक्ष हांव दंगल
तूं बाय हांव अंकल
तूं डबल हांव सिंगल
तूं घाणेकार हांव सायकल
तूं सलमान हांव मेरूं
तूं लालू हांव गोरूं
तूं जयललिता हांव निर्मला
तूं दादा हांव निर्बला
तूं तकली हांव विकस
तूं संजय हांव ए. के. ५६
तूं शाबू हांव उटणें
तूं बुलडोझर हांव पेटणें

हांवें पेटीत रावपाचें जमीन धाडयत रावपाचें
नाका मोगा नाका, लग्ना विशय नाका
विसर आमचें जुळपाचें, आमी लग्ना बगर मेळपाचें

- भरत नायक
रेगो बाग,
आलतो सांताक्रूज

अजून खूब घडचेलें आसा.....

खूब दीस जाले. ब्रह्मदेवाच्यान रावं नज जालें. ताजो मानसपूत नारदाचो पत्तोच नासलो. ब्रह्मदेवान नारदाची याद केली. नारद आसा थंयच्यान धांवत धांवत आयलो आनी “नाराऽऽयण, नाराऽऽयण” करीत फुड्यांत उबो रावलो आनी नमस्कार केलो.

“आरे सऽऽसऽऽ फावटी मारपी तूं, कितलो तेंप जालो, तुजो पत्तोच ना.” ब्रह्मदेवान विचारलें.

“ना देवा. देवलोकांतूच घुस्पून उरलों. मृत्यूलोकांत लेगीत पासय मारूंक पावलें ना.” नारदान खंती जावन जाप दिली.

“तशें जाल्यार एक काम कर. धर्तरेचेर, म्हळ्यार तुज्या मृत्यूलोकांत चल. आनी थंयचो पुराय अहवाल म्हाका दी.”

“बरें देवा आतां वचून येतां.” अशें म्हणून नारदमुनी “नारायण, नारायणऽऽ” करीत गेलो.

धर्तरेचेर भोंव भोंव भोंवलो. पुराय भारत देश पळेलो. भोंवतां भोंवतां तो गोंयांत पावलो. गोंयांत दोंगर, शारां, गांव, कुळागरां पळेत पळेत दर्यावेळेर पावलो आनी अजाप भरीत जावन तो ब्रह्मदेवाची तोखणाय करूंक लागलो.

‘देवा, धन्य तुजी. इतली सुंदर धर्तरी तुवें निर्माण केल्या. तातूंत गोंयांत तर तुवें पुराय कसब ओतलां. ही दर्यावेळ तर सामकी पळयत बसपाची! आपल्या गांवांत वत मेळनाशिल्ल्या पाखल्यांक पळे, दादले-बायलो लज सोडून पुराय आंगार वत घेत पडल्यांत.’ तांकां तोखेतां, तोखेतां ताकाच लज दिसली म्हूण थंयच्यान सटकलो. मुखार वतां वतां ताका रेवेंत एका मनशाची कवटी दिसली. ताणें उमळशिकेन ती काडली आनी बारीकसाणेन पळेली. उपासमारीन ताजे तळतळाट

जाल्ले. तातुंतूच तो मेल्लो. नारदाक ताची काकुळट दिसली. ताणें ती कवटी वयर-सकयल करून बारीकसाणेन पळेली.

कवटेच्या कपलाक पळयतकच ताका धक्कोच बसलो. ताज्या कपलार ब्रह्मदेवान बरयल्लें, “अजून खूब घडचेलें आसा.”

‘हाय देवा! इतलो उपासमारीन तडफडून मेलो तरी ताज्या कवटेच्या नशिबांत लेगीत आनीक कसले भोग उरल्यात काय!’ ह्या विचारान नारद कासावीस जालो आनी तशीच ती कवटी घेवन ब्रह्मदेवाकडेन गेलो.

“देवा, हो कसलो तुजो न्याय! पुराय जीण त्रासांत काडून लेगीत उपासमाराची पाळी बाबड्याचेर आयली आनी ताकाच लागून बाबडो हो मेलो. तरी लेगीत ताचे कवटेक सुध्दां कसले भोग भोगचेले उरल्यात?” नारदान किंवाट्यान ब्रह्मदेवाक विचारलें.

“हें ताच्या आतांच्याच जल्मांत केल्ल्या पापांचें प्राक्तन. तो तरनाटो आसतना सत्तेर आसलो. सत्तेचो मद ताचे तकलेक चडिल्लो. लोकांक त्रासांत घालून आपूण फोल्यां मारतालो. आपल्या बापायक लेगीत ताणें लेखलेंना. ताच्या जाणटेपणांत ताच्या पुतान तेंच केलें. बापायक घराभायर धांवडायलो आनी हाणें आपल्या कर्माचीं फळां भोगीत जीव सोडलो.”

अशें केन्नाच जावंक ना. हेच दिसांनीं कितें नवीन खूळ काडलां काय? अशें म्हणून एक दीस ती न्हिदेचें सवंग घेवन रावली. घोव उठून वतकच हळूच आवाज करिनासतना तिवूय उठली आनी चोर पावलांनीं ताच्या प्रयोगशाळेच्या दाराफाटल्यान लिपून रावली. जाल्यार कितें पळेतली?

तो सरळ आलमारीकडेन गेला आनी ती कवटी काडल्या. आपल्या मेजार दवरून तोखेता! तो कितें पूण करता तें पळोवया म्हूण, ती थंयच बरोड वेळ पळेत रावली. जाल्यार तो त्या कट्ट्या वयली नदरूच काडिना. एकदां वयल्यान पळेता, एकदां पोंदच्यान पळेता, मदींच एके वटेनच्यान वांकडी करता, जाल्यार घटकेक दुसरे वटेनच्यान! ती वाजेवन हातरूणार येवन पडली. दुसरेय दीस तीच गजाल. अशे सेगीत चार दीस जाले. तो तीच कवटी घेवन बसता तें पळोवन तिका दुबाव मारलो. ती कवटी चड करून ताच्या मोगीची आसूंक जाय. ना जाल्यार असो म्हाका न्हिदोवन ते कवटेक वेगावन बसचो नासलो. तिका ते कवटेचो राग आयलो.

एक दीस घोव कॉलेजींत गेला ती संद घेवन तिणें ती कवटी आलमारींतली काडली आनी हातोडीन धोडोवन धोडोवन तिचो पिठो केलो. तसोच तो पिठो एका कागदांत गुठलावन दर्यांत व्हरून उडयलो. नारदान अदृश्य जावन हें सगळें पळयलें. ताणें कपलार हात मारलो.

नारद तसोच ब्रह्मदेवाकडेन गेलो आनी उदगारलो, “देवा, अजून खूब घडचेलें आसा. हें तुजें भाकीत खरें जालें.”

ब्रह्मदेवान सांगलें, “नारदा, म्हज्या मानसपुता, अजून कांयच जावंक ना. हे धर्तरेवयले कांय लोक खूब मातल्यात. ते आपल्याक आम जनतेचे फुडारी म्हणून दाखयतात आनी तांचेच गोमटेक धरून आपल्याच धरतीमातेचेर नानातरेचे अत्याचार करीत सुटल्यात. तांचेय अशेच घडे भरचले आसात.”

“म्हळ्यार देवा, तुवें सांगिल्लें तशें, ह्या जल्माचें प्राक्तन ह्याच जल्मांत भोगून वचचेलें?” नारदान म्हळें.

“सारखें तुजें. ना जाल्यार एक दीस ते म्हणटले, “ब्रह्मदेव आनी नारद हीं लेगीत कल्पनेंतलीं पात्रां!”

“नाराऽऽयण, नाराऽऽयण!” म्हणीत नारद अदृश्य जालो.

– अवधूत मधुसुदन नावेलकार

घर नं. ५६२, सावित्री सदन,
औरल, असोळणा,
आलसेट-गोवा.

“धर्तरेचेर पापां वाडपाक लागल्यांत म्हूण तूं ह्या जल्माच्या पापांचे भोग ह्याच जल्मांत भोगूंक लायता?” नारदान विचारलें.

“हय. म्हणटकच ताकाय आपूण कित्याक त्रासांत पडलां तें कळटलें आनी ताचे भोग पळयतकच बाकीचे शाणे जावन बरे वागतले.” ब्रह्मदेवान सांगलें.

“पूण ह्या मनशाचे भोग अजून सोपूंक नात तर?” नारदान अजापान विचारलें.

“ना. ताणें केल्ल्या पापांचे घडे अजून ताच्या त्या कट्टूलांत उरल्यात. ती कवटी व्हर आनी आशिल्ली थंय दवर आनी पळय कितें घडटा तें.” देवान तशें सांगतकच नारदान ती कवटी व्हरून आशिल्ली तशी रेवेंत दवरली आनी गुप्त रूपान वावरून ताचेर नदर दवरली.

कांय दिसांनी थंयच्यान एक विज्ञानीक वतालो. ताची नदर ते कवटेचेर पडली. ताका आनंदाचे उमाळे फुटले. ताच्या संशोधना खातीर एक आखवी कवटी जाय आसली. ताच्या नशिबान ती ताका अशी पासयेक वतना गावली. बरी निवळ करून ताणें ती आपल्या खांदाक लायिल्ले पोतयेंत दवरली आनी घरा घेवन आयलो. आपले प्रयोगशाळेंत हारशा कपाटांत ती ताणें वेवस्तीत दवरली.

पुराय दीसभर ताका ते कवटेचो अभ्यास करूंक निवांत असो वेळ मेळ नासलो म्हूण सदांच रातीचो बायल न्हिदतकच तो उठटालो आनी कपाटांतली ती कवटी घेवन बसतालो. अशे पंदरा एक दीस जाले. बायलेक प्रस्न पडलो. रातची जाग येत जाल्यार घोव हातरूणार नासता.

वारुतवीक

उदरगत

फाटल्या म्हयन्यांत आमी जागतीक अस्तुऱ्यांचो दीस पाळ्ळो. ह्या निमतान जायत्यो कार्यावळी जाल्यो. पेपर वाचपी आनी समाजांत वावुरपी अस्तुऱ्यांक ह्या दिसाची कल्पना आशिल्ली. पूण हांवें कितल्याच अस्तुऱ्यांक विचारलें तेन्ना तांकां ह्या दिसा बाबतींत खबर नाशिल्लें. असोय एक दीस आपले खातीर आसता हें लेगीत तांकां खबर नाशिल्लें.

म्हज्या मनांत जायते फावट एक गोंधळ आसता. हांव एक क्रिस्ती भावार्थी. प्रत्येक आयताराक मिसाक वचपाक जाय हो क्रिस्ती धर्मीय कायदो हांव पाळटां. हो कायदो पाळटना म्हजें मन जायतें उजवाडटा आनी न्हय फक्त धार्मीक बगर सामाजीक ज्ञानय म्हाका मिसापासून मेळटा. मिसांत जावपी प्रवचन आनी मिस सोपयतासतना गांवचेविशीं चत्रायो आनी कळोवण्यो खूब गरजेच्यो आसतात. म्हजो गोंधळ हो. कितले क्रिस्ती लोक आसात जे मिसाक वचनात. तांकां हें प्रवचन, चत्रायो, कळोवण्यो कश्यो पावतात? आज मिसाक कसलें प्रवचन जालें, कसल्यो चत्रायो सांगल्यो तें तांच्या लक्षांत खंय आसता? तांकां तें पडूनय गेल्लें ना. मागीर धार्मीक नदरेन मन उजवाडावप सोडूच गांवचे नदरेन तांकां कसली म्हायती लेगीत आसना. हें वास्तव, म्हण ते क्रिस्तांव न्हय?

हे तरेन अस्तुरी ही जागतीक थराचेर उबी आशिल्ली मनीसजात. तिचेखातीर एक दीस भेटयतात आनी तिकाच खबर नासता म्हळ्यार खंयतरी पोकळी आसा हें सिद्ध जाता. अस्तुऱ्यां खातीर संवसारभर संस्था आसात आनी त्यो दाखयतात आपूण तांचेखातीर काम करतात आनी असल्योच संस्था हे दीस आपल्या सुविधांखातीर मनयतात असो सरळ आरोप मध्यमवर्गीय अस्तुऱ्यो करतात. असल्या संस्थांचे पदाधिकारी काडून पळयात. त्यो एक तर पैशेकार आसतल्यो, धंदेकार आसतल्यो ना जाल्यार कोण तरी राजकी मळार वावुरपी आसतल्यो. तांचो संबंद कितल्या अस्तुऱ्यांकडेन आसा? असो सरळ प्रश्न जेन्ना म्हजेकडेन आयलो तेन्ना म्हजेकडेन जाप नासली.

ह्या दिसा बाबतींत एक वयावयले चलयेकडेन उलयलों. ती म्हणटा, 'हांव एके खासगी कंपनीत आदारी (हॅल्पर) म्हण काम करतां. हांव काम करतना कितल्याच दादल्यांच्यो नदरो म्हजेर आसतात. देवान म्हाका रूप इल्लें बरें दिलां तो म्हजो दूर्गण म्हण हांव मानतां. रूप बरें आसा पूण नोकरी बरी ना. पोटाखातीर करचीच पडटा न्हय? कोण ना त्या लुगारार काम करतां तेन्ना थोडे म्हाका धरपाक येतात. होच अस्तुऱ्यांक न्याय न्हय? एक दीस एकट्यान सगळ्यां हुजीर म्हज्या कुल्यार थापट मारलें. म्हाका लज जाली. पूण ती लज घेवन हांवें कागाळ केली वो ताचो प्रतिकार केलो जाल्यार नोकरी म्हजीच वतली ह्या भंयान कांय वेळार हे अन्याय सोंसून घेवचे पडटात. आमचे कंपनीच्या नोटीस बोर्डार

मारून दवरलां जर खंयचेय बायलमनशेचेर आगळीक जाता जाल्यार ताचेखातीर एक वेगळो कक्ष आसा. ताचेकडेन कागाळ नोंद करची. जायते फावट ह्या कक्षांतलेच लोक म्हाका तिरशे नदरेन पळयतात. 'सांजेर कितें करता गो?' 'आयतारचें कितें करता?' 'घराकडेन वाज येयना? केन्नाय या मगो भोंवपाक.' असले थोमणे मुखार येतात. तांकां आमच्यो बायल्योय सांगात दितात. हाचेर खंयतरी आमकां राखण वो आदार दिवंक जाता, जाल्यार तो अस्तुऱ्यांचो दीस मनोवन फायदो जातलो.'

त्याच दिसांनी हांव म्हजे भयणीगेर गेल्लों. तो वाठार अनुसुचीत जमात लोकांचो. एका घराकडेन झगडीं चलतालीं. करतां करतां आवाज मोटो जालो आनी कितलेच लोक एकठांय जाले. तेंतून चडशो बायलो आसल्यो. थोड्या वेळान एक किळांच आयकूंक आयली. सवका सवका लोक कडेक सरपाक लागले. पळयत जाल्यार एके बायलेन एका दादल्याक घांस मारला. कोणें तरी ताका दोतोरगेर

व्हेलो. तेतूंतले एकलेकडेन अस्तुऱ्यांच्या दिसाविशीं विचारलें. तिणें सांगलें ‘आरे सायबा. पळय आमच्या समाजाक हे लोक कशे पिळून खातात. इल्ल्या इल्ल्या कारणावयल्यान हांगां झगडीं जातात. आमच्या समाजाभायले लोक आमचो फायदो काडून आमकां हांगाच्यान धांवडावंक सोदतात. आतां झगडें उप्रासलें तें आमच्या शेताक लागून. हो आमचें शेत आपल्या नांवार करूंक सोदता. आमकां शिकप कमी आसल्यार कितें जालें? आमचे हक्क

तरी आमकां समजनांत?’ आमचो अधिकार आमकां समजनां? थंयच आशिल्ले आनीक एके बायलेन सांगलें, ‘ह्या त्या वाड्यार आसात असले दीस मनोवपी. मार्चाचे आठ तारखेर न्ही, हय. त्याच दिसाक, ते भाटकारनील्या घराकडेन कितें तरी आसलें. उणेंच पंचवीस गाडयो देरांत उब्यो आसल्यो. आमकां घराकडेन आयकूंक येतालें “We want justice, womens day zindabad, we care for women, we are there for women, we demand.....” अशें जायतें. आमकां आवय-

बापायन शिकयल्यात पूण तांचो मुकाबलो करपाचें धाडस अजून निर्माण जावंक ना. ह्या अस्तुऱ्यांचे कितले प्रश्न आसात जे तीं सोडोवंक शकतात, तांका मार्ग दाखोवंक शकतात, सरकारी येवजण्यो आसात त्यो तांचे मेरेन पावोवंक शकतात. पूण तीं तशें करिनांत. कित्याक तांका भंय आसा एक दीस ह्यो अस्तुऱ्यो ‘बायलांचो दीस’ मनयत म्हण. पूण तुमकां सांगतां, आमच्या समाजांत ही जागृताय जावपाक लागल्या. फुडल्या आठ मार्चाक हांगाय एक जुलूस येतलो आनी सगळ्यो अनुसुचीत जमातींतल्यो बायलो घोशणां दितल्यो. त्यो ताणीं आयकुच्यो पडटल्यो. कापास्ताद आसा तांकां आमच्या हाताक धरून मुखार वचपाक?’

जायते फावट अजाप दिसता आमच्या समाजाचें. असलीं माणकां सोदून काडपाक आमचेकडेन वेळ ना. आमी फक्त झगझगता त्या भांगराक पळयतात. मातयेंत खंयतरी शेणून आशिल्ल्या वो आमीच पुरोवन दवरिल्ल्या भांगराकडेन आमचें लक्ष वचना. गांवगिऱ्या वाठारांत भितर सरल्यार कितलीं माणकां-मोतयां बिनधास्त वावुरतात. पूण तांकां कोण वळखना. कित्याक ती समाजाचे नदरेपसून पयस आपल्याच समाजांत आसात. तांका ह्या जागृत समाजाची खबर ना आनी ह्या जागृत समाजाक तांची खबर घेवंक वेळ ना.

मीस कोणाखातीर? क्रिस्ती परजेखातीर. जी मिसाक वचना

ती परजा क्रिस्ती न्हय? तांचेमेरेन क्रिस्ती धर्माचीं मुल्यां पावोवपाचो जसो यत्न जायना तसोच ह्या समाजामेरेन कसलीय बरी गजाल पावोवपाचो यत्न जायना. जो मनीस जागृत समाजाच्या प्रवाहांत येता तोच मनीस आपली उदरगत करीत वता. जागृत समाजाकडेन पावपाचें कारण कितेंय आसूं, ताचे गूण पारखून तो खंय ना खंय adjust जाता. आनी हेर कोणाचेर बलात्कार जाता जाका बलात्कार म्हळ्यार कितें तें कळना, कोणाचो छळ जाता जाका छळ म्हळ्यार कितें तें कळना, कोणाचो विनयभंग जाता जाका विनयभंग म्हळ्यार कितें तें कळना. समाजाचे फुडारी जांकां म्हणटात, ते ताचो फायदो घेतात, कंपनीनीं वो

आस्थापनांनी आशिल्ले अस्तुऱ्यांच्या नेणारपणाचो फायदो घेतात, सरकारी सवलत्यो जांचे खातीर राबयल्ल्यो आसात ते अशिक्षीत म्हण कडेक दवरून तांचो फायदो घेतात.

अशात आमी आमचे उदरगतीचो ग्राफ दाखयतात? हो सामान्य अस्तुरेचो प्रस्न. जात-कात नदरेमुखार दवरून जे मनीस आजचे घटकेक समाजाची सेवा करूंक मुखार सरल्यात तांका समाज जाप दिवंक तयार जाल्लो आसा. पयशेकारांच्या संस्थांक टक्कर दिवपाक गरजेवंत मनशांच्यो संस्था तयार जावपाचे वाटेर

आसात. घडये आर्थीक फाटबळाक लागून मात्शे फाटीं आसत. संवसारांत कितलेच दीस मनयतात पूण ते ते दीस त्या त्या लोकांक घेवन मनयले नांत जाल्यार तातूंत व्हडपण कसलें? देखून ह्याच जागृत समाजाक म्हजें गाराणें आसा मध्यमवर्गीय, सकयल्या वर्गांतले, लाचार जावं गरीब, आर्थीक फाटबळ नाशिल्लें, अशिक्षीत, असंघटीत लोकांखातीर कितें तरी करात. जशें शणै गोंयबाब म्हणटालो, ‘आमी गावड्यांक पंडीत करूया आनी सगळेच पंडीत जावया.’ आसा कापास्ताद ह्या जागृत समाजाक शणै गोंयबाबाचे विचार मुखार व्हरपाक? हेंच उदरगतीचें दुसरें नांव जावन आसा.

-विन्सी क्वाड्रूस

‘स्नोज कृपा’

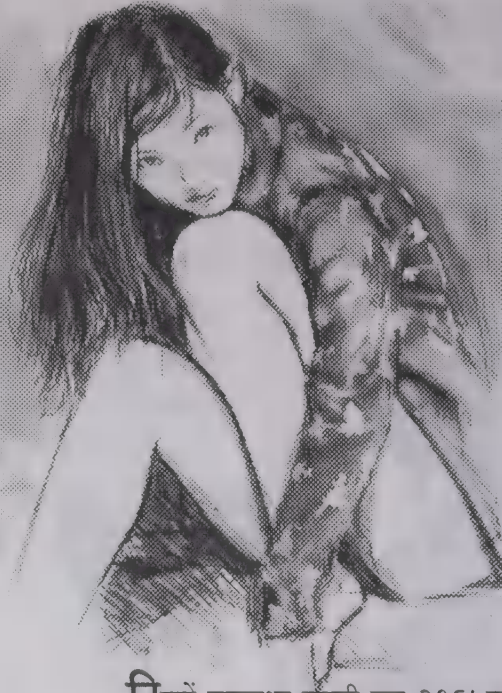
आर्लेम राय,

साल्सेत गोंय.

मो : ९८२२५८७४९८

नो आनी यस्

निमणें महायुध्द इसवी सन २१६५त

जालें आनी तातूंत सगळो संवसार नश्ट जालो. फकत तीन मनशां वांचलेलीं-

- १) प्रोफेसोर मेहताब
- २) चार वर्सांचो एक निग्रो भुरगो
- ३) मिस नो नावाची स म्हयन्याची एक फ्रेंच चली.

प्रोफेसर मेहताब हो आपल्या युगांतलो सगळ्यांत व्हड प्रतिभावंत म्हण नामनेक पावल्लो आसलो. नाय म्हटल्यार उजवाडाचे गतीकडे बराबरी करीत उडपी फॉटोन रॉकेट ताणें सोदून काडलेलें. अंतरिक्षांत सगळ्या मेळटल्या ईथराच्या कच्च्या तत्वांतल्यान ऑक्सिजन, हायड्रोजन आनी नायट्रोजन हांचे परमाणू तो तयार करूंक शकतालो. तशेंच तांचे पसून खाण जेवण तयार करूंक शकतालो. ताणें गुरुत्वाकर्शणाचेरूय तोड सोदून काडलेली. कृत्रीम गुरुत्वाकर्शणूय तो तयार करूंक शकतालो.

धव्या किरणाचीय वळख ताका जाल्ली. हें किर्ण वता प्रमाण दर वेळा सूर्या पसून वेगळें आसता. पूण तें दिसाचेंय दिसनासलें वा रातचेंय दिसनासलें. इंद्रधनुष्याच्या रंगांत ताका वेगळावंक मेळनासलें. एक्स रे राडार, सूक्ष्म दर्शक यंत्र, रेडिओ, इलेक्ट्रॉनीक आवतां हांकांय

ताचेर ताबो दवरूंक शक्य जायनासलें. प्रोफेसर मेहताबान एका अँटीमिटराच्या आदारान त्या किर्णाचें अस्तित्व सिध्द केल्लें आनी संवसाराक ताचें वैशिश्ट्य दाखोवन दिल्लें.

प्रोफेसरान अशें सिध्द केल्लें की मनशांच्या अंतःकरणांत एकामेकां संबंदान जो तिरस्कार तयार जाता ताका न दिसपी हें धवें किर्ण जबाबदार आसता. हें किर्ण सुर्याच्या अंतर्भागांतल्यान इल्लें इल्लें भायर सरता आनी मनशाच्या रूंवारूंवात मुरता.

पूण ह्या धव्या किर्णाच्या लुकासाणी परिणामांचेर प्रोफेसर मेहताबान कांय उपाय सोदून काडचे पयलींच हो संवसार सन २१६५च्या निमण्या झुजांत नश्ट जाल्लो आनी वयर उल्लेखीत तीन मनशां खेरीज कोणूच वाचूंक नासलो. त्यो व्यक्ती म्हटल्यार प्रोफेसर मेहताब, मिस नो आनी यस् नांवाचो निग्रो भुरगो.

प्रोफेसर मेहताबान हे धर्तरेचो त्याग केलो. तो धर्तरेवयल्यान उडून सूर्यमाळो उलांडून, आकाशगंगांच्या पलतडी आसलेल्या ड्रॉमॅडो नांवाच्या एका गिऱ्यार गेलो. ड्रॉमॅडो गिऱ्याक दोन सूर्यां पसून गरमी मेळटाली. पूण ही गरमी खूब उणी आसली. कारण ते सूर्य मध्यम वयाचे आसले. ते भायर ह्या दोनाय सूर्यांतल्यान दोन वेगवेगळे तरेचीं किर्णां भायर सरतालीं.

एका सूर्यांतल्यान धर्तरेच्या सूर्यांतले वरीच न दिसपी धवीं किर्णां भायर सरतालीं. पूण तीं हे किर्णांकडल्यान नश्ट जातालीं. ताका लागून गिऱ्यांवयलें हवामान खूबच समशीतउश्ण आसलें. हांगासर मनांत चड राग तयार जायनासलो वा मनशा मनशांत दुस्मानकाय निर्माण जायत इतलो दुस्वासूय वाडनासलो. वत कमी तशीच थंडसाणूय कमी. गुरुत्वाकर्शण तर इतलें उणें की, दोन भुरगीं त्या गिऱ्यार वचून उडयो मारूंक लागलीं

कृश्न चंदर हे उर्दू साहित्यांत प्रख्यात कथा लेखक. तांच्या कथांतल्यो कितल्योश्योच कथा पयल्या दर्जाच्यो अशी मान्यताय आसा. कृश्न चंदर हे जीवनवादी आनी मानवतावादी कथाकार. तांचे कथन शैलींत दोंगरी न्हंयांचें प्रवाहीपण आसा आनी वाचकांच्या मज्जाशी पळव घेवपाची अदभूत कळाशी तांचे प्रभावी शब्दकळेंत आसा. हे शब्दकळेंत म्होंवाळपण, उजवाड आनी परमळ पळोवंक मेळटा. जिविताच्या काळ्याकुट्ट आंगाचें चित्रणूय तें हेच कळाशीन करतात.

नो एन्ड एस् ही अशीच तांची उर्दू कथा. तिचो कोंकणी अणकार **रमेश भगवंत वेळुस्कार** हाणीं सुरबूसपणान करून दिला.

जाल्यार तीं हजारखेपो वयर उडलीं.

अशेंच म्हणा, की तो ग्रह जर धरती आसतो जाल्यार तीं भुरगीं जमनीवेल्यान उडून एवरेस्ट शिखराक स्पर्श करूंक शकतलीं आसलीं! वत तर सामकें गाळून येतालें की मिस्र नो त्या किर्णांचो भांगरा रंगाचो स्वेटर विणटाली आनी मास्टर यस जेन्ना एखादले गजालीवेल्यान खळखळून हांसतालो तेन्ना ताचें हांसप वाऱ्यार आयस्क्रीम जावन उडटालें.

दीसभर हीं भुरगीं त्या गिन्याचेर हांसून हांसून आपल्या हांसपाचें आयस्क्रीम खायत आसतालीं. हांगाचे पर्वत माउंट एवरेस्टापरसूय उंच आसले. पूण ते ल्हवपीक स्पंजाचे आसले. ते इतले ल्हव-मोव आसले की आंगट्यान दामल्यार पुराय दोंगोरूच जमीन भरवण जावन येई आनी मागीर ल्हवू ल्हवू दुसरेच सुवातेर वयर सरून येई. मास्टर यसाक आनी मिस्र नोक हो खेळ खूबब घोस्ताक वयतालो. दोगांय सद्दां त्या गिन्याच्या दोंगरार खेळटालीं आनी हाका धरूनच हवामानात बदल जायत रावतालो.

प्रोफेसर मेहताबान खूबब विचार करूनच तो ग्रह वेंचलेलो. ताका खबर आसलें की हजारानी वर्सां सावन मनशाच्या हाडांनी रिगलेलो हो दुस्वास केन्ना ना केन्ना उफाळून वयर येतलो आनी दुर्देवी मनीस जात नश्ट करून उडयतलो. पूण वेळ उणो आसलो आनी तो त्या किर्णांचेर रामबाण उपाय काडूंक शकनासलो. म्हणून ताणें ल्हवू ल्हवू आपल्या प्रचंड फोटोन राँकेटाच्या माध्यमांतल्यान जायते पावट सूर्यमाळां भायर वचून जे सुवातेर मनीसजात दुस्वासाच्या ह्या विनाशापसून वाचूंक शकतली अशा ग्रहाचो सोद घेवपाक सुरवात केल्ली. बऱ्या नशिबान ताका रोकडोच हो ग्रह गावलो. ते उपरांत फुडलीं धा वर्सां मानवी गिन्यान आनी कला हांकां संबधीत आसलेले मोलादीक सांस्कृतीक

अणभव तशेंच हेर गरजेचें सामान कोण्णाक कळनासतना धर्तरेवयल्यान व्हरून तो त्या गिन्यार दवरीत रावलो. जेन्ना ताची सगळी वेवस्ता पुराय जाली आनी आपल्या शास्त्रीय अणभवां वरवीं ताची पक्की खात्री जाली, तेन्ना आपल्याक असो एक ग्रह सांपडला की जंय रावल्यार फकत मनीसच न्हय तर ताची संस्कृतायूय सुरक्षीत उरूंक शकतली, ही आनंदाची खबर लोकांक सांगपा खातीर तो डॉमेडा गिन्यावयल्यान धर्तरेचेर देंवलो.

पूण दुःखाची गजाल अशाखातीर की जेन्ना प्रोफेसर डॉमेडा गिन्यावयल्यान आपले धर्तरेर परतलो तेन्ना निमाणें म्हायुध सोंपते अवस्तेंत आसलें. मनीसजात सोंपलेली. प्रोफेसराचे उमेद हाडपी सुचवणेचें प्रत्यक्षांत रूपांतर करपाखातीर कोणूच जितो उरूंक नासलो. मोट्या कश्टान तांका धर्तरेच्या वेगवेगळ्या वाटारांनी आसलेलीं हीं दोन भुरगीं मेळ्ळीं आनी तांकां फोटोन राँकेटांत बसोवन तो नव्या गिन्यावटेन गेलो.

डॉमेडा पावल्या उपरांत ताणें त्या दोनय भुरग्यांचें खाण जेवण, शिक्षण आनी तांकां मनीस करपाखातीर रात दीस घश्टे काडले. हीं दोगां भुरगीं मनीसजात फुडें व्हरतलीं आसलीं. हांचे मदलें एकलें जरी मेलें, हांचे मदल्या एकाच्या जरी शिक्षणात चूक जाली तरी ज्या प्रश्नांनी एकविसाव्या शतकांत मनशाक मरणाचे धडेर व्हरून दवरला तेच प्रश्न परतून उपरासतले.

देखून प्रोफेसर मेहताबान दोनूय भुरग्यांचें शिक्षण, पालन पोशण, देखरेख हांचेमदीं मातूय हयगय केली ना. ताका आपल्या मर्णापयलीं मनीसजातीच्या ह्या दोगांय प्रतिनिधींकडे हे वेळार धर्तरेवयल्यान कायमची ना जाल्ली, मानवी गिन्यान आनी संस्कृती हांची पुराय संपत सोंपोवपाची आसली.

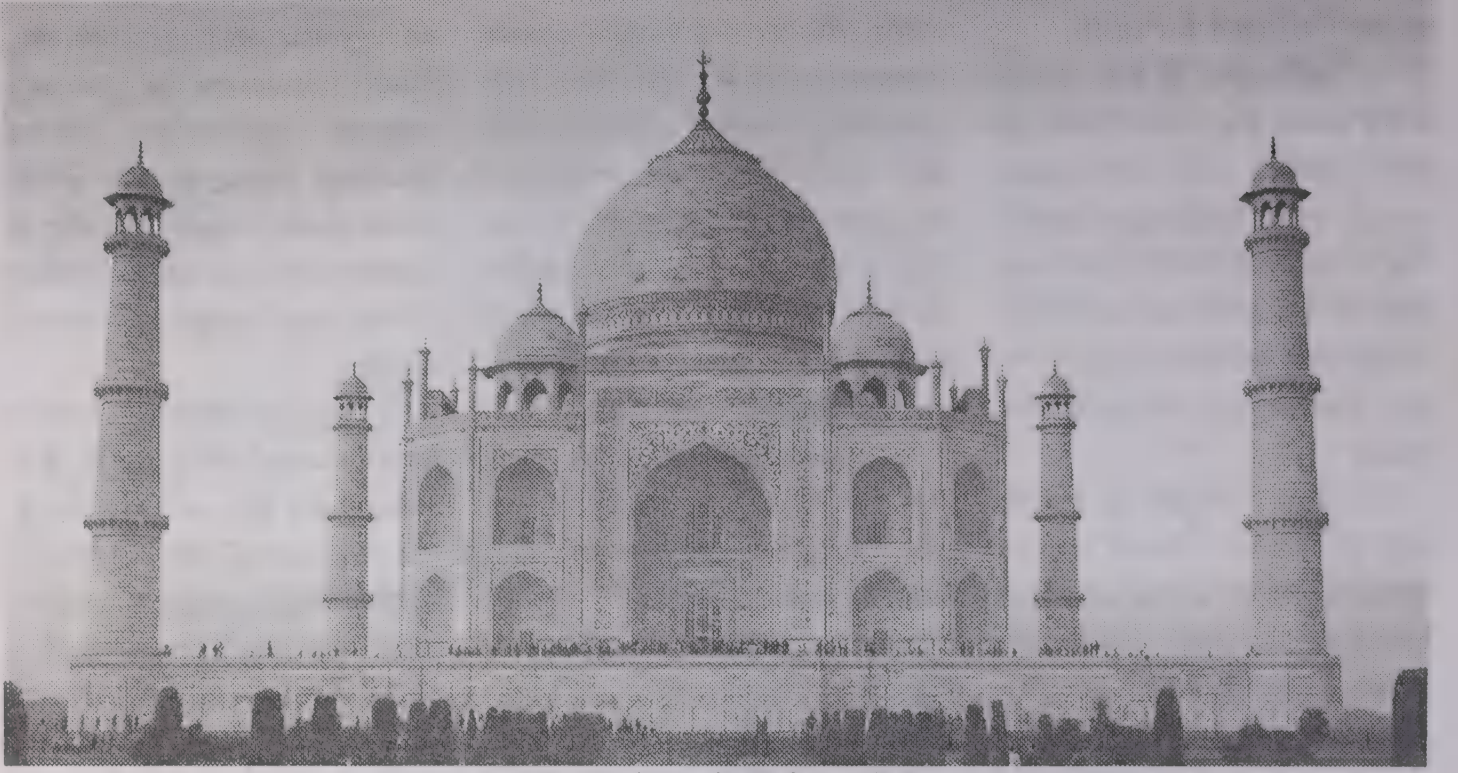
विज्ञान, इतिहास, साहित्य, दर्शनशास्त्र, अर्थशास्त्र हांचे पैकीं जिविताचें खंयचेंच तास सुटूंक जायना. स्वर आनी व्यंजनां हांचेपसून सुरू करून शेक्सपिअर, कालिदास,

दांते, तुळशीदास आनी गालीब हांचे मेरेन, विज्ञानांत झाडावयल्यान फळ पडल्यापसून ताऱ्यांच्या उड्डाणामेरेन म्हणचेंच न्युटनापासून आइनस्टायन तशेंच प्रोफेसर मेहताबा मेरेनचो गिन्यानाचो केदो मोटो भौ मोलादीक खजिनो ताका कांय वर्सां भितरूच ह्या दोन तन्न्या मेंदवांकडे सुपुर्द करपाचो आसलो.

वेळ उणो आसलो आनी तो तर दिसान दीस म्हातारो जायत वयतालो. ती स म्हयन्यांची फ्रेंच चली आतां सोळा वर्सांची सुंदर नखरेल तरणाटी जाल्ली. आनी तो मुदयाळ्यां केंसांचो, मादक नदरेचो, लजेस्त, हांसत्या मुखमळाचो निग्रो भुरगो आतां स फूट उंचायेचो, रूंद छातयेचो, धिप्पाड आंगाचो तरणाटो जाल्लो. ताणें वयाच्या एकविसाव्या वर्सांत पावल घातलेलें. दोगांयचें शिक्षण एकठांयूच चल्लेलें.

प्रोफेसराचे नदरेन दोगांय बराबरचीं आसलीं. तांचे मदीं व्हड-उणाक अशें कांयच नासलें. तो त्या दोगांयचेर सारकोच प्रेम करतालो. इलेक्ट्रॉनिक मेंदवाच्या माध्यमांतल्यान तो सद्दां त्या दोगांकूय समान मानवी गिन्यानाची गिरेस्तकाय दितालो. दोगांय भुरगीं हुशार आनी फिशाल आसलीं, आनी आतां गेल्ल्या पंदरा वर्सांच्या शिक्षणाक लागून त्या दोगांयचे मेंदू पंदराव्या शतकांतली मानवी बुद्द ज्या थराक पावतली थय मेरेन पावल्ले.

प्रोफेसर सामको खूश आसलो. कांय वर्सां भितरूच हीं दोगांय विसाव्या शतकाचें गिन्यान उलाडून फुडें वयतलीं. मागीर तांचें शिकप पुराय जातलें. मनशान हजारानी वर्सांच्या संशोधनाच्या मालवजार जो गिन्यानाचो सांठो एकठांय केल्लो तो आतां कसोच व्यर्थ जांवचो नासलो. मनशाची प्रगती खुंटची नासली. मनीस आपले नवे जल्मभुयेंत फुडेंच वचत उरतलो.

पूण मनशाचो वंश वाडटलो कसो...? कसो वाडटलो....?

सध्याक तरी ह्या गिन्यार फकत तीन मनशां आसलीं. गिन्यानाच्या धाग्यान तीं एकामेकांत गुंथलेलीं. पूण एक घरांत जी आत्मियता, जें प्रेम आसता तें तांचेमदीं खंय आसलें? तें घर प्रोफेसर धर्तरेचेरूच सोडून आयल्लो. त्या घराच्या सुखाची ह्या दोगांय तरणाट्यांक मात पसून कल्पना नासली.

ही एक विचित्रूच गजाल जाल्ली. पिस नो आनी मास्टर यस् हांचें पालन पोशण एकाच बराबर जाल्लें. दोगांय वांगडाच वाडलेलीं. दोगांयकूय एकामेकाच्या सांगाताकूच रावप भाग आसले. त्या दोगांय खेरीज तांकां आनी कोणूच इश्ट नासलो. प्रोफेसर आसलो, पूण ताची सुवात बापायची आसली, गुरुची आसली. दयाळू वडील मनशाची आसली. नेमाप्रमाण पळयल्यार त्या दोगानी एकामेकाचेर मोग करून मनीस जातीचो विस्तार करूंक जाय आसलो. प्रोफेसरान त्या दोगांकूय समजावन सांगलें. ते भायर हें न कळपा इतलीं अज्ञानीय तीं दोगांय

नासलीं. आपणे एकामेकांकडे लग्न केलें ना जाल्यार ताचे परिणाम कितले भयंकर जावं येतले हाचीय तांकां कल्पना आसली. हे पुराय आकाशगंगेतलें सुबोध, शृंखलाबद्ध मानवी जिवीत सासणाचेंच ना जावन वयतलें हेंय तांकां कळटालें. पूण कित्याक कोण जाणा, तीं दोगांय एकामेकाचेर मोग करिनासलीं. तीं एकामेका वांगडा रावतालीं. एकामेकां बदल तांकां ओड आसली. पूण तांचो एकामेकाचेर मोग मात नासलो.

मास्टर यस् अशी कागाळ करतालो की तें इतलें गोरें कित्याक? तो म्हण.... आपल्याक इतली गोरी चली नाका. यसाच्या काळ्या रंगा बदल नो क कसलीच हरकत नासली, पूण ताचे कोंगरे केंस मात ताका मातूय पसंत नासले. “म्हाकां लांबसार केसांचो चलो जाय.”

“म्हाका काळ्याशार दोळ्यांची चली जाय. ती इल्ली सांवळीय आसल्यार उपकरता. तिणें हुजत घालपाक आपली ना ना. पूण शेवटाक हार मात तिणेंच घेवपाक जाय.”

“अब्बा! हांव कित्याक म्हण हारूं? अं....ह....” ना फणफणटालें, “तुजे कडल्यान

हांव हारूं?”

“आनी हें पळय नो, वगीच उटसूट कवितांचीं कोटेशनां करीत वचूं नाका.” यसाक विज्ञान, गणित, आल्जेब्रा हांची इल्ली चड गोडी. नो क काव्य आवडटालें. साहित्य, तत्वज्ञान, गजाली ह्यो तिच्यो आवडीच्यो गजाली. तशो तिका जायत्यो भाशा येताल्यो आनी तिका रॉकेटय चलोवंक येतालें.

“तुका कितें दिसता, हांव तुजेसारक्या पंडित, निरस, आल्जेब्रीक मुर्खाकडें लग्न जातलें?”

“यस्” यसान म्हटलें.

“नो.” नो न म्हटलें, म्हाकां असलो तरूण जाय जो उदकाच्या बोमाड्यांवरी मोव आसतलो, सूर्यावरी भांगराचो आनी रॉकेटावरी अतिगतीशील आसतलो. आठूय पार मनांत फॉर्म्युला चोखीत रावपी या मुर्खाचो म्हाकां कांयच उपेग ना.

“मागीर असलो भुरगो हाडपाचो खंयच्यान?” प्रोफेसर पिकार जावन नो क विचारतालो. “तुमी दोगांच तर उल्ल्यां

आतां. तुमी दोगांयनी जाता तितले वेगीं लग्न जावप अशें म्हाका दिसता. येत्या वीस वर्सांत तुमकां सोळा तरी भुरगीं जालीं....” प्रोफेसर हिशोब करपांत गुल्ल जालो.

“म्हाकां हाचो मोग ना!” नो रडकुरें जावन म्हण, “हो जेन्ना जेन्ना आपल्या हातानी म्हाकां स्पर्श करता तेन्ना हाचे हात म्हाकां सामके थंडगार लागतात. जसो काय कोणे तरी म्हज्या हाताक झेलाचो खडो लायला असो भास जाता. म्हाकां इंगळ्यावरी भगभगीत चलो जाय.”

“आनी हें तर सामकें कुरूप...” यस आंबट तोंड करून म्हण, “हे हाचे निळे दोळे, हे मानेवयले मेजून जायना इतले कुचकुचीत तीळ आनी लाल भडंग ओंठ.... जशें काय उकतें, कात गेल्लें जखमी मांस. छी! हे चलयेचेर हांव मोग करूंक शकचो ना. कसोच करूंक शकचो ना.”

प्रोफेसर निराश जावन तकली धाडायतालो. ताणी जीणभर केल्ले अफाट कश्ट फुकट वयताले. तो जगांतलो सगळ्यांत व्हड प्रतिभावंत आसलो आनी ह्या वेळार संवसारांतलो तोच निमाणो बुद्धिमान पुरुश आसलो. ताका सगळें कितें येतालें. सगळें गिन्यान, सगळें विज्ञान आनी कलाय.

पूण मोगाविशीं मात ताका कांयच खबर नासलें.

ताणें फाटीं वळून पळयलें तेन्ना ताका आपलें भुरगेंपण याद जालें. तो रस्त्याचेरूच ल्हानाचो व्हड जाल्लो. एके भिकानीन ताचो सांबाळ केल्लो. आपली आवय कोण, बापूय कोण हाचे विशीं ताका कांयच खबर नासलें.

हांवें तिका पयलेच फावट पळयली तेन्ना ती रहमन भायच्या पयल्या मजल्यावेल्या जनेलांत बसून हळशीक गाळी घालताली. हें जनेल आमच्या आंगणात उकतें जातालें, आनी कायद्या प्रमाण तें बंद दवरताले, कारण पडदाशीन बायलो थंयच्यान दिसूं शकताल्यो.

ताची गरजूय ताका दिसूंक नासली. सामक्या ल्हानपणांतूच ताका आपले जिणेतली समजिकाय शिकून घेवची पडलेली. ताचें वांगडचे सगळेच काळखांत चांचपडटाले. गल्लेंतले हळशिकेंत लोळपी, घाण मारपी, सपणांचेर न्हिदपी, पादऱ्यांचे भिकेर जगपी, वर्गणी एकठांय करून शिकप घेवपी. तीं वर्सां कितलीं लखलखीत आनी उज्वल आसलीं! जेन्ना ताका नामना मेळ्ळी, संपत्ती मेळ्ळी तेन्ना ताचे दीस हिऱ्यावरी तासाळ आनी घणघट्ट आसले. पूण ते काळार ताका मोग मेळूंक नासलो. तो जें काम करतालो आनी जें काम ताणें धर्तरेर आसतना आंगार घेतलेलें तें इतलें मोटें आसलें की ताका प्रेमाची केन्नाच गरज भासली ना. ते विचित्र भावनेची ताका केन्ना वळखूच जाली ना. ताणें प्रेमभावनेसंबंधान सगळें कितें वाचून जाणा जावन घेतलेलें. ह्या दोगांय तरनाट्यांक ताणें तें शिकयल्लेंय. पूण शिकप वेगळें आनी समजप वेगळें. ताका प्रेम केन्ना समजलेंच ना. ताणें फस्काचे काडये प्रमाण आपल्या उज्याचो उपेग केलो. आपलीं बोटां ताणें केन्नाच हुलपावन घेवंक नासलीं. हाका लागून त्या दोगांकूय प्रेमासंबंधान समजावंक तो असमर्थ जाल्लो.

कांयच येवजना जालें तेन्ना तो परत एक पावट धर्तरेर पासय मारून येवपाक तयार जालो. कोणें सांगचें, घडये धर्तरेर आपलेवरीच आनीकूय दोग जाण, वेगवेगळे वा एकठांय, खंय तरी त्या घट्टण संवसारांत मेळतूय! एका काळार संस्कृतायेचें उत्तम घर आसलेल्या ह्या संवसारांत आनीक दोन व्यक्ती मेळटल्यो. त्यो एकामेकांकडे लग्न जावंक तयार जातल्यो आनी आपले बराबर ह्या गिन्यार येवन मनीसजातीचो विकास घडोवन हाडटल्यो हाचेविशीं ताका व्हडलीशी आस दिसनासली. तरी पूण एक निमणो यत्न करूंक कांयच हरकत ना!

ताणें आपली ही येवजण त्या दोगांय तरणाट्यांक मेकळावन सांगली ना. ताणें तांकां इतकेंच सांगलें, “धर्तरेवयली संस्कृताय आनी नागरीकताय हांचे अवशेश पळोवपा खातीर हांव

म्हजें फोटोन रॉकेट घेवन वयतां. तुमकां म्हजेबराबर वचपाचें आसल्यार चला.”

आयकनाफुडेंच तीं दोगांय यस आनी नो एका पांयार तयार जालीं. आपली जल्मभूंय पळोवपाक जशी काय तीं उतावीळ जाल्लीं, जंयसून तीं आयिल्लीं ताचो इतिहास, संस्कृताय हे संबंदान आपणे प्रोफेसराकडल्यान इतलें कितें आयकलां, तें जग कशें आसतलें काय? आपली ती मुदलची जल्मभूंय, आपल्या पूर्वजांची धर्तरे कशी आसा काय? हे संबंदान फकत इतिहासीक आनी भुगोलीक म्हायती मेळोवपाखातीर आपल्याक थंय वचूंकच जाय अशें तांकां दिसलें.

फोटोन रॉकेट धर्तरेवेल्या वातावरणातल्यान सकल येवन संथगतीन उडूंक लागलें. ते वेळार धर्तरेचेर एक मातकट धुकें पातळ्ळें. फांतोडची मातयाळी लाली सगळ्याक शिंवरलेली. सूर्याचो रंग पारव्यांच्या रंगावरी धुल्लट लाल आसलो. वचत थंय उध्वस्त जाल्ल्या घरांचे, वाड्यांचे चिरे, विटो हांच्यो राशी पडलेल्यो. झाडां पेडां लासून गेल्लीं आनी आसमंतांत सुरींगाच्या दारवेचो उग्र दर्प भरून गेल्लो आनी मनशाच्या जिविताचो मागसून दाखोवपी कसलेंच लक्षण थंय खंयच दिसनासलें.

प्रोफेसर मेहताबान आपल्या फोटोनान धर्तरेक जायते भोंवताडे घातले. आपल्या इलेक्ट्रोनीक तशेंच रडारी दुर्बिणीतल्यान जमनीच्या सांदी कोणशाचें निरिक्षण केलें. जिवीत मनशांचें, जिवांचें कसलेंच चिन्ह थंय पळोवंक मेळनासलें. उध्वस्त जाल्ले धर्तरेर पिशें लागलेल्या कोलसुण्यावरी वारें सोंशेतालें. न्हंयांनीं उदक आसलें मात तें पिवपी कोण नासले. उंच-व्हड शिखरां झेलाचे ओव्हरकोट चडोवन उबीं आसलीं. पूण तांचेर नदर घालपी मात कोणूच नासलो. अदीं मदीं जमनीर तण वाडलेंलें. पूण ताचेर चलपी एक पांवल लेगीत नासलें?

इल्ल्या इल्ल्या अंतरावयल्यान आपल्या रॉकेटाच्या खूब शक्तीशाली माईक - सिस्टिमेवेल्यान प्रोफेसर घोशणां करतालो, “खंयूय कोण मनीस आसल्यार उलयात.” आनी रॉकेटाचो इलेक्ट्रॉनीक आंटेना कापोडयाच्या जाळा प्रमाण उबे आडवे धागे पातळावन अती सुक्ष्म मानवी आवाज आयकुपाखातीर तडफडटालो.

कसलोय मात्सो लेगीत आवाज, एकाद्रया भुरग्याचे माणकुलपणातले बोल, वा मनशाच्या इल्ल्याशा उतराचो हुंकार लेगीत आयकूंक येनासलो. तशें कितेंय आसलेलें जाल्यार आंटेना तें तात्काळ ओडून घेतलो आसलो. पूण ताका कसलेंच प्रतिउत्तर मेळ्ळें ना.

रॉकेट एका निःशब्द वातावरणातल्यान भोंवतालें. आरे रे! सतत बडबडत रावपी, केन्नाच वगी ना रावपी मनशाची अशीं दाडमणां कित्याक घट्ट जाल्लीं काय? जे कोण व्याख्याना, प्रवचना दिताले, गीतां गायताले, धर्माच्या नांवान झुजां करपाक फुसलायताले, हक्क आनी त्याग हांचे खातीर मरपाक तयार आसताले ते सगळे मरून गेल्ले आनी तांचे बराबर तांचें बरेंपणूय मरून गेल्लें. तांचे धर्म, पंथ, अधिकार, न्याय, वाद सगळेंच ना न्हप्पय जावन गेल्लें.

न्हंयांतलें पाणी रडटालें. झाडां रूखांच्यो वांज खांदयो मानो सकल घालून उब्यो आसल्यो. उजवाडाची लाली साजशिरंडार करून धारेवयल्यान धर्तरेर देंवल्ली. पूण आपणाक पळोवपी एक लेगीत जीव नासलेल्यान निरास जावन ती सूर्याचे कुशींत परत गेल्ली. फोटोन रॉकेट सामकें धर्तरेच्या लागशिल्ल्यान वयतालें. अचानक प्रोफेसर खूब पिकार जालो. आनी तो ल्हव स्वरांत उलोवंक लागलो - जसो काय तो एके करूण कथेचो निमणो परिच्छेद वर्णन करतालो

“हांगा न्युयॉर्कच्यो मळबाक तेंकपी

इमारती आसल्यो. हें पॅरीस - नाजूक आंगलोटाच्या सुंदऱ्यांचें शार. हें मॉस्को-चेकॉव्ह. डोस्टोव्हस्की आनी टॉलस्टॉय हांची प्रेयसी - हें पेकींग. नीलमण्यांच्या नाजूक इमारतींचें शार. हांगासर टॉकियो आसलें. गैशा आनी चेरीच्या कळ्यांचें हें शार. हें तेहरान - सुंदर गुलाबांचो झोपाळो. हें लाहोर-काव्य आनी साहित्याच्या हालचालीचें केंद्र. ही दिल्ली. भारताची राजधानी, सात संस्कृतायांची राजधानी आनी सात सभ्यतायांचें कुळार. पूण आतां हांगा उल्ल्यात फकत उध्वस्त इमारतींच्यो राशी, विटांच्यो मातयेच्यो निस्तब्ध, वशाड, वैराण, मोने भग्नावशेश. खंयच एक्क लेगीत उबी उल्ली ना. एक्क घर तगून उरूंक ना. सगळ्याक उध्वस्ततायेच्यो राशी, आनी फुडें.”

प्रोफेसराचो आवाज वातावरणात विरून गेलो. जसो काय तो त्या उदास यादींनी स्वताक शेणोवन बसलेलो. इतल्यांत अजापीत जावन तो सकल पळोवपाक लागलो.

“आरे -!” तो आड्डलो. यस् आनी नो दोगांय ताचें आड्डप आयकून ताच्या फुड्यांत आयलीं आनी तांच्योय नदरो सकल भिरभिरूंक लागल्यो. प्रोफेसराचे नदरे वांगडा त्योय सकल गेल्यो. खऱ्यानीच सकयले वटेन एक इमारत जशीच्या तशी बरे अवस्थेत उबी आसली. सगळ्यांक अजाप जालें. ताणी परत परत आपले दोळे चोळून पळयलें. खऱ्यानीच थंय एक इमारत उबी आसली. ती नदरेक दिसलेली भूल नासली. पुराय धर्तरेचेर फकत एकूच इमारत उबी आसली. प्रोफेसरान ल्हवूच आपलें रॉकेट ते इमारती सामकार देंवयलें. मागीर तीं तिगांय भायर येवन ते इमारती फुड्यांत गेलीं. ती एकटुकी एक स्वाभिमानी इमारत ह्या पुराय संवसारांतली मनशांच्या हातानी घडयल्ली निमाणी इमारत आसली आनी ती सामकी मूळ रूपांत आसली तशी आसली.

काळोख दाटत येतालो. पूण जंय ती इमारत उबी आसली थंय मात मातूय काळोख नासलो. जसो काय काळोख तिका स्पर्श

करपाकूच भितालो. न्हंयच्या कांठार एक सुंदर, महाल, म्होवाळ स्वप्न एकाद्रे सुंदरी प्रमाण नटत मुड्डत आपले संगमरवरी हात वयर उखलून मोगाच्या दरबारांत नमाज अदा करताली.

“ताजमहल!” नो न वळखलो आनी मोट्यान आड्डत, धांवत तें दरवजांतल्यान भितर गेलें. प्रोफेसरान ताजमहाला संबंधान त्या दोगांकूय आदीं सांगलेंच. ताचें चित्रूय ताणें तांकां दाखयल्लें. आनी आतां तोच ताजमहाल सामको तांच्या मुखार आसलो. सगळें कितें नश्ट जाल्लें. पूण ताजमहल मात वांचलेलो. ही एक अदभूत घटना आसली आनी आतां तीं तिगांय उमेदीन थरथरतल्यो मनोभावना काळजांत लिपोवन ताजमहाला मुखार उबीं आसलीं. इतल्यांत एका संगमरवरी मनोऱ्यामुखार चवथी चंद्रकोर येवन रावली. जशी काय कोणाच्या तरी नाजूक, मस्त बोटांत लखलखती रूप्याची मुदी शी!

“आह....आ....!” नो च्या काळजांतल्यान अंधूक सो सुस्कार भायर सल्लो. ताणें यसाचो हात हातांत घेतलो आनी ल्हवूच म्होवाळसाणेन पोशेत तें म्हणपाक लागलें, “तुजो हात असो इंगळ्यावरी भाजता कित्याक?”

“आहा....आ....! तूं कितलें देखणे आसा गो!” यसान नो क म्हटलें, “तूं इतलें सुंदर दिसता हें म्हाका खबरूच नासलें पळय.” तो अजापान नो च्या मुखामळाकडें पळयत उल्लो. जसो काय तो ताका पयलेच पावट पळयतालो.

नोन प्रोफेसराक सांगलें, “हांव यसाकडें लग्न जातलें आनी आमी दोगांय याच ताजमहलाच्या पायांकडें रावतलीं. आमची संतत हांगाच जन्माक येतलीं.”

“आगो तूं उलयता कितें?” प्रोफेसर भियोन म्हणपाक लागलो, “ही दुस्वासान भल्लेली युध्द भूंय.... धुल्लान

आनी रक्तान माखलेली. भावाभावाच्या रक्ताची तान केळवपी ही दुश्ट जमीन. ही पोन्नीच काणी परत सुरू करपाची बी तुकां आस ना मगो?”

“जो मेरेन ताजमहाल बाकी आसा तो मेरेन मनशाची आस बाकी आसा.” नो लक्तुबायेन ताजमहालाकडेन पळयतालें.

“हांव तुमचे खातीर म्हज्या फोटोन रॉकेटांतल्यान हो ताजमहाल हांगासल्लो काडून ड्रॉमेडो गिन्यार व्हरूंक शकतां.”

“हाचेहून व्हड आनीक अन्याय तो कितें प्रोफेसर?” यस भियेवन म्हणपाक लागलो. “ताजमहालाकडें पळयात, अशें दिसता – हो मनशाच्या हातांनी घडोवंक ना, हो तर धर्तरेतल्यान उदेवन वयर आयला. प्रोफेसर, हें तर हे वसुंधरेचें सपन, आनी सपना चोरपाक येनात.”

“पूण हे धर्तरे दुस्वासाचीं किरणां झडटात आनी मनशाच्या हाडांत घुसतात.” प्रोफेसर मोट्यान आड्डलो.

“तशें जाल्यार हो ताजमहाल कसो जालो तर?” यसान विचाल्लें.

“दुस्वासाचे जमनीतल्यान मोगाची ही अद्भूत करामत कशी उदेली तर?” नो न प्रोफेसराक म्हटलें, आनी यसाचो हात घट्ट धरून

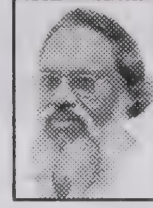
ताणें म्हटलें, “अशें म्हणूं नाका प्रोफेसर, अशें म्हणूं नाकां! केन्ना ना केन्ना तरी ते सूर आयकूंक येतले! केन्ना ना केन्ना तरी तो परमळ घमघमतलो! केन्ना तरी तो मोग जागो जातलो! आनी मागीर गांवागांवातल्यान तशेंच गल्ले गल्लेंतल्यान तो ह्या संवसारार राज्य करतलो.”

उपरांत एक लांब सुस्कार सोडून नो न यसाच्या हड्ड्यार आपली तकली दवल्ली आनी दोळे धांकून शांतपणान ताणें म्हटलें, “म्हाका म्हजीं भुरगीं पळोवपाक मेळटलीं!”

तीं ताजमहालाचो संदेश घेवन सवन संवसारांत पातळत वयतात.

मूळ कथा – कृश्न चंदर

अणकार – रमेश भगवंत वेळुस्कार
पाळें, शिर्दोन.

मो. – ९४२०६८८४६९

सांस्कृतीक दायजाची राखण आनी संवर्धनाक पालव दियात.

१. गोंयच्या पुर्विल्ल्या दायजाचें येवपी पिळगेक वळख करून दिवं पुरातत्व खातें संवर्धन करता.
२. १५ व्या शेंकड्या आदलो पुर्तुगेजींतल्यान संग्रह.
३. मराठा, हैदार अली, टीपू सूलतान आनी सावंतवाडीचे भांसले आदींच्या पुर्तुगेजांकडल्या संबंदाचेर उजवाड घालपी मराठी (मोडी), हळकन्नड आनी कांय बर्शियन दस्तऐवजूय आसात.
४. संग्रहांत कांय दस्तऐवज चिनी आनी व्हियेतनामी लिपेंतूय आसा.
५. दस्तऐवजांचें शास्त्रोक्त संवर्धन करून दवरूय पुरातत्व खात्याकडेन स्वताचो परिपूर्ण संवर्धन विभाग आसा.
६. अर्विल्लें मायक्रो फिल्मींग, फोटोप्रत आनी झेरोक्स सामुग्री आसा.
७. हें तुमचें पुरातत्व खातें आनी तुमी तुमचेकडल्या खारसगी कागदपत्रांचो संग्रह दान करून तें गिरेस्त करूं येता.

गोंय पुरातत्व खात्याक सदांच भेट दियात.

पुरातत्व आनी पुराणवस्तुशास्त्र संचालनालय

गोंय सरकार

फोन : २२२६६८२

हांचे वतीन प्रसूत

पुसूफ अ. शेख दुर्दर्शन
सारख्या प्रतिशठीत प्रसारण
माधमांत संचालक पदाचेर
पावपी, शिलांग आनी गुहाटींत
उंचल्या सुवातीर वावुरपाची संधी
लाभिल्लो पयलो वयलो
गोंयकार. कोंकणी कवितेच्या
मळार आपली अशी स्वाशेली सुवात
केलोवपी कवी. ताका अंदू वर्साचो
प्रतिशठेचो आंतोन पेरैरा पुरस्कार
फावो जाला. त्या निमतान बिम्ब
परिवारा खातीर ह्या खोशयेच्या
खिणाक तांचे कडेन भासाभास
करतात पत्रकार अशोक रघुवीर
चोडणकार.

आयज आमची अस्मिताय आनी आमी सामकेच रोणल्यात.

❁ १९६६ सालांत जेन्ना वास्को शारांत एकूय कोंकणी कवी
नासलो आनी खंयच्याय कोंकणी लेखका कडेन तुजो संपर्क येवंक
नाशिल्लो तरी तुका कोंकणी भास आनी कोंकणी साहित्याची
इतल्या दाटीची ओड लागप हें कशें कितें?

❁❁ भुरगेपणांतूच हांव कोंकणी समाजा बरोबर एकजीव जाल्लो.
म्हजे बरोबर शिकपी भाव भयणी, म्हजे शेजारी पाजारी, सकाळ फुडें
उंडे हाडपी पदेर, माडार चडपी रेंदेर, वास्को वेळेर रापण ओडपी
खारवी.... सगलेच कोंकणी उलयताले. बाजारांत पसरकारांचो सगलो
वेव्हार कोंकणी भाशेंत जातालो. प्रवास करताना 'कार्पेच्या' (आतांच्या
बशीच्या) 'किलिन्डरांची' (कन्डक्टराची) भासूय कोंकणी आसली.
म्हणजे ह्या समाजाकडेन समरस जाल्ल्या म्हज्या सारखिल्ल्या मनशांचे
प्रतिभेक कोंकणी सोडून खंयच्या भाशेंतल्यान जाग येतली?

❁ कोंकणींतल्यान वाचन बीन जाल्लें व्हय? तुज्या हातीक
लागिल्लें पयलें कोंकणी पुस्तक खयचें?

❁❁ १९५९-६०च्या सुमाराक, म्हणजे शाळेंत शिकता आसताना
'फुलत्यो कळयो' नावान उजवाडाक आयिल्लें पुस्तक हातांत पडिल्ल्याचो
उगडास जाता. धड वाचपाक येनाशिल्लें पूण तशातशें वाचून भौच
आवडिल्लें. त्या पुस्तकाच्यो बरोवपी मोगाबाय सरदेसाय म्हूण मागीर सुमार
२० वर्सा उपरांत नदरेक आयिल्लें.

❁ म्हणज मागीर तूं तेच मोडींतल्यान बरोवपाक लागलो?

❁❁ ना. तो एक योगायोग. म्हज्या बरोवपाची मोडी वा शैली घडली
ती 'राष्ट्रमत' दिसाळ्याच्या कोंकणी विभागा द्वारा म्हणल्यार जाता. १९६६-
६७च्या सुमाराक कोंकणी कवितेक हुंवार आयिल्लो, त्या वेळार स्फुर्तेभार
हावेंय तातूंत उडी माल्ली. म्हज्या कवनांक प्रसिध्दी माध्यमांत सुवात मेळूंक
लागली. गीत काव्य रचून सादर करपाक लागलों. ह्याच वेळार कॉलेजींत
शांताराम ल. नायक, अँड. प्रकाश प्रभुदेसाय, हनुमंत मावजो, सतीश दळवी
हांच्या संपर्कांत आयलों. मागीर जयमाला चोडणेकार (दणायत) आनी हेर

साहित्यीक मेळूंक पावले. गोंयभर कवी संमेलनानी वांटो घेवपाक वचपाक लागलों. अनील कामत शंखवाळकार, सदानंद जांबावलीकार, दिलीप सावर्डेकार, उल्हास बुयांव, ओलीवीन गोमिश, प्रकाश पाडगांवकार, नयना सुर्लकार (आतांच्यो आडारकार), भिकाजी घाणेकार, जेस फर्नान्दीस.. अश्या अनेक कविइश्टां सांगाताक हिसपाभायर कवी सम्मेलनां आमी त्या वेळार रंगयलीं. हें चालूच उल्लें आनी फुडें दिलीप बोरकार, बी. ई. मेंडीस, तोमाझीन कार्दोझ, फा. प्रताप नायक, एन. शीवदास अशे अनेक कवी इश्ट मेळत रावले.

❀ आनी ओपिनीयन पोल?

❀❀ हय. त्याच कालखंडांत ओपिनीयन पोल थारलो आनी एका फाटल्यान एक संघप्रदेशाची बाजू घेवन रचिल्ल्यो म्हज्यो कविता उजवाडाक येवंक

लागल्यो. कांय जाणां सरीं 'होट आर्गुमेंट्स' जालीं. आपसांत भयंकर झगडींय जालीं म्हणुंयेता. पूण जेन्ना ते आयज मेळटात, तेन्ना आपूण त्या वेळार चुकिची भुमिका घेतिल्ल्याचे उदगार काडटात. तेन्ना मन धादोस्कायेन भरून येता.

❀ हें सांग, तुवें विज्ञान विशयांत शिक्षण घेतलें. त्या वेळार जेन्ना उच्च शिक्षण साप उण्या लोकांक साद्य जातालें

तेन्ना तुवें एम. एस. सी. ची पदवी घेतली. साहित्य आनी सांस्कृतीक कार्यावळींची इतल्या व्हडा प्रमाणांत ओड आसून तू विज्ञान विशयाकडेन कित्याक वळलो?

❀❀ हाका दोन कारणां आसात. हेर विशय मागीरूय घरा बसून शिकूं येतात पूण विज्ञानाचें खोल शिक्षण मागीर प्राप्त करूंक कठीण. कारण शिकतां शिकतां प्रात्यक्षिकां (प्रेक्टिकल्स) करप गरजेचें. तसले प्रयोग शाळेंतलो वावर घराबसून वा वाचनालयांत शक्य ना. एक फावट ती संध सोडली जाल्यार आयुश्यभर सांडली. दुसरें कारण म्हळ्यार डॉक्टर जावन लोकसेवा करपाची म्हजी तळमळ आसली. इन्टर सायन्सीन फकत ३-४ मार्क उणे पडिल्ल्यान 'मेरीट लिस्टांत' म्हजो नंबर मात्सो फाटीं पडलो आनी ती संध म्हाका मेळूंक पावली ना.

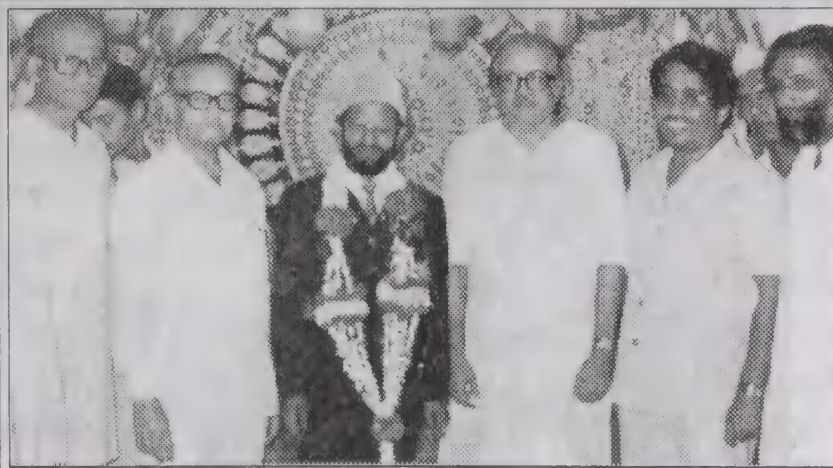
❀ पूण एम. एस. सी. केल्या उपरांत त्याच क्षेत्रांत तूं फुडें कित्याक गेलो ना?

❀❀ त्या वेळार गोंयांत तशी साधन सामुग्री नासली. बरी नोकरी मेळयतलो जाल्यार गोंय सोडून वचचें पडतालें. घरांत अर्थीक परिस्थितीचेर तणाव आसलो. इतल्यान म्हजे काळजाच्या आवडीचें क्षेत्र, म्हणजेच आकाशवाणीचेर बरो हुद्दो मेळिल्ल्यान हांव थंयच तगून उल्लों.

❀ आकाशवाणीवेले तुजे अणभव?

❀❀ आकाशवाणी तशी म्हाका नवी नाशिल्ली. कॉलेजींत आसतना भुरग्यांच्या कार्यावळी खातीर बरयिल्ली म्हजी संगितिका सादर जाल्ली. त्या भायर युववाणी कार्यावळींत हांवें वाटो घेतिल्लो. त्या भायर 'कॅजुअल अनाव्न्सर' म्हूण हांवें काम केल्लें. त्या वेळार बाकीबाब बोरकार, येवाग्रीव जोर्ज आनी पुंडलीक नारायण दांडे हांका हांव प्रिय जाल्लों. आकाशवाणीचेर आयल्या उपरांत नागेश करमली, विष्णू

नायक, आलेन कॉस्ता, शंकर भांडारी, जॉनी सिल्व्स्टर, आनंद शास्त्री, कमलादेवी राव देशपांडे, पुंडलीक नायक, धर्मानंद गोलतकर, गुरूनाथ पै हांचो सांगात मेळिल्ल्यान म्हजी कोंकणीची लागण अधीक घट्ट जावपाक पावली. उपरांत पंढरीनाथ दामोदर लोटलीकार, शैलेश रायकार, एस. जे. राव, प्रेमल केणी, मिलन आनी पुष्पा करमली, पुरशोत्तम सिंगबाळ, रमेश

'निकाह' च्या समयार युसूफ शेख आनी परबीं दिवंक आयिल्ले गुरूनाथ केळेकार, पुरूषोत्तम काकोडकार, रवीन्द्र केळेकार, शेख हसन आनी दिलीप बोरकार.

सखाराम बर्वे ह्या सगल्यांच्या सांगातान वावरत दीस कशे गेले तें कळ्ळेंच ना.

❀ पूण आकाशवाणीचेर तुजें योगदान कितेंशें तुका दिसता?

❀❀ योगदान म्हळ्यार उच्च अधिकाऱ्यां मुखार गोंयची संस्कृताय आनी कोंकणी भाशेची बाजू धाडसान मांडली. त्या वेळार टेलिविजन नाशिल्लें. गांवांगांवांत वचून कोंकणी सांस्कृतीक कार्यावळी ध्वनीमुद्रण करून वितरावपाक कठीण जातालें. प्रवासाची वेवस्था सोपी नाशिल्ली. कितलेच खेपे हांव एकटो एकसुरो रिकॉर्डर घेवन गेलों आनी लोकजीवनाचें पडबींब आशिल्ले कार्यक्रम सादर करपांत गोडी घेतली. कोणेय कसलेय परिसंवाद वा म्हत्वाचे कार्यक्रम घडोवन हाडल्यार दुसऱ्या दिसा वर्तमान पत्राचेर प्रसिध्द जावचे आदीं त्याच दिसा रेडियो वृत्तांत दिवपाचो 'थ्रिल' घेतलो. सर्वसामान्य मनशाच्या जिवीता कडेन संबंद

आशिल्ले विशय घेवन कार्यावळी सादर करपाच्या वावराक प्राधान्य दिवपाचो हांवें यत्न केलो. पुंडलीक नायक हाणीं बरयिल्लें रेडियो नाटक 'मर्णकटो' खूब बरें लागिल्लें. हावें मागीर 'पदेर' चें चित्र चितारून रूपक बरोवन सादर केलें आनी ताका अखिल भारतीय पातळीवेलो आकाशवाणी पुरस्कार फाव जालो.

❀ आनी तुगेलीं गीत कवनां?

❀❀ हय. त्याच वेळार बरीं-बरीं गितां आनी संगिताचेर बसयलीं. 'शब्दुलेच्या फुला' हें म्हजें गीत भौच लोकप्रिय जावंक पावलें. अजुनूय तें आकाशवाणी केंद्रावेल्यान वितरायतात आनी तरनाट्यांक तें मानवता. त्या वेळेचे संचालक शशीकपूर हांचे कडसून बरो प्रतिसाद मेळूंक पावलो.

❀ हे गिताचे गावपी आनी संगीतकार?

❀❀ हें जोडगीत पुर्तुगेज तेंपा पासून सुगम संगीतांत आपलें तेज दाखोवपी म्हळ्यार गजानन देसाय आनी सुरेखा धोपेश्वरकर हाणीं भौच म्होवाळ स्वरान गायलें. व्यंकटेश गोडखिंडीन तें संगीतबद्द केलें आनी संगिताची साथ दिवपांत प्रदीप मादोळकार, रामकृष्ण माशेलकार, नंदकुमार पर्वतकार, पंढरीनाथ दामोदर लोटलीकार आदी सामील आसले.

❀ आनी तुजी गाजिल्ली कविता 'ओ रे सोय'?

❀❀ ही कविता गाजली ती आकाशवाणीच्या वन्टीं भायर. खारवी भावांच्या जिवितांचें दर्शन घडोवन हाडपी ही

कविता सुर्वेक वाखाणली ती अंतरराष्ट्रीय किर्तीचे कवी डॉ. र. वि. पंडीत हाणीं ताणीं आपल्या 'गोवन पोयट्री' ह्या संग्रहांत ती उजवाडायिल्ली. मागीर बाकीबाब बोरकारान केंद्रीय साहित्य अकादमीच्या 'अॅन्थोलॉजींत' ताचो आस्पाव केलो. आनी मागीर पाठ्यपुस्तकांनीं ताचो आस्पाव जालो.

❀ हें सांग, आकाशवाणी आनी

आंतोन पेरेरा पुरस्कार गोंयचे मानादीक बिशप सायब फिलीप नेरी फेर्राव हांचे कडल्यान स्वीकारतना.

दुरदर्शनच्या सेवेंत उच्च पदाचेर वावुरता आसतना तुवें तुका एक बरो अधिकारी काय एक बरो कवी आनी निर्मातो (प्रोड्युसर) ह्या नात्यान पळयलें?

❀❀ प्रसारण साधमावेलें कार्य म्हळ्यार एके क्रिकेट टिमीच्या कॅप्टना भशेन. आपले कॅप्टनगीरी सांगाताक ताका मैदानाचेर खेळचेंय पडटा. हावें

म्हजे कारकिर्दींत बरोच फावता तो वेळ स्टुडियोंत घालयलो. कार्यक्रम सादरीकरणांत मार्गदर्शन करप ही एक भौच व्हड नैतीक जापसालकी जावन आसा. पूण अधिकारी ह्या नात्यान टेबलावेल्या कामाक अधिक म्हत्व दिवचेंच पडटा. उच्च अधिकाऱ्याची जापसालकी म्हणजे 'डिसिप्लीन' सदळ सोडी नासतना कर्मचाऱ्यांच्या तांकी प्रमाण तांकां

उत्साहीत करून घेवप. मात हें आमचें दुर्भाग्य म्हणपाक जाय कीं कार्यक्रम प्रसारणा खातीर जी साधना आनी ज्यो सवलती मेळपाक जाय त्यो नात. सरकारी माध्यमां आशिल्ल्यान अनेक बंधनां आसतात. कित्येक अडीअडचणीक तोंड दिवन फुडें वचचें पडटा. जांची पात्रता ना अश्याय मनशांची वेगवेगळ्या म्हत्वाच्या पदांचेर नेमणूक जाल्ली आसता. राजकीय दबाव आसतात. हें सगलें झेलचें पडटा.

❀ तुमकां साहित्य निर्मितींत घडोवपी असो गुरू कोण?

❀❀ ईश्वरीय शक्त. म्हजी साधना आनी म्हजे हावभाव व्यक्त करपाची म्हजीच चीठ. पुणून त्या सांगाताक डॉ. मनोहरराय सरदेसाय हांच्या कवीतेंचो म्हजेर बरोच भारी प्रभाव पडलो. एक आदर्श व्यक्ती आनी भौच प्रतिभावंत कवी म्हूण तांका हावें सदांच काळजासरीं दवल्ले. त्या भायर

नागेशबाब करमली, शंकर भांडारी, फादर आंतोन पेरेरा, डॉ. ओलीवीन गोमिस, फादर मोरेन डिसोजा हांचें लिखाण म्हाका स्फुर्ती देणें थारलें. रवीन्द्रबाब केळेकाराचे वैचारीक लेख हावें खूब खूब वाचले आनी गद्य बरोवपांत ते कोंकणीतले सगल्यांत व्हड लेखक अशें मानत आयलों.

❀ रवीन्द्रबाबाक पद्मभूषण मेळ्ळ्या उपरांत तुमचो अभिप्राय?

❀❀ रवीन्द्रबाब आमच्यांतले एक 'लेजंड्री रायटर'. शणै गोंयबाबा उपरांत कोंकणी भाशेक जैताचे तेंगशेर व्हरपाक चिकाटेन वावुरपी म्हणजे रवीन्द्रबाब. आयज कोंकणी राज्यभास जावंक पावली आनी गोंय घटक राज्य जावंक पावलें तें विशेशकरून रवीन्द्रबाबाच्या भुमिकेक लागून. आयज राष्ट्रीय साहित्य अकादमीचे 'फेल्लो' म्हूण तांका सुवात प्राप्त जाल्या. अश्या येद्या व्हड प्रतीभेचे व्यक्तीक पद्मभूषण जाहीर जालें तेन्ना हांवें तांका परबीं भेटोवंक ना. विनोबा भावे, काकासाहेब कालेलकार आनी अनेक राष्ट्रीय पावंड्यावेल्या व्यक्तींचो सहवास मेळिल्ल्याक हे पिरायेर पद्मभूषण आनी तांच्या नातरांच्या पिरायेवेल्या मनशांक पद्मविभूषण जाहीर जावप हें मनाक खंत दिवपा सारखें आसलें. गोंय सारक्या एका राज्याच्या इतिहासांत ऐतिहासीक म्हत्वाचें काम करपी आनी फाटलीं सुमार ५०-६० वर्सां राष्ट्रीय पातळीचेर लिंकलिकपी गोंयच्या युगपुरसाक हे भाशेन सन्मानित करप हें मनांक पटलें ना. सरकार फिल्म आनी खेळ,

चड करून क्रिकेट, ह्या मळार तेज दाखोवप्यांक उंच लेखता आनी जे राष्ट्राच्या वैचारीक संघर्शांत वांटो घेतात आनी देशाची विचारसरणी घडयतात, जे लोकांक संस्कारसंपन्न करपांत जैत जोडतात हांची कदर करपाक सरकार चलयतल्या लोकांची क्षमता उणी पडल्या अशें दिसलें.

❀ तुवें कवितेच्या माद्यमांतल्यान अनेक विशय हाताळल्याचें स्पश्ट नदरेक येता. 'गांठी' हो तुजो पयलो कविता झेलो जाका कला अकादमीचो पुरस्कार फाव जाला. हालीं म्हणजे २००५ सालाच्या अखेरेक 'रंगघाय' हो तुजो कविता संग्रह उजवाडाक आयलो. तुका नैसर्गीक सौंदर्याचें वर्णन गावपी कवी म्हणचें काय मोगाचीं गितां रचपी गितकार म्हणचें काय तू एक क्रांतीकार?

❀❀ 'पोयट्री कम्स फ्रोम इनस्टंटनियस मूड कॉल्ड इन्सपिरेशन' म्हणटात. म्हणजे जें स्फुरता आनी उत्कृश्टपणान मांडटा ताजी बरी कविता घडून येता. बारीक नदर, उतरांचें बळ आनी कल्पना शक्तेचो आधार घेवचो पडटा. सरभोंवतणी घडामोडी घडटात ताका 'सेन्सिटिव' आसल्यार काळजाक स्पर्श करपी काव्य घडटा हाजो म्हाका अणभव आयला.

❀ 'रंगघाय'तल्या साहित्याचो गाभो कितें हें विस्तारून सांगशी?

❀❀ लोक जागृताय ही आयची गरज. लोकाची पिडा समजून घेवन आयच्या परिस्थितीचेर उजवाड घालून आनी आमच्या लोकांक मनीसधर्माच्या मुल्ल्यांचें म्हत्व समजून घेवपाक प्रेरीत करप हे 'रंगघाय' कविता झेल्यांतल्यान घडून आयलां. नादग्रस्थ जावन कवी सम्मेलनां रंगोवप ही कविच्या जिवीतांतली फकत एक बाजू. संपर्कमाद्यम म्हूण कवितेचो वापर जालो जाल्यार तांतलो तालमेळ, लय आनी लहर लोकांच्या मस्तकांत प्रभावशाली रूपान शिरता. समाज, जाचे आमी सगले अटूट वांगडी जावन आसात, तातूंत फाव ते बदल हाडपा इतली

काव्यमाद्यमांत शक्त आसा. कवींनीं लोका खातीर मोयेमोगाच्या वातावरणांत स्वास घेवपा सारखिलो परिसर घडोवन हाडपांत योगदान करपाक जाय हातूंत हाव विस्वास दवरतां. म्हज्या ह्या विचारांचें पडबींब तुमकां 'रंगघाय' कविता झेल्यांत सापडटलें.

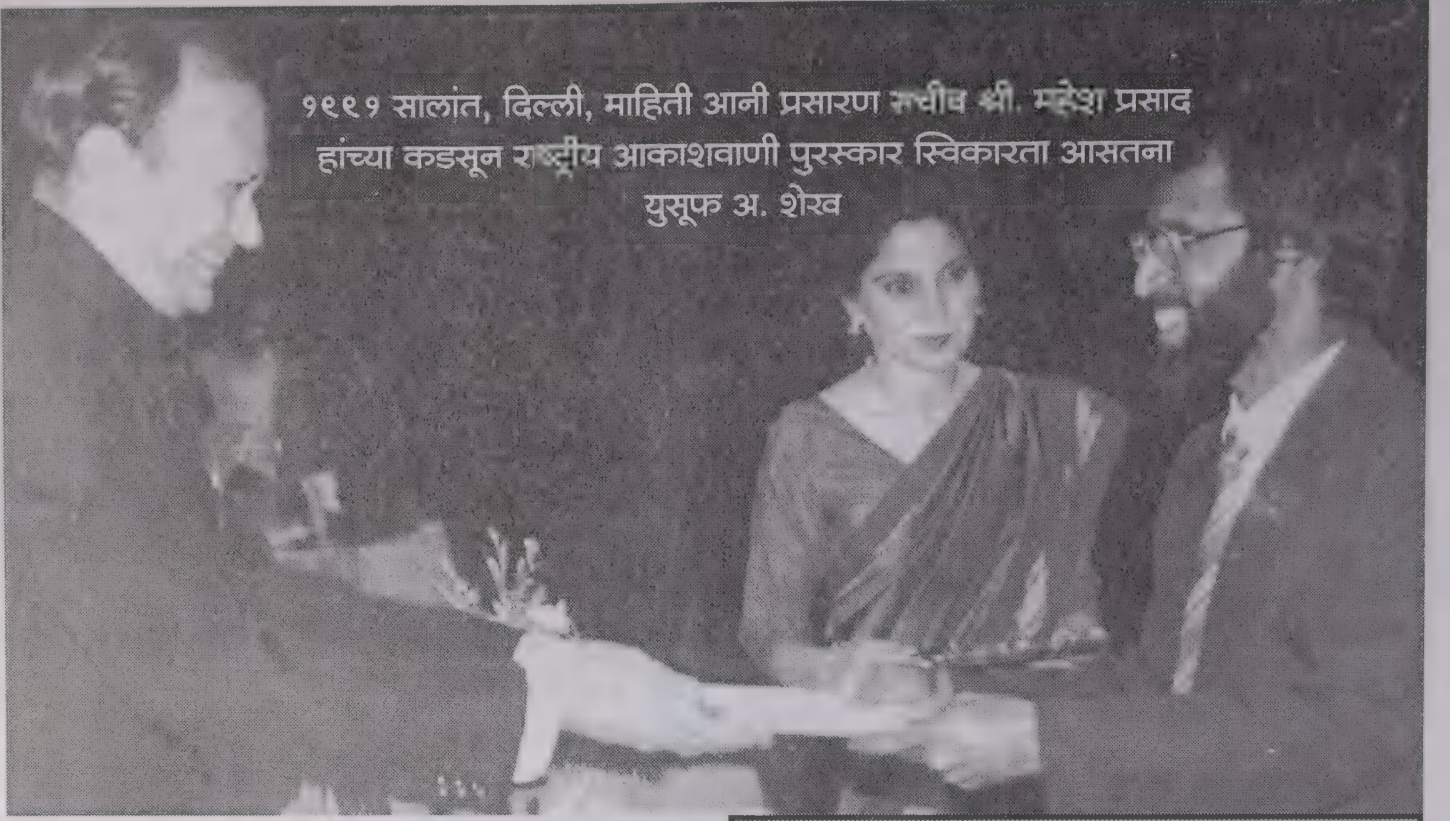
❀ थोमस स्टीफन्स कोंकणी केंद्राचो नांवलौकीक 'आंतोन पेरेरा पुरस्कार' फाव जाल्ल्यान २५,००० रूपया मोलाचो हो प्रतिश्टीत पुरस्कार आयज तुज्या पदरांत पडला. तुका कशें दिसलें?

❀❀ तो दुडवानी तोलपाचो गौरव न्हय. तो पात्रतायेचो गौरव. तो म्हज्यांतली साहित्यीक कीट, म्हजो वावर आनी म्हज्या गुणधर्माचो सन्मान. 'लपविलास तू हिरवा चांफा, सुगंध त्याचा लपेल का?' म्हूण कित्येकदां ही मराठींतली गीत रचना म्हज्या ओंठार येता. बऱ्या साहित्यीक वावराचो परमळ फांकताच आनी जंय पक्षपात ना थंय जाणकार ताची नोंद घेतल्याशिवाय रावनात.

❀ मंगळुरांत आसतना खंयच्या जेश्ट साहित्यिकांकडेन तुजो संपर्क आयलो?

❀❀ कोंकणी तशेच कन्नड साहित्यीक म्हाका मेळूंक पावलें. तातूंत जेश्ट म्हणजे

१९९१ सालांत, दिल्ली, माहिती आनी प्रसारण मंत्री श्री. महेश प्रसाद
हांच्या कडसून राष्ट्रीय आकाशवाणी पुरस्कार स्विकारता आसतना
युसूफ अ. शेख

वि. जे. पि. सालदान, चा. फ्रा. द कोस्ता, बि. वि. बाळिगा, ए. टि. लोबो, आनी हेर समेस्त सांस्कृतीक आनी साहित्यीक मळार वावुरपी तरनाटे, म्हणजे मेलवीन रोड्रिग्स, एरीक ओझेरो आनी हेर.

❀ आनी मागीर तूं गोयां परत आयलो. पणजे दूरदर्शन केंद्राचेर सहाय्यक केन्द्र संचालक म्हूण वावुरल्या उपरांत केंद्र संचालक म्हूण बद्द शिलोंग गेलो.

❀❀ हय. आनी थंयसावन मागीर गुवाहाटींत.

❀ थंयसल्ल्या अणभवा विशीं थोडेंशें?

❀❀ थंयसल्लें सांगपाचें खूब आसा. विशेशकरून शिलोंगचें सैम कवीमनाक भाळोवपी. वर्साक बाराय म्हयने थंडी आनी पावस. म्हणुनूच त्या राज्याक मेघालय अशें नांव पडलां. एक म्हत्वाची गजाल सांगीनशी दिसता ती म्हणजे थंय प्रदेशा भायल्या लोकांक जमीन विकती घेवपाक मेळना. अशी वेवस्था गोंयांत आशिल्ली जाल्यार आमची जी दुर्दशा जाल्या ती जावंक पाव नाशिल्ली. थंय म्हाका परत परत मनोहरबाब सरदेसाय हांचो उगडास येतालो. ४० वर्सां आदीं ताणी आमकां शिटकावणी दिल्ली की उंच ईमारती येवपाक दिवंचे म्हूण. आयज आमची अस्मिताय आनी आमी सामकेच शेणल्यात.

(श्री अशोक रघुवीर चोडणकार हे 'कोंकणी दिवो' ह्या नेमाळ्याचे संपादक आनी प्रकाशक जावन आसात.)

शब्दुलेच्या फुला

तो : शब्दुलेच्या फुला तुका भंवरो जावन चिवतलों
तें : भंवरो जांव नाका मोगा फुला फुलार भोंवतलो
फुला फुलार भोंवतलो

तो : रातची राणी जाल्यार तुका परत परत हुंगतलों
तें : रातभर हुंगशी जाल्यार परमळ म्हजो चडटलो
परमळ म्हजो चडटलो

तो : रातभर तुका मनांत घेवन धादोसकाये थेंब चार्टां
तें : देखून तुका म्हऱ्यांत पळोवन हांवूय खोशयेन आंग मोडटां
हांवूय खोशयेन आंग मोडटां

तो : सांग गो देंठाक गांठ तुज्या कोणे आतां मारपाची
तें : सांगचें कितें उल्लां आतां एकजीव जावपाचीं

दोगांय : सांगचें कितें उल्लां आतां एकजीव जावपाचीं

गावपी : गजानन देसाय आनी सुरेखा धोपेश्वरकर

संगीत : व्यंकटेश गोडखिडी

हंसध्वनी मुकेशाल्या पुस्तकाचें

नांव. हंसध्वनी एका रागाचें नांव. लेखकान तो राग आपल्याक खुब आवडटा अशें म्हळां. हंसध्वनी म्हळ्यार हंसाचो आवाजय बी. हंस म्हळ्यार आत्मो. लेखक आपल्या उकत्या दोळ्यांनी हो संसार पळेता. तातूंत भिजता आनी आपल्या नीरक्षीरविवेक बुद्धीन आपल्या विचारांचीं माणकां मोतयां आमचे मुखार दवरता.

हांवूय बरयतां. म्हज्या बरपांत काळजांतलें चितन येता बरयतना बुद्धिचो वापर करचो पडटा. आतां काळजांतल्यान चितप आनी तकलेंतल्यान चितप हातूंत फरक कितें? वाटेर तुमकां भिकारी दिसलो. तुमकां ताची काकूट दिसली. तुमी बोल्सांत हात घालून ताका पयशे काडटात. इतले मेरेन तुमी काळजांतल्यान चिततात. मागीर कितले पयशे दिवं म्हूण विचार करतात ते तकलेंतल्यान आइल्ले आसतात. खरें म्हळ्यार विचार जेन्ना लेखांनी मांडटात ते मुके सडसडीत जावपाची शक्यता आसता. हांगा ह्या पुस्तकांत जे लेख आयल्यात तातूंत काळीज आनी बुद्धिच्या चितनाचो सुंदर समन्वय जाल्लो दिसता. ह्या पुस्तकांत लेखकान आपले विचार मनीसपणाचे वळसाणेन भिजोवन अरळ संवेदनशीलतेन, साद्या सरळ उतरांनी आमचे मुखार दवरल्यात. ताका लागून सगळेच लेख

मुकेशाचो हंसध्वनी

वाचनीय जाल्यात.

मुकेशालें बरप हांव वाचतां. ताणे सुनापरान्तांत 'खडीसाखर' ह्या सदरांत बरयल्लें बरप वाचलां. ताचे खडीसाकरेन केन्नाच जिबेचीं सालटां काडलीं ना. जिबेर ताची मधूर चव मात उरली. गणिताचो विद्यार्थी जाल्ल्यान जिणेचीं इक्वेशनां तो तितलेच सहजतायेन सोडोवन आमचे मुखार दवरता. ताच्या लेखांतल्यान हांवूय जायत्यो गजाली शिकलें.

कोणाचेंय पुस्तक हातांत पडलें काय हांव पयलीं अर्पण पत्रिका पळेतां. कित्याक अर्पण पत्रिकेंत लेखकाची व्यक्तिगत जीण, ज्या कोणाक तें अर्पण केलां ताचे विशींची लागणूक दिसून येता. मुकेशान हें पुस्तक माऊलीक अर्पण केलां. ताणें फकत माऊलीक अशें म्हळां. ताका म्हळ्यार माऊलीक अर्थ दिवपाचें काम वाचप्यांचेर सोपयलां. हांगा माऊली हाचो अर्थ देव असो जावं येता. माऊली हाचो अर्थ गुरू जावं येता. आवय असो जावं येता. तेचपरी समस्त आवयो जावं येता. ताका लागून बायलांभितरल्या आनी दादल्यांभितरल्याय आवयपणाक ओंपिल्लें हें पुस्तक महिलादिना दीस उजवाडाक येता तेंवूय बी एका लेखिकेच्या हस्तेन हो योगायोग न्हय. हें प्राक्तन. मुकेशाक 'माऊलीक' अशें बरोवपाक कशें सुचलें हें जेन्ना हांव येवजूंक लागलें, तेन्ना म्हाकां माईवेल्या लेखाचो उगडास जालो. माई. मुकेशाली आवय. तिचेर मुकेशान लेख बरयला. लेखक म्हणटा, जायते लोक ताका मेळटात तेन्ना ताका ते पयलीं विचारतात माई कशी आसा? मुखार ते ताका सांगतात, माई तांकां कशी खावंक दिताली, स्तोत्रां बी शिकयताली तें सांगलां. हांगा मुकेशाली आवय फकत आपल्याच भुरग्यांची आवय जाली ना जाल्यार तिगेर येतल्या सगळ्या भुरग्यांची आवय जाली. आतां भुरग्यांक कितें, तांच्या हातार कोणूय खावची वस्त दवरतात. पूण माईन दिल्लें खाण खुबशा लोकांच्या मनांत उरलें. कित्याक तें

निखटें खाण नासलें. तातूंत नितळ मोग आसलो. निरपेक्ष माया आसली. फक्त स्तोत्रां दिलीं ना. तांकां संस्कार दिले. तिणें आपल्या आवयपणाक विश्वात्मक रूप दिलें. आवयल्या मनीसपणाचे संस्कार मुकेशाल्या कंवळ्या मनार जाले.

आतांचीं भुरगीं शिकतात. चलयोय शिकतात. बरी गजाल. शिकिल्ले चलयेन नोकरी करून जोडूंक जाय हो आमच्या समाजांतले आनी एक गैरसमज. शिक्षण कित्याक दितात? या विद्या सा विमुक्तये! अशें संस्कृत वचन आसा. शिक्षण म्हळ्यार कितें जाल्यार जें तुमकां विचार स्वातंत्र्य दिता. जें तुमकां प्रामाणिकपणा शिकयता. जें तुमच्या सभावांत पारदर्शकता हाडटा. तुमकां तुमचे भोवतणी कितें चल्लां ताचें भान दिता. सामाजीक बांधिलकेची जाणीव करून दिता. कश्टांचें मोल शिकयता.

बायलां नोकरी करतात. हरकत ना. पूण भुरगें जालें काय तांची कुचमणा जाता. अशा वेळार नोकरी सोडिल्ली बरी. ल्हान भुरग्याक आवयची गरज आसता. आवयांनी आपले जिणेचीं फकत सात वरसां भुरग्यां खातीर दिवचीं. भुरगें व्हड जालें, ताका

सादारण समजूक लागलें काय मागीर नोकरी करची, करीयर करचो. सरकाराकडेन तशे तरेची मागणी करची. भुरग्यांक प्रेमाची, मायेची खूब गरज आसता. भुरग्यांचें ओमथें पडप, कित्याकूय धरून उबें रावप, ताचीं दुयेसां, ताचे दांत येवप, ताचें पयलें उतर आयकप, ताका लावप बी ह्या आवयपणाच्या गजालींचो आनंद घेवचो हातूंत जाता कितें तुमी भुरग्यांक विश्वास दितात. भावनीक सुरक्षितता दितात. भायल्या जगांतल्या संकश्टांक भिनासतना तोंड दिवंक शिकयतात. ताका एक बरो जबाबदार नागरीक करतात.

चलयो शिकल्यो. नोकरी करूंक लागल्यो. ऐश्वर्या राय आनी सुश्रिता सेन हाणी तांकां सपना दाखयलीं. शिकून आनीकूय शिकपाची तान लागूंक जाय. तशें जालें ना. लायब्रर्यो वाडपाच्यो सोडून बिबटी पार्लर वाडलीं. आतां घरांतलें काम करूंक तांकां आवडना. नोकरी करपी चलयेचें लग्न बेगीं जाता. आमकां घर बरे तरेन चलोवपी चली जाय म्हूण कोणे सांगल्यार म्हणटात हांकां सून जाय काय वावराडी जाय? घर चलोवप हाचे इतलें कठीण काम दुसरें ना. पांच स कामा एकूच खेप करचीं पडटात. आनी तीं बायलांच करूंक शकतात. तुमी पळेलं आसतलें गॅसीर एकीकडे दूद तापता. दुसरे वटेन कुकर लायिल्लो आसता. तिसरेकडे मिक्सर वांटप घाल्लें आसता. मदींच फोन वाजता. ताचेर ती उलयता. परथून रांदचे कुडींत येतना भुरग्यांनी वाटेर कितेंय उडयल्लें आसता तें उखलून दवरता. भुरगें न्हावंक गेल्लें आसता ताचें न्हावन जालें काय ना ताचीय सुलूस घेता. पूण दुडैवाची गजाल म्हळ्यार दादल्यांक ताची कदर ना. दादले आपल्या बायलांच्या ह्या कामाक बायलांचीं कामा म्हूण उणाक समजतात. ताका लागून भुरगींय बी तशेंच समजतात आनी चलयो घर सांबाळचें कामूच नाकारतात.

आतां आनी एकूच भुरगें आसता. भुरगीं खूब हुशार आसतात. तीं आवयबापायक सारकीं जोखतात. आवयबापायक आपल्या तालार नाचयता. आवयबापूय नाचतात. तांकां दुसऱ्यांकडे कशें वागप हें समजना. कित्याक शेरिंग म्हळ्यार कितें तें तांकां खबरूच आसना. तांच्या प्रत्येक गजालींचें आवयबापूय तांचे मुखार कौतूक करतात. बापूय आवयलो भुरग्यांसमोर अपमान करता आनी आवय बापायलो. भुरग्यांक दिसता हें अशेंच वागप आसता. ह्या सगळ्या गजालींनी भुरग्यांचें भुरगेंपण शेणलां. न्ही आमी तें शेणयलां. आनी हें इतलें उणें म्हणून तोंडाक लावंक टी. व्ही. आसाच.

भुरग्यांक टिफिनाक वेफर्स, कुरकुरे आनी मातीगोबोर लागता. आवयो म्हणटात भुरगीं कांय खांयच ना. एक जाणटेलो म्हणूंक लागलो ह्या आवयानी कितेंय घरांत केल्यार तीं भुरगीं खातलीं न्ही? हालींच्या थोड्या आवयांक आपल्या हातानी रांदून भुरग्यांक जेवण करून दिवपाक वगत ना. व्यायामाक वचूंक आसा.

म्हजे आवयक झाडां लावपाची आवड आशिल्ली. तिचेकडेन विलायती शेवत्यांचो रोंपो आशिल्लो. ती त्या रोप्याचें बीं सांबाळून दवरताली. योग्य वेळार तातूंत उदक, शेण, सारें घालताली. तांचे कडेन उलयताली. तुमचीं भुरगीं ह्या फुलांवरी. आनी तांची जतनाय घेवंक जाय. तांचेर खुब माया करूंक जाय. भुरग्यांक भावनीक आदार दिवंक जाय. तांकां सैमाकडेन व्हरात. रस्त्यादेगेवेले बोटायेंदे रोपे दाखयात. त्या रोपांचेर येवपी चण्यादाळी येदीं फुलां दाखयात. तरेकतरांवार फुलपाखां, सुकणी दाखयात. वसंत ऋतू येता झाडांचेर तांबूस गुलाबी पाळवी येता ती दाखयात. पोपटी पानां दाखयात. रथ कसो चंवरानी फुलिल्लो आंबो दाखयात. ताचो वास घेवपाक तांकां शिकयात. चान्यांत तांकां मस्का झाडांमुळांत व्हरून तांचीं पाना दाखयात चान्यात सदाफुली, चाफीं बी धवीं फुलां आनी धव्वींच कशीं दिसतात तें दाखयात. एकदीस भुरग्यांवांगडा पावसांत तुमीय भिजात. भुरग्यांक जिणेतलें सौंदर्य

समजतलें. सैमांतलें सौंदर्य पळोवपाची संवय लागतली. ह्यो गजाली भुरग्यां वांगडा पळेतना तुमकां कितें दिसलें तें बरोवन काडात. घडये तुमचे भितर जी सृजनशक्ती आसा ती जागी जावं येता. तुमकां कविता सुचूंक शकता. रंगानी तुमचे भितरलो चित्रकार जागो जावं येता. सगळ्यांमदीं कसली ना कसली कला लिपिल्ली आसता. गरज आसता ती आपल्याक कळपाची.

हें सगळें म्हाकां सुचलें कित्यावेल्यान? जाल्यार माईवेलो लेख वाचून. हांवूय एक आवय. तेन्ना म्हाकां तें आनी बरें दिसलें म्हूण हांवें हें सगळें सांगलें. मुकेशाली पालकनीती आनी शिक्षकनीती.

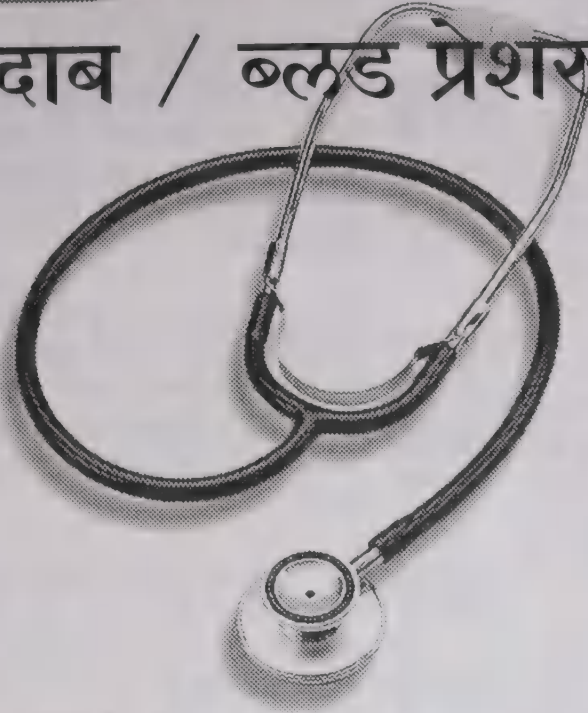
मुकेशान नाटकूय बरयलां. बरें बरयलां. वाचून तितलें तें बरें समजचें ना. स्टेजीर ताचो प्रयोग जातलो तेन्नाच तांतलें सौंदर्य दिसतलें. हांवें मुकेशाक विचारलें हालीं कितें बरयता रे! ताणें म्हळें, आदोव्हागादेचेर नाटक बरयतां. ताचें हें नाटक वाचूंक हांव उत्सूक आसां. कित्याक आमकां आदोव्हागाद खबर आसा तो चडकरून सिनेमांतलो. मिलाॅर्ड म्हणून उलयता तो. आनी ताचेविशीं मुकेश कितें बरयतलो काय हाचो हांव विचार करतां. ताचें नाटक येता तेन्ना येता. पयलीं ताचें हंसध्वनी पुस्तक आयलां. तें आमी पयलीं वाचूया. आमी सगळीं जाणा हांगा मुकेशाक परबीं दिवंक जमल्यांत. म्हाकां दिसता हंसध्वनी वाचून ताचेर मनन, चिंतन केलें जाल्यार ताका खऱ्या अर्थान आमचीं परबी ताका पावतलीं. मुकेशान खूब खूब बरोवचें. कोंकणीची ताणें सेवा करची अशें हांव ताचे लागीं मागतां.

– शीला कोळंबकार
देवी निवास
चंदनबाग रोड
मुलूंड (प), मुंबय.

रक्तदाब / ब्लड प्रेशर- II

रक्तदाब / ब्लड प्रेशर जर वाडत जाल्यार ताचेर दुर्लक्ष करूंक जायना. दोतोरानचो सल्लो घेवन, ताणें सांगता तसो उपचार करप गरजेचो. थोडे दीस हीं वखदां घेवन, आपल्याक आतां बरें दिसता अशें समजून उपकरना. एकदां जर ब्लड प्रेशर वाडत जाल्यार वेळार वखदां घेवप गरजेचें आसताच. पूण तशेंच ब्लड प्रेशर वेळच्या वेळार दोतोरानकडल्यान तपासून घेवप आनी ताची वखदां कमी - चड करप हें चड गरजेचें.

रक्तदाब आशिल्ल्या मनशांनी कितें काळजी घेवप?

- वेळार वखदां घेवप आनी दोतोरानगेर वचून आपली तपासणी करप.
- आहारांत मीठ कमी प्रमाणांत खावपाचें. फळां वा भाज्यो चड खावपाच्यो. तेल-तूप आशिल्ले पदार्थ कमी प्रमाणांत घेवचे.
- आपले कुडीचें वजन सारकें दवरपाक जाय. जर तर ताचें वजन चड आसा जाल्यार तें कमी करप गरजेचें आनी जर तर ताचे वजन

सारके आसा जाल्यार ते वाडपाक दिवपाक जायना.

- कुडीची हालचाल (physical activity) आसप गरजेचें. दिसाक कमीत-कमी तीस मिनटां चाल घेतल्यार ब्लड-प्रेषर कन्ट्रोलान्त उरता. तशेंच व्यायाम करप कुडीक सामकें बरें आसता. चाल आनी व्यायाम करून ब्लड प्रेशराचेरूच न्हय तर वजनाचेर आनी हेर खुपश्या दुयेंसाचेर कन्ट्रोल उरता.
- सोरो घेतल्यार ब्लड प्रेशर वाडूं शकता. म्हूण सोरो घेवपाची जर संवय आसा, जाल्यार तो कमी करपाचो वा सोडपाचो प्रयत्न करात.
- तशेंच सिगरेट, विडी सोडपाचो प्रयत्न गरजेचो. तंबाखुचो आमच्या रक्तवाहिनींचेर/शिरांचेर (Blood Vessels) वायट परिणाम जाता.
- मनशान ताण (Stress) कमी करपाक जाय. योगा, मेडिटेशन, ब्रिदींग (breathing exercises) करपाक जाय.
- मनशाक फावशी न्हीद (adequate sleep) मेळपाक जाय.

अशें दिसून आयलां की जर मनशांक हेर कसलेंय दुयेंस आसा - दियाबेत, हाय कॉलेस्ट्रॉल, मुत्रपिंडाचीं दुयेंसां (Kidney diseases) जाल्यार ताचें ब्लड प्रेशर वाडपाची शक्यता चड आसता.

तशेंच जर मनशाच्या घराण्यांत (आवय-बापायक, आज्ञाक इ.) जर कोणाकूय हें दुयेंस आसत जाल्यार ताका हें दुयेंस जांव येता.

म्हूण मनशान आपल्या आरोग्याचेर केन्नाच दुर्लक्ष करचें न्हय. तशेंच जर दोतोरान कसलेंय दुयेंस जालां म्हूण सांगलें जाल्यार ताचेर वेळार उपचार करचो आनी वेळच्या वेळार दोतोरानगेर वचून आपली तपासणी करून घेवची.

- डॉ. वंदना धुमे
९८२२५८५२८५

स्वताचे जाणवायेन वखदां घेवप धोकेदायक थारूं येता. तुमकां बरोवन दिल्ल्या वखदांविशीं (रशेद) जर कितेंय चवकशी करपाची आसत जाल्यार आमच्या फार्मासिस्टाकडेन उलयता.

हिन्दु फार्मासी

पणजी

फोन : २२२३११७३

एप्रिल २००८ चें राशी भविश्य

— ज्योतिषाचार्य राजाबापू बर्वे

ह्या म्हयन्यांत एक मंत्र मनांत घोळोवंचो तो म्हळ्यार जो कोण शादूर तोच जीवनांत सुखी. नाका जाल्ले अडेचे प्रतिश्टे फाटल्यान लागून स्वतांचे लुकसाण करून घेवंचे न्हय. ६ तारखेच्या उमासे शापीत जाल्ल्यान वाहन चलयतना, वेव्हार करतना शादूर रावचे. धनलाभाचे नदरेन म्हयनो समाधान दितालो. कलाकाराचे कवतूक जातलें.

घरांतल्या कुटुंबीक कार्यावळीखातीर वेळ आनी दुडू खर्च करचो पडटलो. घराची दुरुस्ती करची पडटली, मान-सन्मानाचे योग आसात. काय नव्यो येवजण्यो ह्या म्हयन्यांत चालीक लावपाचे प्रसंग येतले. कसलोय निर्णय घेतना फाटलो फुडलो विचार करचो.

६ तारखेचे उमासे उप्रांतचो काळ सगळे तरेच्या कामांत मोठे यश घेवन येतलो. बुध, शुक्र ह्या गिन्याचे सहकार्य लाभतले. लाबाच्यो खुपश्यो येवजण्यो दोळ्या मुखार दिसतल्यो. खंयच्याय वावरांत शादूरतायेन पावल घालचे. कलेच्या मळार नव्यो नव्यो संधी उप्रासतल्यो.

संवसार पाडव्या उप्रांत बऱ्योचश्यो कटकटी पयस जातल्यो. आर्थिक स्थिती सुदारतली. इतले दीस आडखळून उरिल्ली कामां सुटावीं जावन यश पदरांत पडत रावतलें. सोयरे दायरे इश्ट-मित्र हांचे मोलाचे मार्गदर्शन आनी फाटबळ मेळटलें. प्रवासांत लाब जावचो ना.

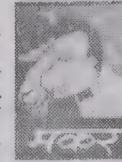
प्रेमप्रकरणांत जे कोण घुस्पल्ले आसात तांकां हो म्हयनो थोडो त्रासदायक थारतलो. तेन्ना शादूरतायेन वागप भोव म्हत्वाचें. नमतें घेवन बाबा पुता करून वाट काडची. नवे व्याप आगार घेवंचे न्हय. वेवसायांत भरपूर यश सभवता. अकरमात धनलाभ जातलो.

गॅस, स्फोटकां, विजेचीं उपकरणां हे बाबतींत शादूरताय बाळगपाचो हो म्हयनो. खबर नाशिल्ल्या गजालींकडेन मेतेर जावंचे न्हय. आर्थिक लाबाचे बाबतींत मात हो म्हयनो बरोच फायद्याक आसा. पूण खर्चाचेर नियंत्रण दवरप शाणेपणाचे थारतलें.

आर्थिक वेव्हाराचे नदरेन हो म्हयनो बरोच फायद्याचो थारतलो. भलायकेचे नदरेनय खूब काळाचे पिडेंतल्यान मुक्ती मेळपाचोय अणभव येतलो. आडखळून उरिल्ली सगळीं कामां मार्गाक लागतलीं. मनाक शांतीकाय लाबतली.

रासवळ मळार वावुरप्यांनी ह्या म्हयन्यांत शादूर रावपाची गरज आसा. अर्थाचो अनर्थ जाल्ल्यान नाका तसली किजिला येव येतात. नाका त्या लोकांकडेन सलगी करची न्हय. कत्राददार, आगार काम घेवपी उद्योजकांक आर्थिक लाबांत यश.

कलेच्या मळार वावुरपी दर एकल्याक हो म्हयनो उदरगतीचो आसा. लोब पदरांत पडपा सारक्यो नव्यो नव्यो संधी येतल्यो. भोवडी फायद्याक पडटली. पत्रवेव्हार करतना साबाळून करचो. मनस्ताप भोगपा सारके प्रसंग येव येतात. आर्थिक लाबाच्यो संधी येतल्यो.

उमाशे मेरेनचो काळ नाका जाल्ल्यो चिंता सतायत दवरतलो. आपले वाहन कोणा अनुवळख्याक पातयेव नाकात. अकरमात कल्पने भायल्या घडणुको घडिल्ल्यान मन खुशालकायेन भरतलें. मनरिजवणेच्यो खुपश्यो संधी येतल्यो.

शादूरतायेन हो म्हयनो तडीक व्हरप फायद्याचें थारतलें. कोणाचकडेन दुस्मानकाय घेवची न्हय. जमीन, सुवात आदी बाबतींत जागरूकतायेन वेव्हार करचो. घरांतलीं दुयेसां, दगदग, वेवसायीक अडचणी हाका लागून भलायकेचेर परिणाम जातलो. प्रवास, अती विचार टाळचे.

घरसंवसाराकडेन चड लक्ष दिवप गरजेचें. कोणाचेरूय कसली जापसालकी दितना तो लायक आसा काय ना हाचेर लक्ष दिवचे. सोयरे दायरे इश्ट मित्राचेर सद्ध हातान खर्च करचो पडटलो. संवसार पाडव्या उप्रांतच अडून उरिल्ली सगळीं कामां तडीक वतलीं. गरजे भायर हुसको करप टाळचे.

लग्नाचे म्हूर्त : १(१८.३८, २१.४०), २(८.०९, ९.४९, १२.३७, २१.१६), ७(९.२९, १२.३६), १०(७.३८, १२.३५),

११(७.३४), १५(८.४८, १०.५९, १२.३४, १८.४१), १७(११.४१, १२.३४, १८.४९), १८(८.४६, ११.३७, १२.३३, १८.४१),

१९(८.४२, ११.३३, १२.३३), २०(८.३८, ११.२९, १२.३३), २१(८.३३, ११.२५, १२.३३), २५(९.२६, १२.३२, १८.४३),

२८(८.०७, १२.३२, १८.४४, २०.३३), २९(८.०३, १२.३१, १८.४४, २०.२९), ३०(७.५९, १०.५५, १२.३१)

उबे

आडवे

- २) उद्यान
- ४) पुंडलीक नायकाची एक साहित्य कृती
- ७) शैली
- ९) मुसलमान वताता ती हह यात्रा
- १०) मस्तो, आडांगी
- १३) पराभव
- १४) गोंयांत कांय बाँकांनीं बनावट आनी नकली हह सांपडल्यात
- १८) एक चित्रपट अभिनेतो
- २१) मुंबय हें एक हह
- २२) नुस्तें अशें तळ्ळें
- २५) एक आशियाई देश

- १) देशाचे आदले प्रधानमंत्री
- २) आमी हहह (दुबळीं) कुळां न्हय अशें शेणय गोंयबाबान सांगलां
- ५) संगितांतलो राग
- ६) सत्व, हह आनी तम हे तीन गूण
- ८) बापायक अशेंय म्हणटात
- ११) गोंयचे घरमंत्री
- १२) एक गाजिल्लो चित्रपट
- १४) शंबर लाख
- १५) रामान हिचे फाटीर बोटां ओडलीं
- १७) तो सरकारी खात्यांत हहह करता, ती बिझनेस करता
- १९) लुगटांतली चकचकीत तार
- २०) पयशे (संस्कृत)
- २३) अती
- २४) नुस्तें तळपाक हो जाय

१	का	२	वा	३	ग	४	बी	५	ख	६	र
७	ल	क	ब	८	आ	९	ह	१०	ज		
		१०	त	११	इ	१२	पा	१३	र		
१३	ह	२		१४	बी		५			१५	को
	२		१६	या		१७		१८	नो	१९	टी
१८	ब	१९	जा	२०	नी	२१	ता		२२	क	
२३	आ	२		२४	य	२५	र	२६	सी	२७	त
२८	पी		२९	ची	न		५			३०	को

मार्च उत्तरकुवाड्याची जाप

कु	म	कु	मी	त		अ	ना
र		स		र	जा		य
कु	ल्ली		हां	त	र	प	टो
री		भा	य	री		क्ष	
त	व	ना	स		आ	पा	र
	स	म		आ	व	त	
पा	व	ती		व	र		दे
पी	सो		कां	क	ण	का	र

आमी दिसपट्टो रांदपाक

गॅस वापरतात

गॅस हो सैमीक वायु

ताचो स्त्रोत मर्यादीत

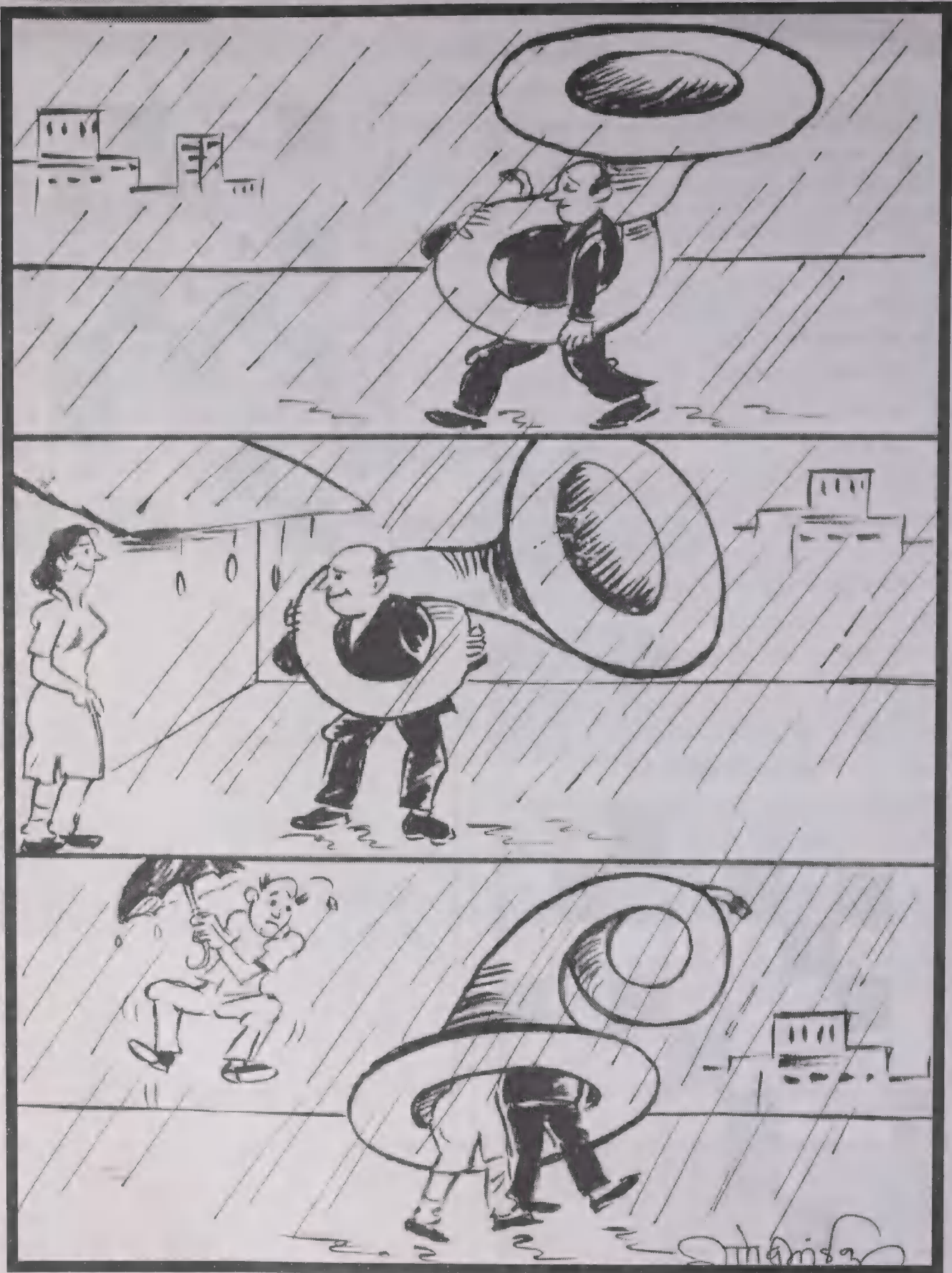
रांदपाचो गॅस सांबाळून वापरात

जान्हवी गॅस सर्विस

सांत-इनेज, पणजी.

प्रो. प्रा.: श्रीराम वळवयकार
हांचेकडल्यान जनहिताय प्रस्तुती

जोर रडटा पेजेक....? जोर जोडटा दुस्मानाक !!

“फाल्यां अँडमीट जा. सोमारा

(मध्यार्ध)

तुजें ऑपरेशन करूया.”

थंडपणान स्कॅन रिपोर्ट म्हज्या हातांत दिवन डॉ. पोमराजान म्हळें. ताका ऑपरेशन सदचेंच. आतांय तो ओटींतल्यानूच भायर आयिल्लो. ऑपरेशनां करूंक सामको बिजी. भायर आयलो तोच व्हडलो अशें कोणे तरी म्हळें.

वतां वतां ताणें स्कॅन रिपोर्ट म्हजे मुखार धरलो. भिवपाची गरज ना. हें पळय ‘एक्स’ आकाराचें कितें दिसता तें आमी काडून उडयतले. डॉन्ट वरी.

ताणें डॉन्ट वरी म्हणिल्लें. पूण म्हज्यो वरीज सुरू जाल्ल्यो. हांवें म्हजो स्कॅन रिपोर्ट नदरे खाला घालो. कांध्याच्यो चकत्यो मारच्यो तश्यो म्हज्या पुराय तकलेच्यो चकत्यो मारिल्ल्यो. भितर इंग्लेज एक्स आकाराचो काळोच दाग दिसतालो. थंय रक्तस्त्राव जावन ‘एक्स’ आकारांत तें सांखळून उरिल्लें.

धा म्हयने जाल्ले हांवें एक्साची भानगड सोडिल्ली. बोरकारींतल्यान खूब जाणांक हांव ह्या एक्साचो वापर करून पिडिल्लों. मागीर हांवें बोरकारीच बंद करून उडयिल्ली. एक्सांतल्यान मुक्ती मेळोवंक. पूण तें एक्सूच म्हजे तकलेंत घुसून आतां म्हाका पिडटालें. तें तकलेक बुराक करून काडून उडयले बगर आता पर्याय नाशिल्लो. म्हजेर कलकल! दयानंद आनी धर्मानंद हे दोगूय आनंद दसऱ्याक मारूंक व्हेल्ल्या

बोकड्या वांगडा चलचे तशे आनंदान चलताले. आनंदी आनंद गडे इकडे तिकडे चोहिकडे म्हणत. म्हज्या दोळ्यां मुखार मात आखवें ऑपरेशन थेंटर घुवतालें.

म्हजें ऑपरेशन म्हणटकच नाय म्हळ्यार कामिनी कुळकुळलें. ताज्या दोळ्यांत हुस्को उफेतालो तरी धीर हाडटालें अडेचो. ताका घटाय दिवप म्हजेंच कर्तव्य थारतालें. आतां खचप म्हणटात तें ना. युध्दाक वचपी जवानाचो आव हाडुंकूच जाय.

ताका हांवें सांगलें, दुयेंसा बाबतींत हांव सुवार्थी. कितें जाता तें जाता. कोणाक हाचो पत्तो लागूंक दिवप ना. इत्सा नासली तरी कोणा कोणाक वयले तराक मागीर लावन घेवचेंच पडटा. निदान आमकां खबरूच ना मरे अशें म्हणूंक तरी संद दिवंक जाय हांवें! ना तर खबर आसूनय खबरीक आयलो ना म्हण तांकांच खावपाचें!

हांव असो विचार करतालों खरो पूण ताचेर हांव अन्याय करतालों. कोणाक सांगप ना म्हणटकच म्हाका बेवारशी कसो सोडून दिवप? कामिनीकडेन काय तें शक्य जावपा नाशिल्लें. म्हणटकच सगळें ताणें काडप. ताणें आपल्या पुताचेर लक्ष दवरप, ऑफीस सांबाळप काय म्हजें करप?

हांव तर जीवन समजून घेवंक तरांतरांचे प्रयोग करतालों. जीवनाक नवो आयाम दिवपा खातीर नवीच फिलॉसॉफी घडयतालें. वेगळ्या वाटांची लाभता पायकी, असते नसते म्हणायचे

नाही अशें म्हाकाच समजायतालें. ताचे म्हाका चटके बसताले.

तेच वांगडा म्हजेकडेन संबंदीत आशिल्ल्यांचो मरणकाळ जातालो.

पूण कसो कोण जाणा, म्हज्या व्हडल्या भावालो नंदालो चलो रवीन्द्र अकस्मात भितर सरलो. आमकां कच्च जालें. हाका सुलूस बी लागल्या काय? एकट्याक कळ्ळ्यार पुरो सगळे फामिलीक कळटलें.

आमी फातर मारून थाव घेवपाचो यत्न केलो. ताका कांयच खबर नाशिल्लें. असोच भितर सरिल्लो. आमकां सूड जालें खरें, तरी कामिनीन म्हळेंच, कितेंय जालें जाल्यार हांव एकटें पडटलें, निदान म्हाका आदाराक कोण तरी जाय धांवपळ करूंक. शिवाय कितेंय वायट बरें जालें जाल्यार सगळे मागीर म्हाकाच दोशी धरतले.

ताचेंय बरोबर आशिल्लें. रवीन्द्राक आमी व्हडलेंशें कांय न्हय अशे तरेन सांगलें आनी हो वडो आनीक कोणाचे बोमलेर दवरूं नाका म्हणपाचें उतर घेतलें.

शेनवारा २ फेब्रुवारीक फांशी वचपी कैदूया सारकी नुरा करून हांव तयार जालों. ब्रेन सर्जरी! म्हज्या ५० वर्सांच्या जिवितांतलो पयलो अणभव. कितें जायत तें सांगूं नज!

ल्हानशे सर्जरी खातीर हॉस्पिटलांत गेल्ले धडधाकट परतूंक नाशिल्ल्याचीं जायतीं उदारणां हांवें हे आदीं पळयल्लीं. तेच वांगडा विस्वास बसचोना अश्यो, मरणाच्या चोपक्यांतल्यान सुटिल्ल्यांच्योय घडणुको अणभवल्ल्यो. हांव खंयच्या गटांत पडटां तें त्या नियंत्याक खबर आशिल्लें! ताचेर पुराय भार घालून, परत येतलोंच ह्या विस्वासान हांवें कामिनीक म्हळें तूंतुजी गाडी दवर. हांव म्हजी घेंतां आनी हांवच चलयतलों.

गाडी व्हरून हॉस्पिटलाच्या दारांत

दवरली. कामिनीन स्पेशल रूम बूक केलो.
म्हाका अॅडमीट केलो.

शेनवार म्हणटकच गोमेकोत चडशी सुटी. दुसरे दिसा आयतार. सोमारा तर म्हजी सर्जरी. ते आदीं सगळी तपासणी करून रिपोर्ट तयार दवरूंक जाय. तें सगळें म्हाका दोना पावल मनीपाल हॉस्पिटलांत करून घेवपाचें आशिल्लें. इमर्जन्सी सर्जरी म्हणटकच दुसरो पर्याय ना. गाडी स्टार्ट मारून त्या हॉस्पिटलांत गेलों. वांगडा कामिनी आशिल्लेंच. दोतोरान बरोवन दिल्ल्यो सगळ्यो तपासण्यो ताणें करून घेतल्यो. हांवें म्हजो देह तांचे सुवादीन केल्लो. तो बरो जालो जाल्यार म्हजो. म्हणटकच ते जें कितें करतात तें मोन्यानी पळोवपा बगर पर्याय नाशिल्लो. ते परत परत रगत काडून कितें करतात हें विचारपाची लेगीत सोय नाशिल्ली.

फाव त्यो तपासण्यो केल्या उप्रांत सगळो रिपोर्ट घेवन हांवें म्हजी बॉडी म्हजेच गाडयेंत घाली. हॉस्पिटलांत हाडून खाटीर न्हिदयली. म्हजें खऱ्या अर्थान पेशंतात आतां रूपांतर जाल्लें.

दिलीप बोरकार म्हणटकच वार्डांतल्यो नर्सी खाशेलें आतेसांव दिताल्यो काय स्पेशल रूम म्हणटकच कोणा गिरेस्तांलो पेशन्ट म्हूण त्यो चड लक्ष दिताल्यो तें कळूंक मार्ग नाशिल्लो. पूण त्या वार्डा भायल्योय नर्सी अदीं मदीं येवन हॉस्पिटलाची अवतिकाय म्हजे मुखार दवरून कितेंय करपाची सुचोवण्यो करताल्यो ताचेवेल्यान तांचें आतेसांव दिलीप बोरकाराकूच आशिल्लें. म्हणचे म्हाका कांय जावचें ना, बरो जातलों हाची तांकाय खात्री आशिल्ली तर!

पुराय आयतार म्हजो खाटीर न्हिदून आनी वृत्तपत्रां वाचून सरलो. मदीं मदीं सतीश, धर्मानंद, सुबोध बी येवन 'तुम आगे बढो, हम तुम्हारे साथ हैं' अशी नुरा करून

म्हजे कडेन गजाली मारीत बसताले.

सोमारा ऑपरेशन म्हणटकच नर्सीन सगळ्यो सुचोवण्यो दिल्ल्यो. रातच्या धा वरां पयलीं हांवें कितें जाय तें खावन घेवपाचें. मागीर उदक लेगीत पिवपाचें ना. हें सांगता आसतना कोण तरी एकलो अबर्गत कसो दारा भायर तिश्ठतालो आनी वण्टीक तेंकून रावून पायांच्या आंगठ्यान फरशी घासतालो. पूण एके नर्सीन ताका धांवडावन घालो. दोतोरान केंस तासपाची गरज ना म्हण सांगलां अशें ताका सांगत.

म्हणचे तो म्हजें खाड आनी केंस देंवोवपाक आयिल्लो. हांव तीच वाट पळयतालें पूण तें संकश्ट फाल्यांचेर पडिल्लें.

सोमारा सकाळीं स वरांचेर नर्स आयली आदले राती तिणें सांगिल्लें सकाळीं आपूण आजूत दिवंक येतली म्हण! आजूत घेवपाचे कल्पनेनूच म्हाका शिरशरी आयिल्ली!

म्हज्या भुरगेपणार हांवें म्हजे आवयक आजूत घेतना पळयल्ली. त्या आजुताचो तिका फायदो कितें आनी कितें सूख मेळटा हाची म्हाका कल्पना नाशिल्ली. पूण लांबशी वादी आशिल्लें एक धवेंच आयदन, जातूंत धुगधुगीत उदक आसा तें हातांत वयर धरून उदक सोंपसर म्हाका रावचें पडटालें. हात सामको वळून येतालो. त्या आयदनातलें उदक केन्ना सोपता शें जातालें आवयचो आजुताचो कार्यक्रम हो म्हजे खातीर एक ख्यास्त आशिल्ली.

रातभर म्हाका अदींमदीं एकूच सपन पडटालें, हांव श्री विष्णू वरीं तकलेचो भार एका हाताचेर दवरून शेष शय्या घेतां आनी शेजराक पार्वती उबी रावल्या तशी नर्स लांब वादयेचें आजुताचें आयदन हातांत वयर धरून तिश्ठत उबी आसा.

सकाळ जाली तेन्ना मात असलें कांयच नाशिल्लें. नर्स आयली आनी आजूत दितां अशें म्हणूंक लागली. तिच्या हातांत हांवें भुरगेपणार पळयल्ल्या आजुताचें साधन नाशिल्लें. मेजार

आशिल्लें एक बॉक्स उगडून तिणें एक प्लास्टीक गिणी कशी भायर काडली. ती गिणी ग्लिसरिनान भरिल्ली आशिल्ली. तिणें ती अचळय 'भितर' घालून पिच्च करून दामली. कांय खिणाची गजाल! आयच्यो नर्सी लेगीत कितल्यो सुखी!

आजूत हो कितें प्रकार हाची म्हाका कल्पना नाशिल्ली. पूण ऑपरेशना पयलीं पोट साफ जावचें आनी पेशन्टान ओटीचें पावित्र्य भंग करचें न्हय ह्या एकूच उदात्त हेतून हो दरेक पेशन्टाक आजूत दिवपाचो प्रकार घडटालो आनी नर्सी बाबड्यो तें आपलें आद्य कर्तव्य मानून एकदांचो आक्त पुराय करतालीं.

आजूतान आपल्या धर्माक पाळो दिल्लो. सैमीक रूपान म्हजी सगळी वेवस्ता जाग्यार आसतनाय हे असैमीक घडणुकेन तसो व्हडलोसो आदार दिल्लो नासलो तरी नर्सी आनी दोतोर निश्चित जाल्ले हें म्हत्वाचें आशिल्लें.

सकाळचे सगळे सैमीक विधी पुराय करून हांव म्हज्या मुंडण करप्याची वाट पळयत रावलें. नर्स येवन म्हणूंक लागली केंस तुजे भितर ओटीतूच काडटले अशें दोतोरान सांगलां.

फाटलीं तीस वर्सां हांव म्हज्या बोडार मिरयतालें तें केंसांचें रान आपूण भेणटलों ह्या हावेसान काल म्हज्या रूमा भायर गणयतल्या म्हाल्याची प्रतीक्षा फाफडून हांव न्हावपाक गेलों. न्हावन धुवन तयार जावन म्हाका स्ट्रेचराची वाट पळयत बसपाचें आशिल्लें.

न्युरोलॉजी विभागांतलो एक कर्मचारी पावणे आठांकूच स्ट्रेचर घेवन हजर. दारांत उबो रावन तो हांसत्या मुखामळान म्हजेकडेन पळयतालो. यमराज जांव, यमदूत जांव वो फांशी दिवपाक व्हरपी जेलर वो फांशी दिवपी जल्लाद म्हूण सिनेमानी बी दाखयतात त्या प्राण्यांकडेन हांवें कसली अपेक्षा म्हूण

करपाची? ते बाबडे आपली ड्यूटी करताले.

हांव धडधाकट आसतना तो स्ट्रेचर आनी कित्याक, हांव चलनूच येतां अशें त्या रूग्ण वाहकांक हांवें सांगलें आनी ताच्या फाटोफाट चलत रावलें. वाकाक मारूंक व्हरपी गोरवां वो खाटीक व्हरता त्या बोकड्यांच्या मानसिकतेंत आनी म्हज्यांत कांयच फरक नाशिल्लो. ताचे फाटल्यान तो व्हरता थंय मोन्यानी चलप हो म्हजो धर्म आशिल्लो.

म्हजे तकलेची शस्त्रक्रिया, तातुंतलें गांभिर्य कितलें? तातूंत धोको कितलो आनी म्हजें एक्झेक्टली कितें जातलें हाची मात्तूय कल्पना म्हाका नाशिल्ली. पयलो अणभव म्हणटकच थोडी भिरांत काळजांत आशिल्लीच. पूण ते भाव हांव तोंडार दाखोवंक शकनाशिल्लों. म्हाका शुर-विराचो हावेस हाडून रावपाचो आशिल्लो. अडेचो जांव तो मागीर.

ओटीकडेन वचपाच्या कॉरिडॉरांतल्यान चलतनां म्हाका कितें कोण जाणां, हांव भगतसिंग वो सुखदेव वो राजगुरू आशिल्ल्याचो भास जावंक लागिल्लो. तेय तिगूय फांशी दिवंचे आदीं म्हजे वरींच शांत चित्तान न्हावन धुवन, आपल्याच पायांनी चलून फांशीच्या तख्ताकडेन गेल्ले. हांव ओटीकडेन पाविल्लों.

न्युरोसर्जरीच्या ओटीच्या दारांत उझनभर पेशन्ट स्ट्रेचराचेर पडून आशिल्ले. सगळ्यांचे केंस तासून तांकां बोडके केल्ले. तांच्या माथ्यार एक धवो कपडो बांदिल्लो. तातुंतलो दादलो कोण आनी बायल कोण हें कळपाक मार्ग नाशिल्लो. तांतले चडशे जीव सोडून पडिल्ले वरी स्ट्रेचराचेर पातळिल्ले तर कांय जाण वयर तकली काडून पळयताले. तांचे मदीं हांवच एकलो भरिल्ल्या माथ्याचो जाल्ल्यान म्हाका तांच्या समाजांत कित्याक हाडला हाचें अजाप तांकां जाल्लें जावये!

पेशन्टाक ओटीकडेन हाडपी कर्मचारी रातपाळीचे आसतात आनी तांची पाळी सकाळच्या आठांक सोपता. पेशन्टाक ओटींत हाडून थंयच्या कर्मचाऱ्यांच्या सुवादीन सुपूर्द केले म्हणटकच ते घरा वचूंक मेकळे. तेच पासत पेशन्टाची गुटली ते हांगा उडोवन पळ काडटात.

म्हजीय गुटली थंय उडोवन म्हजो सांगाती गेल्लो. हांवें कितें करचें तेंच म्हाका कळनाशिल्लें. स्ट्रेचरावेल्यान आयलोंना ताचो म्हाका पश्चताप जालो. स्ट्रेचराचेर न्हिदूंक तरी मेळपाचें.

ओटींतल्यान तोंडाक बांदिल्लो एकलो येतालो आनी नांव घेवन एक एक स्ट्रेचर ओटींत व्हरतालो. म्हाका व्हरपाक एक नर्स आयली. तिणें हाडिल्ल्या स्ट्रेचराचेर म्हाका न्हिदूंक सांगलें. म्हजे आंगार वांगडा हाडिल्लो एक चादर घालून म्हाका सगळे कपडे काडूंक लायले. ऑपरेंसांव तकलेचें पूण हे म्हाका नागडो कित्याक करतात?

स्ट्रेचर ओटींत गेलो. दार बंद. हांव दोळे उक्ते दवरून सगळे कडेन भिरभिरायतालों. सात आठ लोक तोंडाक बांदून म्हज्या येवकाराक

उबे आशिल्ले. कोण दोतोर आनी कोण नर्सी हें कळपाक मार्ग नाशिल्लो. स्ट्रेचर ऑपरेशन टेबला कडेन व्हरून म्हाका टेबलार घालो. वयर आशिल्ले दिवे सकयल आयले. पेटले. दाट वक्लाचो एक मनीस लागीं आयलो. तो डॉ. पोनराज म्हणपाचें हांव वळखलों.

“तुजे थोडेच केंस आमी तासतात. थंय मागीर आमी गुंगी दिवन बुराक करतात आनी तुजो मेंदू आनी कवटी हाचे मदले सुवातेंत रक्त साचलां तें काडटात. भिवपाची गरज ना.”

दोतोरान सामक्या मृदू आवाजांत म्हाका सांगता आसतनाच कोण तरी म्हजे केंस तासतालो. मागीर ताणीं इंजेक्शन दिलें आनी म्हज्या नाकाक ऑक्सिजनाचें कॅप लावन वयर सामकीं दाट दाट कवरां घालीं. गोजड्यो कशीं. हांव जीव मुठींत घेवन कितें चल्लां तें अणभवतालों.

हांव संपूर्ण जागो आशिल्लों. तोंडार आवरण घाल्ल्यान ते कितें करतात तें दिश्टी पडनाशिल्लें तरी म्हाका भावतालें. तकलेक उजवे कानाकडेन वयर तांचें कितें तरी चलतालें. मातूय दुखनाशिल्लें. आवाज मात डील घालून तळप फोडटात तसो घरघर करून येतालो. डेन्टीस्ट दांत साफ करता आसतना च्यूंऽऽ असो आवाज येता तसो मदींच आवाज येतालो. बरोच वेळ हो आवाज चलतालो आनी मागीर तो थारलो. ताणीं पोंत मारपाचो उद्योग सुरू केलो. पोंत मारतना तांचे चलपी स्ट्रगल म्हाका भावतालें. मदींच म्हाका दुखपाक लागलें. सांगतलो कसो? हाताचीं, पांयांची बोटां हालयतालों. कोणाचें तरी लक्ष वचचें म्हूण धडपडटालों. शेवटी कोणें तरी विचारलें ‘पेनींग?’ हांवें हय म्हण कुरू केली. जांव नशीब! कळ्ळें कोणाक तरी!

तांची चर्चा म्हज्या कानार पडटाली आनी टांके घालपूय चालूच आशिल्लें.

गुंगी तीस मिनटांची दिवपाची ती फकत वीस मिनटांची दिल्ली. निमणे दोन पोंत ताणीं म्हजे कवटेक दया माया दाखयनासतना मारिल्ले. हांवें दुख सोसली आनी मनांत म्हळें, देवा सुटलों एकदांचो.

म्हजी गुटली टेबलावेल्यान परत स्ट्रेचराचेर आयली. स्ट्रेचर ओटींतल्यान भायर आयलो. म्हज्या नांवाचो जयघोश केलो नर्सीन. सगळे पेशन्ट ओटींतल्यान भायर सरतकच वो भितर व्हरतना एकूच दिसतात. ते पासत तांच्या हातार नांवाची पट्टी दसयतात. म्हज्याय दसयल्ली. पूण म्हजें केंस-खाड ही म्हजी वळख जशाक तशशी आशिल्ली. तरी म्हजें नांव घेतले बराबर रवीन्द्र आनी कामिनी मुखार आयलीं आनी म्हाका आपले सुवादीन घेतलो. त्या स्ट्रेचरावेल्यान दुसऱ्या स्ट्रेचराचेर उखलून उडयलो. स्ट्रेचरावेल्यान प्रवास सुरू जालो. म्हज्या रूमामेरेन.

(उत्तरार्ध फुडल्या अंकांत)

व्यक्तित्व

जल्म तारीख :

१ ऑगस्ट १९४८

जल्म गांव :

रत्नागिरी

आवडिचें स्थळ :

वास्कोची वेळ, थंयची
रेंव आनी ल्हारां

जिविताचेर प्रभाव घालपी व्यक्ती :

जेराल्ड परैरा, मनोहरराय
सरदेरनाय

आवडिचे कलाकार आनी तांची कलाकृती :

नेक चंद्र आनी तांची
कलाकृती म्हळ्यार 'रॉक गार्डिन'

जिणेचें तत्वगिन्यान आनी ताचो कलेचेर प्रभाव :

मनशांन मनशाक मनीस
मृग वळखप आनी अशी
भावना रिगोवपाचो यत्न करप

पुराय नामो :

हावस नंबर १६७(१)
कुलासो आरकेड-आ लागीं
वायणा रोड, वास्को-६.गामा
गोंय ४०३५०२

हस्ताक्षर :

युसूफ अ. शेख
२४-३-२००५

युसूफ अ. शेख

जल्म : १ ऑगस्ट १९४८ सालांत. विज्ञान
विशयांत एम्. एस्. सी. मेरेनचें शिक्षण मुंबय विश्व
विद्यालयाच्या पणजे पदव्युत्तर केंद्रांतल्यान घेतलें.
ग्रेज्युएशन मेरेनचें शिक्षण मडगांवां चौगुले
कॉलेजींतल्यान जालें. एस्.एस्.सी. वास्को सेंट
जोसेफ्स इन्स्टीट्यूटांतल्यान.

इंडियन ब्रॉडकास्टिंग सर्विसीचो उच्च
अधिकारी म्हूण आकाशवाणी आनी दूरदर्शनाच्या
वेगवेगळ्या केंद्रांचेर लागीं लागीं ३० वर्सां काम करून
स्टेशन डायरेक्टरच्या हुद्द्यावर पावल्या उपरांत शिलोंग
आनी गुहाटींत दूरदर्शन प्रसारण माध्यमांत वावर केलो
आनी स्वतः सेवा निवृत्ती घेतली.

१९६६ सावन कोंकणींतल्या बरप सुरु केलें
आनी कोंकणी कवी आनी गितकार म्हूण नामनां
जोडलीं. तांचे झगांठीळ आनी झरंगधायळ हे कविता
संग्रह उजवाडाक आयल्यात. ते कितलेश्याच
साहित्यिक, सांस्कृतीक आनी सामाजीक संस्थांचे
सर्वकाळ वांगडी जावन आसात.

तांकां फादर स्टीफन्स केंद्राचो २००७ वर्साचो
फादर आंतोन परैरा हो प्रतिशेचो पुरस्कार फावो
जाला.

**TRUST US FOR
UNLIMITED GROWTH.**

EDC LIMITED

(GOVT. OF GOA FINANCIAL & INVESTMENT CORPORATION)

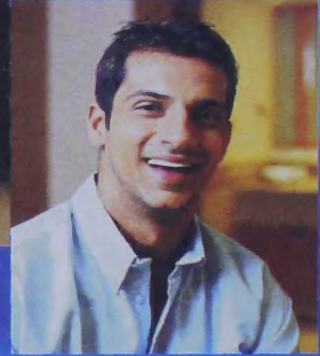
Corporate Office :

'EDC House', Dr. Atmaram Borkar Road, Panaji - Goa 403 001.

Tel.: (0832)2224542 **Fax:**(0832) 2224938

Website: www.edc-goa.com

- **PROJECT FINANCE**
- **EQUIPMENT FINANCE**
- **CORPORATE FINANCE**
 - **LEASE FINANCE**
 - **BILL DISCOUNTING**
- **CONSTRUCTION FINANCE**
- **MANUFACTURING THROUGH SUBSIDIARIES**
- **FINANCIAL CONSULTANCY**

अर्थीक आनी सामाजिक उदरगतीचो संबंध सांबाळून गोंय सरकार सदांच यत्न करता. हे भुंयेंत अर्थीक सुधारणा, सामाजिक सुरक्षितताय आनी उदरगत करपाक. रोजगार ह्याच धोरणाक जोडलां.

गोंयांतल्या तरणाट्यांक रोजगार मेळचो हो हेत दवरून गोंय सरकार सगळ्यांक समान रोजगाराची संद मेळची म्हूण वावुरता. हे तरणाटे पिळगेक सुखाचो फुडार मेळचो आनी ते स्वावलंबी जांवचे असो सरकाराचो हावेस आसा. त्या खातीर सरकार यत्न करता.

गोंयांत निधर्मी आनी उदरगतीखातीर
वावर करपाक वचनबद्ध

Issued by:
Department of Information and Publicity
Government of Goa

